

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΣΤΗ ΖΑΚΥΘΟ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Novissima Verba (ποίημα)	Κωστή Παλαμά
Ὁ Ἑλ. Βενιζέλος ὡς μεταφραστὴς τοῦ Θουκυδίδου	Θεοδ. Βελλινίτη
Θουκυδίδου Παράφρασις Δ'	Ἐλευθερίου Βενιζέλου
Ἀπ' τὰ «Τραγούδια τῆς Ζήλειας»	Μιχ. Ἀργυρόπουλου
Τὸ Ἴόνιο Θέατρο (Ἀντώνιος Μάτεσις)	Μ. Βάλσα
Ἰαπωνικά Τραγούδια (μετάφρ.)	Ἀναστ. Σκιαδαρέση
Ἀπὸ «τ'Ανέκδοτα» τοῦ Μωρεᾶς (μετάφρ.)	»
«Ἰντερμέτζο» Χάινε (μετάφρ.)	»
Ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάστασις ἐν τῇ Γερμανικῇ Λογοτεχνίᾳ	Στ. Λάσκαρη
Φῶς καὶ σκοτάδι (ποίημα)	Μαρίνου Σιγούρου
Κήπος κοντὰ στὴ θάλασσα (μετάφρ.)	Μιχ. Στασινοπούλου
Ἕνα Καράβι (διήγημα)	Γεωργ. Πολιτάρχη
A Marietta Minotto (ποίημα)	Teodoro Briscos
Ἑλληνικὴ Λαϊκὴ Διακοσμητικὴ Τέχνη	Ἀγγελικῆς Χατζημιχάλη
Γνώμες	Δώρη Κουβαρά
Βαρκαρόλα.—Κάποιοι στίχοι (ποίηματα)	Μ. Καλλοναίου
Ἑλληνικὴ Τριωδία (μετάφρ. Ἀναστ. Σκιαδαρέση)	Θεόδωρου Βρίκου
Ὁ Σολωμός καὶ ἡ γλῶσσα μας (συνέχεια)	Ν. Β. Τωμαδάκη
Ἀπ' τὰ «Τραγούδια στὴν Ἀγάπη»	Ρίτας Μπούμη
Μαγδαληνὲς χωρὶς Μετάνοια (ποίημα)	Παν. Τζαννετάου
Στὸν Αὐτοκράτορα Μαξιμιλιανὸ (ποίημα)	Παύλου Φλώρον
Ἑπτανησιακὰ σημειώματα (Βιβλιογραφία)	Διον. Παπαγιαννόπουλου
Ἡ Ἰταλικὴ Φιλολογία καὶ οἱ Νεοὶ	Μαριέττας Μινώτου
Πνευματικὴ Ζωή-Βιβλιοκρισίαι-Ἐκδόσεις-Ἐφημερίδες-Περιοδικὰ-Διάφορα.	

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

Ἰούλιος—Αὐγούστος—Σεπτέμβριος 1929

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΟΥΣΕΙΟ ΔΗΕΟΥΡΙΟΥ

Τεύχος 28—29—30.—Τὸ τεύχος Δρ. 5.

ΣΥΛΛΟΓΗ Π. ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΟΥΣΕΙΟ ΔΗΕΟΥΡΙΟΥ

AL. 53. Y1 42. 0013

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ 'ΙΟΝΙΟΥ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑΣ,

—*—

Έτησία Δραχ. 50
Έξάμηνος » 25
Έτησία Έξωτερικού δολλάρια 2
Έκδοση πολυτελείας τὸ διπλό.

Διευθύντρια: ΜΑΡΙΕΤΤΑ ΜΙΝΩΤΟΥ

» συντάξεως: ΡΙΤΑ ΜΠΟΥΜΗ

—= Τυπώνεται στὴ Σύρο =—

Έμβάσματα, συνεργασία καὶ ὅ,τι ἄλλο σχετικὸ μὲ τὸ Περιοδικὸ στέλνεται στὴ Διεύθυνση: *Μαριέττα Μινώτου* Διευθύντριαν «'Ιονίου Ἀνθολογίας» Ζάκυνθον.

Ἐξεδόθησαν:

ΖΑΚΥΘΙΝΑ ΑΓΡΟΛΟΥΟΥΔΑ

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΜΑΡΙΕΤΤΑΣ ΜΙΝΩΤΟΥ

Βιβλιοπωλεῖον τῆς «Ἑστίας» Ἰω. Κολλάρου

Δραχμαὶ 20.

ΑΘΗΝΑΙ — Σταδίου 50.

Τὸ περίφημο

ΦΩΣΚΟΛΙΑΝΟ ΛΕΥΚΩΜΑ ΤΗΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ

(200 σελίδες—100 εἰκόνες)

Δραχμαὶ 25.

Στέλλεται δωρεὰν στοὺς συνδρομητὰς μας πού πλήρωσαν τὴν συνδρομὴ τους γιὰ τὸ 1929 δρ. 50.

Βιβλιοπωλεῖον Κολλάρου.

ΟΥΓΟΥ ΦΩΣΚΟΛΟΥ:

ΟΙ ΧΑΡΙΤΕΣ

Δραχμαὶ 15. Μετάφραση καὶ πρόλογος ΜΑΡ. ΜΙΝΩΤΟΥ

ΠΡΟΣΕΧΩΣ:

Β. Βενιαρέλλη:

Δαμπελέτ:

Διον. Ζακυνθινού:

Θε. Καστανάκη:

Παπαγιαννοπούλου:

Στρατῆ Σωμερίτη:

* Ἀρθρα τῶν: Ράδου, Φλώρου, ποιήματα, Παλαμᾶ, Λαύρα, Σκιαδάρεση κ. ἄ.

* Ἀπὸ τῆ ζωῇ τοῦ Βενιζέλου.

* Ἡ Μουσική.

* Ὁ Λασκαράτος.

Τὸ Γαλλικὸ ρομάντζο.

Ζακυνθινὴ Ἐκκλησιαστικὴ Μουσική.

Μιά κουβέντα πάνω στὴν Τέχνη.

ΑΠΟ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ "ΠΕΡΑΣΜΕΝΑ & ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ,,

NOVISSIMA VERBA

Όλα φεύγουν καὶ μ' ἀφίνουν,
οὔτε πού με χαιρετοῦν,
τὰ ὄνειρα ἓνα κ' ἓνα σβύνουν,
οἱ ἔρωτες πετοῦν.

Τοῦ ἤχου με τὰ δάχτυλά σου
κυβερνᾷς τὸ λαό.

ὦ! Στοῦ ἑλέους εἶν' ἡ θωριά σου
κόνισμα τὸ ναό.

Σάβανα τὰ πρῶτα χρόνια,
κρύα καὶ τὰ στερνά,
φαντασία, χαρά, συμπόνια,
σκιάχτρα ὀλαδειανά.

Τῆς ψυχῆς μου τὰ φεγγάρια
χάνονται ἡ γητιά
πάει, καὶ μήτε ἀφίνει ἀχνάρια
μέσα στὴ νυχτιά.

Μόνο Ἐσὺ σὰ νὰ δειλιάζης
νὰ με χωριστῆς.

Κάθε φεγγαριοῦ μου ἡ χάση,
φέξη φτάνει νὰ σὲ ἰδῶ.

Ποῦ γὰρ πλέσαι; Ποῦ φωλιάζεις;
Δαίμονας; Ποιητὴς; ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΣΟΥΡΙΟΥ

Μ' ἔσὲ γι' ἄσβυστη ἄλλου πλάση
σβύνομαι ἀπὸ 'δῶ;

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

Δὲν πρόκειται νὰ σκιαγραφῶσω ἐνταῦθα τὸν πολιτικὸν ἄνδρα. Ἀνέφερον καὶ, ὅπερ μοῦ ἀπέμεινεν εἰς τὴν μνήμην ἐκ τῶν χρόνων τῆς ἀνθηρᾶς νεότητος. Ἐπειτα, ὅταν αἱ πρῶται λευκαὶ τρίχες ἐσκορπίσθησαν εἰς τὰς κεφαλὰς μας, αἱ πολιτικαὶ περιπέτειαι τῆς Ἑλλάδος μᾶς συνήνωσαν ἐπὶ ἐτέρου ἐδάφους. Πολὺς ὁμιλῶν μετ' αὐτοῦ εἰς τὰς Ἀθήνας ἢ εἰς τὸ Παρίσι, εὐρέθην πρὸ καταπληκτικῶν αὐτοῦ ἀνακοινώσεων, πάντοτε δὲ μετὰ πᾶσαν συνομιλίαν τοῦ ἐπανήρ-
 2 χετο εἰς τὴν μνήμην ἢ πρώτην ἐκείνη συνάντησιν τῆς ὁδοῦ Ἰπποκράτους, μετὰ τοῦ ὠραίου νεανίου, ὅστις ἀνέλαβε νὰ συμπληρώσῃ τὸ ἔργον, ὅπερ ἤρχισεν ὁ Ἑλληνισμὸς τῷ 1821. Παρέστην καὶ εἰς τὴν γενομένην ὑποδοχὴν αὐτοῦ μετὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ ὡς μέλους τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας, καθ' ἣν ὁ διαρκὲς γραμ-
 3 ματεὺς αὐτῆς, ἐν μέσῳ τῆς ἀριστοκρατίας τοῦ γαλλικοῦ πνεύματος καὶ τοῦ ἄν-
 4 θους τῆς διεθνoῦς κοινωνίας τῶν Παρισίων, δὲν εὗρισκεν ἐπαρκεῖς λόγους ὅπως πλέξῃ τὸ ἐγκώμιον αὐτοῦ. Ἐσκεπτόμην δὲ τὴν ὥραν ἐκείνην, ὅτι ὁποῖας χάριτας ὀφείλει ἡ Ἑλλὰς εἰς τὸν Γεώργιον Ζυγομαλά, ὅστις ἔπεισε τὸν Κυριάκον Βε-
 5 νιζέλον, νὰ μὴν ἐπιμείνῃ ὅπως δημιουργήσῃ ἓνα μέγαλον ἵσως ἐπιχειρηματίαν, τὸν ἄνδρα, ὅστις ἔλαβεν εἰς τὰς χεῖρας του τὰς τύχας τῆς Ἑλλάδος κατὰ μίαν ἀπὸ τὰς κρισιμωτέρας ἱστορικᾶς περιόδους. Ὁ πολιτικὸς χαρακτὴρ τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου προφανῶς ἐσφρηλατήθη εἰς τὴν σχολὴν τοῦ Θουκυδί-
 6 δου, ἐκεῖ δ' ἐμελέτησε τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ὁποίους ἀνέλαβε νὰ κυβερνήσῃ, καὶ εἰς τὰς σελίδας τῆς ἱστορίας του, ἐγνώρισε τὰς ἀρετὰς καὶ τὰς κακίας αὐ-
 7 τῶν. Εἰς τὰς ἡμέρας δὲ καθ' ἃς ἀπεσπιάσθη τῆς κυβερνητικῆς μερίμνης, πρὸς τὸν μέγαλον ἱστορικὸν ἐστράφη ἡ διάνοια αὐτοῦ, καὶ εἰς αὐτὸν εὗρε τὴν ἐξήγη-
 8 σιν τῶν συμβάντων, τὰ ὁποῖα καὶ ἡμεῖς οἱ σύγχρονοι ἐξήσαμεν μετ' αὐτοῦ.

ΘΕΟΔ. ΒΕΛΜΙΑΝΙΤΗΣ

ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ

ΠΑΡΑΦΡΑΣΙΣ ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ

Δ.

1. Κατὰ τὸ ἀκόλουθον θέρος τὴν ἐποχὴν περίπου πού τὰ σιτάρια στα-
 2 χίζουν, δέκα πλοῖα τῶν Συρακουσίων καὶ ἄλλα τόσα τῶν Λοκρῶν ἐξέ-
 3 πλευσαν κατὰ πρόσκλησιν τῶν κατοίκων τῆς Μεσσήνης καὶ κατέλαβαν
 4 τὴν πόλιν ἢ ὁποία ὥς ἐκ τούτου ἀποσπιάσθη ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους.
 5 Εἰς τοῦτο προέβηκεν κυρίως, οἱ μὲν Συρακούσιοι διότι ἐθεωροῦσαν
 6 ὅτι ἡ Μεσσήνη εἶνε τὸ κλειδί τῆς Σικελίας καὶ ἐφοβοῦντο μήπως οἱ Ἀ-
 7 θηναῖοι τὴν καταστήσουν μίαν ἡμέραν βάσιν ἐπιχειρήσεως καὶ ἐπιτεθοῦν
 8 ἐναντίον των μὲ ὑπέρτερες δυνάμεις. Οἱ Λοκροί, ἐξ ἄλλου, λόγῳ τῆς ἐχθρας
 9 των ἐναντίον τῶν Ρηγίνων, τοὺς ὁποίους ἐπεδίωκαν νὰ ἐξαντλήσουν διεξά-
 10 γοντες τὸν πόλεμον ἐναντίον των ἀπὸ ξηρᾶς συγχρόνως καὶ ἀπὸ θαλάσσης.
 11 Εἶχαν ἄλλωστε εἰσβάλει συγχρόνως οἱ Λοκροὶ μὲ δλον τὸν Στρατόν
 12 των εἰς τὴν χώραν τῶν Ρηγίνων, ἀφ' ἑνὸς διὰ νὰ τοὺς ἐμποδίσουν νὰ
 13 ἔλθουν εἰς βοήθειαν τῶν Μεσσηνίων, καὶ ἐξ ἄλλου, διότι τοὺς παρακι-
 14 νοῦσαν εἰς τοῦτο καὶ οἱ μεταξὺ των διατρίβοντες Ρηγῖνοι φυγάδες. Δι-
 15 ὅτι ἀπὸ πολλὴν καιρὸν ἐσπαράσσοντο οἱ Ρηγῖνοι ἀπὸ φατριαστικῆς ἔριδος
 16 καὶ δὲν ἦσαν εἰς θέσιν τότε ν' ἀντισταθοῦν εἰς τοὺς Λοκρούς, οἱ ὁποῖοι
 17 ἔνεκα τούτου ἔτι μᾶλλον ἐπετίθεντο ἐναντίον των. Ἀφοῦ ἐρήμωσαν τὴν
 18 4 χώραν οἱ Λοκροί, ἀπέσυραν τὸν στρατὸν των τῆς ξηρᾶς. Ἀλλὰ τὰ πλοῖα
 19 ἐξακολουθοῦσαν νὰ φρουροῦν τὴν Μεσσήνην. Οἱ σύμμαχοι ἄλλωστε ἐ-

ξόπλιζαν καὶ ἄλλην μοῖραν στόλου, μὲ τὸν σκοπὸν νὰ ἐγκατασταθῇ εἰς
 τὸν λιμένα τῆς πόλεως αὐτῆς ὡς εἰς ὀρμητήριον καὶ νὰ διεξαγάγῃ ἀπ' ἐ-
 2 κεί τὸν πόλεμον.

2. Τὴν ἰδίαν περίπου ἐποχὴν τῆς ἀνοίξεως, πρὶν ὀριμάσουν τὰ σιτά-
 3 ρια ὁ συμμαχικὸς στρατὸς τῶν Πελοποννησίων ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ
 4 βασιλέως τῶν Λακεδαιμονίων Ἀγίδος, υἱοῦ τοῦ Ἀρχιδάμου, εἰσέβαλεν
 5 εἰς τὴν Ἀττικὴν καὶ ἀφοῦ ἐστρατοπέδευσαν ἄρχισαν νὰ ἐρημώνουν τὴν
 6 πλοῖα πού ἐτοίμαζαν καὶ τοὺς ὑπολόπους δύο στρατηγούς, τὸν Εὐρυμέ-
 7 δοντα καὶ τὸν Σοφοκλῆ (καθόσον ὁ τρίτος, ὁ Πυθόδωρος, εἶχε φθάσει
 8 προηγουμένως εἰς Σικελίαν). Εἰς τοὺς στρατηγούς ἐδωκαν συγχρόνως δι-
 9 αταγὴν ὅταν περνοῦν ἀπὸ τὴν Κέρκυραν νὰ φροντίσουν καὶ διὰ τοὺς κα-
 10 τοίκους τῆς πόλεως, οἱ ὁποῖοι ἐληστεύοντο ἀπὸ τοὺς φυγάδας καὶ εἶχαν
 11 καταφύγει εἰς τὸ ὄρος. Πρὸς ὑποστήριξιν τῶν τελευταίων εἶχαν στείλει
 12 καὶ οἱ Πελοποννήσιοι στόλον ἐξήντα πλοίων καὶ, ἐπειδὴ ἐπικρατοῦσε
 13 μεγάλη πείνα εἰς τὴν πόλιν, ἤλπίζαν ὅτι θὰ γίνουν εὐκόλως κύριοι τῶν
 14 πραγμάτων. Ὁ Δημοσθένης, ὁ ὁποῖος, ἀφότου ἐπέστρεψεν ἀπὸ τὴν Ἀ-
 15 καρνανίαν, ἦτον ἰδιώτης ἐξουσιοδοτήθηκε κατ' αἰτησίαν του ἀπὸ τοὺς Ἀ-
 16 θηναίους, νὰ χρησιμοποιοῖται, ἐὰν θέλῃ, τὴν μοῖραν τῶν σαράντα πλοίων,
 17 τὸν καιρὸν πού θὰ ἔπλεε γύρω ἀπὸ τὴν Πελοπόννησον.

3. Ὡς ἐκ τούτου ὅταν κατὰ τὸν πλοῦν ἐφθασαν εἰς τὰ παράλια τῆς
 18 Λακωνικῆς καὶ ἔμαθαν ὅτι ὁ στόλος τῶν Πελοποννησίων ἦτον ἤδη
 19 εἰς τὴν Κέρκυραν ὁ Εὐρυμέδων καὶ ὁ Σοφοκλῆς ἤθελαν νὰ σπεύσουν ἐ-
 20 κεί, ὁ Δημοσθένης ὁμοῦς ἐπέμενε νὰ προσεγγίσουν πρῶτον εἰς τὴν Πύ-
 21 λον, καὶ νὰ μὴ συνεχίσουν τὸν πλοῦν, παρ' ἀφοῦ κάμουν ἐκεῖ ὅτι ἐπέβα-
 22 λαν οἱ περιστάσεις. Ἀλλ' ἐνῶ ἐκεῖνοι ἀντέλεγαν, ἐσηκώθηκε κατὰ τύχην
 23 2 κακοκαιρία, ἢ ὁποία παρέσυρε τὰ πλοῖα εἰς τὴν Πύλον. Ὁ Δημοσθένης
 24 ἐπέμενε νὰ κατασκευάσουν ἀμέσως ὀχύρωμα ἐκεῖ λέγων ὅτι μὲ τὸν σκο-
 25 πὸν αὐτὸν ἐσυνώδευσε τὸν στόλον, καὶ τοὺς ἐδειχνε ὅτι ὑπῆρχαν ἄφθονα
 26 ξύλα καὶ πέτρες καὶ ὅτι τὸ μέρος ἦτο ἐκ φύσεως ὀχυρὸν καὶ ἀκατοίκητον
 27 καὶ τὸ ἴδιον καὶ ἱκανὴ ἀπόστασις πρὸς τὸ ἐσωτερικόν. Ἡ Πύλος τρώντι
 28 τὴν ὁποίαν οἱ Λακεδαιμόνιοι ὀνομάζουν Κορυφάσιον, κεῖται ἐπὶ τοῦ ἐ-
 29 3 δάφους τῆς ἀρχαίας Μεσσηνίας, καὶ ἀπέχει ἀπὸ τὴν Σπάρτην τετρακόσια
 30 περίπου στάδια. Οἱ ἄλλοι στρατηγοὶ ἀπήντησαν ὅτι ὑπάρχουν εἰς τὴν Πε-
 31 λοπόννησον πολλὰ ἀκατοίκητα ἀκρωτήρια τὰ ὁποῖα εἰμπορεῖ νὰ κατα-
 32 λάβῃ, ἐὰν θέλῃ νὰ ὑποβάλλῃ τὴν πόλιν εἰς ἔξοδα. Ἀλλ' εἰς τὸν Δημο-
 33 σθένη ἐφαίνετο ὅτι ἡ θέσις αὕτη παρουσιάζει πλεονεκτήματα ἐντελῶς ἐ-
 34 4 ξαιρετικά. Ἐκτὸς τοῦ ὅτι ὑπῆρχεν ἐκεῖ πέραν λιμὴν, ἐθεωροῦσεν ὅτι οἱ
 35 Μεσσηνιοὶ, οἱ ὁποῖοι ἦσαν οἱ παλαιοὶ κύριοι τοῦ μέρους καὶ ὠμιλοῦσαν
 36 τὴν ἰδίαν μετὰ τοὺς Λακεδαιμονίους διάλεκτον, εἰμποροῦσαν, χρησιμοποιο-
 37 5 οῦντες αὐτὸ ὡς ὀρμητήριον νὰ τοὺς προξενοῦν μεγάλες ζημίας καὶ θὰ εἴ-
 38 ναι συγχρόνως ἀξιόπιστοι φρουροὶ τῆς θέσεως.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΥ
 ΔΗΜΟΣΤΗΝΕΩΣ
 ΜΟΥΣΕΟΥ

4. Ἐπειδὴ ὁμως οὔτε τοὺς στρατηγούς εἰμποροῦσε νὰ πείσῃ οὔτε τοὺς στρατιώτας, μολονότι ἀνεκοίνωσεν ἀκολούθως τὰ σχέδιά του καὶ εἰς αὐτοὺς μὲ τὸ μέσον τῶν Ἀξιωματικῶν ἔμεναν ἐκεῖ ἀδρανοῦντες, ἐπειδὴ ὁ καιρὸς ἦταν ἀκατάλληλος διὰ πλοῦν, ἕως ὅτου οἱ στρατιῶται ἀηδίασαν νὰ μένουν ἀργοὶ καὶ τοὺς ἤλθε ἡ ζωηρὰ ἐπιθυμία νὰ μοιρασθοῦν γύρω ἀπὸ τὴν θέσιν καὶ νὰ συμπληρώσουν μὲ τεχνικὰ ἔργα τὴν φυσικὴν ὀχυρότητα
2 τῆς. Καὶ ἤρχισαν νὰ ἐργάζωνται μὲ τὰ σωστά τους, καὶ μολονότι δὲν εἶχαν ἐργαλεῖα πρὸς κατεργασίαν τῶν λίθων, τοὺς ἐξέλεγαν ὁμως ἕνα πρὸς ἕνα καὶ τοὺς ἐτοποθετοῦσαν ὅπως καθένας ἐτύχαινε νὰ προσαρμόζεται. Καὶ ὅπου-
3 δὴποτε ὑπῆρχεν ἀνάγκη πηλοῦ, δι' ἑλλειψιν πινακίων, τὸ μετέφεραν μὲ τὴν ῥάχιν των, κύπτοντες εἰς τρόπον ὥστε νὰ συγκρατῆται καλλίτερα καὶ συμπλέκοντες τὰ χέρια ἀπὸ πίσω διὰ νὰ μὴ χύνεται. Καὶ μὲ κάθε τρόπον ἐβιάζοντο νὰ προλάβουν νὰ συμπληρώσουν τὰ πλέον ἀδύνατα μέρη, πρὶν ἔλθουν οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ τοὺς ἐπιτεθοῦν. Διότι τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς θέσεως ἦταν ἐκ φύσεως ἰσχυρὸν ὥστε δὲν εἶχεν καμμίαν ἀνάγκην ὀχυρώσεως.

5. Ἄλ' οἱ Λακεδαιμόνιοι ἔτυχε νὰ τελοῦν τότε κάποια πανήγυριν καὶ ἐκτὸς τούτου ὅταν ἔμαθαν τὴν εἰδησιν δὲν ἐπῆραν τὸ πρᾶγμα ὑπὸ σοβαρὰν ἔποψιν διότι ἐπίστευαν ὅτι εἴτε οἱ Ἀθηναῖοι δὲν θ' ἀντισταθοῦν καθόλου ὅταν τοὺς προσελάσουν ἐναντίον των εἴτε οἱ ἴδιοι θὰ εἰσμπορέσουν εὐκόλως νὰ καταλάβουν τὴν θέσιν διὰ τῆς βίας. Καὶ ἡ ἀπουσία ἄλλωστε τοῦ στρατοῦ των εἰς τὴν Ἀττικὴν, συνετέλεσεν ἐν μέρει εἰς τὴν καθυστέρησίν των.

2 Οἱ Ἀθηναῖοι ἀφοῦ εἰς διάστημα ἑξῆ ἡμερῶν ὠχύρωσαν τὴν θέσιν πρὸς τὸ μέρος τῆς ξηρᾶς καὶ ἰδίως εἰς τὰ σημεῖα ποῦ ἦτον ἀνάγκη, ἄφησαν πρὸς προστασίαν τῆς τὸν Δημοσθένη μὲ πέντε πλοῖα, καὶ μὲ τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ στόλου ἐπέσπευσαν τὸν πλοῦν των πρὸς τὴν Κέρκυραν καὶ τὴν Σικελίαν.

6. Ὁ Πελοποννησιακὸς στρατὸς ποῦ εὐρίσκετο εἰς τὴν Ἀττικὴν εὐθὺς ὡς ἤκουσαν τὴν κατάληψιν τῆς Πύλου, ἔσπευσαν νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὰ ἴδια, διότι ὁ βασιλεὺς Ἄγις καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐθεωροῦσαν ὅτι ἡ ὑπόθεσις τῆς Πύλου ἦτο ζήτημα ζωτικῶν δι' αὐτοὺς ἐνδιαφέροντος ἐξ ἄλλου διότι ἡ εἰσβολὴ εἶχε γίνῃ πολὺ ἐνωρίς, καὶ τὰ σιτάρια ἦσαν ἀκόμη χλωρά, ὥστε δὲν εἶχαν ἐπαρκῆ τροφὴν διὰ τοὺς στρατιώτας, καὶ τέλος διότι ἐπῆλθε μεγάλη κακοκαιρία, ἀσυνήθης διὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν τοῦ ἔτους,
2 ἀπὸ τὴν ὁποίαν ὑπέφεραν πολὺ. Εἰς τρόπον ὥστε συνετέλεσαν νὰ ἐπισπεύσουν τὴν ἐπάνοδόν των καὶ ν' ἀποβῇ ἡ εἰσβολὴ αὐτὴ συντομωτέρα ἀπὸ κάθε ἄλλην. Τρόντι δέκα πέντε μόνον ἡμέρας ἔμειναν εἰς τὴν Ἀττικὴν.

7. Κατὰ τὴν ἰδίαν ἐποχὴν ὁ Ἀθηναῖος στρατηγὸς Σιμωνίδης συγκεντρῶσας ὀλίγους Ἀθηναίους ἀπὸ τις φρουρὰς καὶ πολλοὺς συμμάχους τῶν μερῶν ἐκείνων, κατέλαβε διὰ προδοσίας τῶν κατοίκων τὴν ἐπὶ τῆς Χαλ-

κιδικῆς κειμένην Ἡϊόνα, ἀποικίαν τῶν Μενδέων καὶ ἐχθρὰν τῶν Ἀθηναίων. Ἄλλ' οἱ Χαλκιδεῖς καὶ οἱ Βοττιαῖοι ἔσπευσαν πρὸς βοήθειάν τῆς καὶ ὄχι μόνον τὸν ἐξετόπισαν ἀλλὰ καὶ ἔχασε πολλοὺς ἀπὸ τοὺς ἄνδρας του.

(Ἀκολουθεῖ).

ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΖΗΛΕΙΑΣ

ΤΟ ΠΟΔΙΣΜΑ

Ἀνθρῶπε! Μὴ θαρρεῖς τῇ θέλῃσί σου
ἀφέντρα τοῦ κορμιοῦ σιδεροχέρα·
Τιμόνι ὁ Νοῦς γερό· μὰ συλλογίσου
καὶ τῆς καρδιᾶς ξοπίσω τῇ φοβέρα.

Πέλαο ἡ Ἀγάπη ὡς πέρα· καὶ πειδὸ πέρα
κι' ἀνέγγιχτο ἀπ' τῇ μαύρῃ συλλογῇ σου
τῆς Ἀθήης τὸ Νησί· κι' ὀλοῦθε ξέρα
καὶ βράχια· καὶ ν' ἀρράξῃς ἀπελπίσου!

Καὶ τὸ κορμὶ κουφάρι, ποῦ χτυπᾷ
καὶ τὸ ρημάζει κι' ἄβουλο τὸ σέρνει
ὁ Σίφουννας τῆς Ζήλειας, ποῦ τὸ δέρνει.

Πόδισε! Καὶ ἡ καρδιά σου ἂν ἀγαπᾷ,
φύγε ἀπ' τὴν μπόρα, ψάχνοντας λιμάνι
γαλήνης, μπᾶς κι' ἡ ὁργή της ξεθυμάνῃ...

Ο ΙΣΚΙΟΣ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

Καὶ μὴν εἰπῆς ποτέ σου: — Θὰ σὲ σβύσω
Εἰκόνα τῆς Ἀγάπης πεθαμένη!

Τὸ χρῶμα σβῆς, μὰ μένει πάντα ὀπίσω
τὸ χάραγμα τῆς ὄψης, ποῦ δὲν βγαίνει.

Καὶ κυνηγᾷ σε, σὺν ὀσκιά στὸν ἴσο
τὸ δρόμο, ποῦ ἡ ψυχὴ σου τὸν διαβαίνει
μὲ βῆμα τάχα ἀψό, παλλικαρίσο,
μὰ ποῦ μονάχα ὁ φόβος τὸ μακραίνει.

Κι' ὅπου βρεθῇς κι' ὅπου σταθῇς καὶ πᾶς,
πλάϊ σου Ἐκείνη: Παναγιά, δουλειά, τουφέκι,
βιβλίο, πάντα πλάϊ σου παραστέκει.

Καὶ μὴν εἰπῆς πῶς δὲν τὴν ἀγαπᾷς!
Ὅτε νὰ τήνε σβύσῃς, πρὶν — στοχάσου —
σβύσῃς καὶ σύ, μαζὺ μὲ τὴν καρδιά σου...

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΝ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΣΟΥΡΙΟΥ

Σμύρνη 19...

ΜΙΧ. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

Μ. ΒΑΛΣΑ

ΤΟ ΙΟΝΙΟ ΘΕΑΤΡΟ

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΜΑΤΕΣΙΣ

(1794 — 1875)

Μοναχογίδες οικογένειας άστικής (*) τής Ζάκυνθος ο Μάτεσις, παρά τή συνήθεια τής εποχής του, δέν άφησε τήν πατρίδα του γιά νά τελειώσει τίς σπουδές του στήν Εύρώπη. Κάτω άπό τήν Ένετική τρομοκρατία μέ χιλίες δυσκολίες κατορθώνει νά σπουδάση τά Έλληνικά (1), και μόνο ή λεπτομέρεια αὐτή φτάνει νά μᾶς κάμει νά συμπαθήσουμε έναν άνθρωπο, πού χωρίς καμμιά βοήθεια, μέ μόνη του τή *θέληση* και τήν αγάπη του στή μελέτη, κατώρθωσε νά μορφωθεί τελείως, γιά νά γίνει άργότερα ο συγγραφέας τοῦ *Βασιλικού*. Δέν παραμελεί τίς έπιστήμες, άσχολεῖται μέ τή φυσική και τά μαθηματικά και σιγά-σιγά τελειοποιεῖται στήν Ιταλική γλώσσα και φιλολογία. Διαδέχεται τόν πατέρα του στή θέση δημοτικού σύμβουλου τής Ζάκυνθος κι' ή δεξιότη του στή διαχείρηση τών υποθέσεων τοῦ Δήμου στάθηκε παροιμιώδης. Αναφέρουν μάλιστα ότι πολλές φορές τοῦ δόθηκεν άφορμή νά δείξει μπρός στίς άγγλικές άρχές τής κατοχής τή σταθερότητά του πού τίποτα δέν ισοφάριζε έκτός άπό τό γλυκό του χαρκτήρα. Η ζωή του είναι μιᾶ διαρκής υπηρεσία στήν πατρίδα του (2).

Τό άτομό του ήταν άρκετή έγγύηση γιά τή σπουδαιότητα και τήν επιτυχία κάθε υποθέσεως στήν όποία λάβκινε μέρος. Τίμιος άνθρωπος μ' ελγη τή σημασία τής λέξεως. Πέθανε 81 χρονῶ στή Σύρο όπου είχε πάει γιά νά δει τό γιό του, πού τόν προσκάλεσε. Η τελευταία του επιθυμία ήταν νά ξαναδει τήν πατρίδα του, άπ' όπου είχε φύγει μέ λύπη, αλλά πέθανε λίγους μήνες πριν άπό τήν εποχή πού λογάριζε νά γυρίσει.

Τό έργο τοῦ Μάτεσι είναι έργο καλαισθητου έρασιτέχνη. Δέν ήταν λόγιος άπό επάγγελμα. Μερικά ποιήματα χωρίς άξιώσεις, πού άπ' αὐτά λίγα Ιταλικά, κι' ο *Βασιλικός* αποτελοῦν ελγη (3) τή φιλολογική του εργασία. Τό ποιητικό του έργο είναι πενιχρό, αλλά τέ μοναδικό θεατρικό

(*) Σημ. Ι. Α.—Η οικογένεια Μάτεσι κατάγεται άπό πολεμιστές πού διακρίθηκαν στους πολέμους Βενετών και Τούρκων. Στή Ζάκυνθο εγκατεστάθηκε άπό τήν Πελοπόννησο στίς άρχές τοῦ 16ου αἰῶνα κι' εγράφηκε στο *Χρυσό Βιβλίο* τών ευγενών στά 1580. Τό οικόσημο τής οικογενείας παριστάνει ποταμόν μέ τρία μάτια, πού κατά οικογενειακήν παράδοση σημαίνει τόν ποταμό «Μάτι» στή Βόρειον Άλβανία, όπου είναι ή πανάρχαια κοιτίδα τοῦ οίκου τής γενεάς Μάτεσι.

(1) Κατά τό διάστημα τής Ένετικής κατοχής δέν όπληξαν σχολεία Έλληνικά στά Έφτάνησα. Τό πρώτο σχολείο τής Ζάκυνθος χρονολογείται άπό τά 1806.

(2) Μεταξύ τών άλλων εργάστηκε γιά τό όρφανοτροφείο και τό ένεχυροδινειστήριο.

(3) Δέν αναφέρουμε μερικές μεταφράσεις του τοῦ Εὐριπίδη, Βιργιλίου, Κικέρωνος, Μίλτωνος, Βολταίρου και τοῦ *Τιμολέοντος* τοῦ Ζαμπέλιου στά Ιταλικά.

πού σημειώνει σταθμό στήν ιστορία τοῦ νεοελληνικοῦ θεάτρου. Γραμμένο κατά τήν πιό στείρα περίοδο τής δραματικής παραγωγής στήν Έλλάδα ο *Βασιλικός* τιμά τή νεοελληνική φιλολογία. Χωρίς προκατάληψεις και υπερβολές μπορεί νά θεωρηθεί ένα σκηνικό άριστοέργημα. Ο Μάτεσις γράφοντάς το έπεδίωκε διπλό σκοπό: νά κάμει έργο ιστορικό και συγχρόνως δραματικό συγγραφέα. Θα δοῦμε πιό κάτω πώς πέτυχε όλότελα στήν προσπάθειά του τελείως.

Ας εξετάσουμε πρώτα τήν ιστορικήν άποψη πού θα μᾶς βοηθήσει νά καταλάβουμε τό δραματικό «ήθος». Δίνουμε τό λόγο στέν Ξενόπουλο συμπατριώτη τοῦ ποιητή και φυσικά κατάλληλο γιά νά μᾶς δώσει μιάν ιστορική ιδέα γιά τήν κοινωνία τής Ζάκυνθος στίς άρχές τοῦ 18ου αἰῶνος, εποχής πού εξελίσσεται ή υπόθεση τοῦ *Βασιλικού*:

«Ητο τότε ή δευτέρα περίοδος τής Ένετοκρατίας, ή εποχή τής παρακμής, όταν ήρχισε πλέον νά πτωχεύη, νάδρανή και νά βαίνει πρὸς τήν κατάλυσιν ή Μεγάλη Δημοκρατία. Εἰς τήν Ζάκυνθον, ὅπως και εἰς ὅλας τὰς νήσους τὰς ὑπὸ τήν σημαίαν τοῦ Ἀγίου Μάρκου, εἰσέηχθησαν ἡδὴ αἱ καταχρήσεις τῶν ὀποίων ή ἀπαισία μνήμη ἀπέσβεσε τήν ἐκ τῶν προτέρων εὐεργεσιῶν, ὁ Ένετός προβλεπτής, πτωχός και διεφθαρμένος εὐπατριδίσκος στελλόμενος εἰς τὰς κτήσεις διὰ νά πλουτίσῃ, ἐπώλει τήν δικαιοσύνην του εἰς τὸν πλειοδοτοῦντα και ὑπέθαλπε τὰς μεταξὺ τῶν εὐγενῶν ἔριδας διὰ νά γίνωνται ἐγκλήματα και νά ἔχῃ πάντοτε ἐπικερδεῖς ὑποθέσεις. Η ψυχορραγούσα μητρόπολις ἀφ' ἑτέρου ἠνείχετο και ἐπεδοκίμαζε τήν διαγωγὴν ταύτην, ἵνα διὰ τῆς διαιρέσεως και τοῦ ἐμφυλίου τούτου σπαραγμοῦ διατηρῇ τὰς κτήσεις, τὰς ὁποίας δέν διέθετε πλέον δυνάμεις νά συγκρατήσῃ διὰ τῆς βίας. Βαθμυδὸν ή διαφθορά ἐξετάθη εἰς ὅλα τὰ στρώματα και εἰς ὅλους τοὺς κλάδους. Οἱ στρατιῶται οἱ ἐντεταλμένοι τήν τάξιν ἐδείκνυνον τήν μεγαλειτέραν ἀδιαφορίαν ὡς πρὸς τήν καταδίωξιν τῶν ἐνόχων. Ἐτελεῖτο φόνος εἰς τήν μίαν ὁδὸν και αὐτοὶ ἐπεριπάτουσαν εἰς τήν ἄλλην ἀργὰ και ροφῶντες τὰς πίπας των. Ο Καντσελιέρης τοῦ Πρεβεδοῦρου ἔγραφεν ἀπροκαλύπτως πρὸς τὸν πλούσιον ἄρχοντα, τὸν ἐνοχοποιούμενον εἰς καμμίαν δολοφονίαν— ὅτι ἡδύνατο ἂν ή ἐκλαμπρότης του εὐηρεστεῖτο νά πληρώσῃ τό ἀνάλογον ποσὸν και νά ἐνοχοποιήσουν ἄλλον πτωχὸν και ἀπροστάτευτον. Τὰ μίσση ἦσαν ὑπέρποτε ἐξημμένα, ή ἀδικία και ή πείσις ἐδασίλευον, ή ἐκδίκησις προέβαλε πανταχόθεν τήν στεγνήν της μορφήν— ἀκαταδίωκτον οἱ μπράβοι τῶν εὐγενῶν περιεφέροντο και ἐνήργουν κατά τὰς σκληρὰς ὁδηγίας τῶν κυρίων των. Καὶ ἐὰν τῷ μέσῳ τοῦ χάους τούτου εὐρίσκετο και προβλεπτής τίμιος και ἐξήτει νά ἐφαρμόσῃ δικαιοσύνην ή νά εἰσαγάγῃ φιλοπροόδους νεωτερισμούς, ἐν σώματι ὅλοι οἱ εὐγενεῖς— σύμψωνοι μεταξὺ των κατά τοῦτο και φίλοι πρὸς στιγμήν— ἀνεφέροντο καὶ τὸν ἐπεμύκρυναν. Ἐχοντες ἀνάγκην νά κακουργήσωσι και νά μνηστειώσινται και ἀντιθέμενοι ἐξ ἐνστίχτου πρὸς πάντα νεωτερισμόν, τί τὸν ἤθελον τὸν Πρεβεδοῦρον, ὁ ὁποῖος φέρ' εἰπεῖν κατεδίωκε τοὺς μπράβους

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΧΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑΣ
ΜΟΥΣΕΙΟΥ

ἢ ἐλιθόστρωνε τὸν Πλατύφορον; Ἀλλοίμονον δὲ ἀπὸ τὰς κοινωνικὰς ἰδέας αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων! Ὅλη των ἡ ἀρχοντικὴ τιμὴ συνίστατο εἰς τὸ νὰ μὴ ἀνεχθῶσι τὴν παραμικροτέραν ἀκουσίαν προσβολήν, χωρὶς νὰ τὴν τιμωρήσωσι διὰ τοῦ σκληροτέρου τρόπου. Ἐθεώρουν τὰς γυναῖκας τῶν κτήνῃ, τὸν δὲ λαὸν δοῦλον κατώτερον τοῦ κτήνους. Αἱ οἰκίαι τῶν αἰ σκοτειναὶ μὲ τὰ δικτυωτὰ παράθυρα, ἦσαν κολάσεις. Ὁ νοῦς τῶν ἀτροφικὸς καθ' ὁλοκληρίαν μὲ ὀλίγας ἰδέας στραβάς καὶ καρφωμένας. Ἐν τῇ μέσῃ τῆς ἀκηρύκτου διαμάχῃς τῶν ἀνωτέρω τάξεων ὁ λαὸς ἴστατο καὶ ἔκλινε τὴν κεφαλὴν ἀφαιρῶν τὴν σκούφιαν, κολακεύων μὲν ὅταν ἦτο νηφάλιος, ὀλίγην δ' ἐλευθερίαν ἐδρίσκων μόνον παρὰ πότον τὸν νυκτερινόν, ὅταν περιεφέρετο κάποτε μὲ τὰ κλεπτοφάναρα καὶ ἤδε ἄσματα πολλά. Αἱ γυναῖκες ἐξήρχοντο μὲ προσωπίδα.... Εἰς πᾶσαν γωνίαν ὁ μπράδος ἐνήδρευε τοιαύτη εἶνε ἡ τοπικὴ εἰκὼν, πολιτικὴ, κοινωνικὴ καὶ οἰκογενειακὴ ἡ παρεχομένη διὰ τοῦ Βασιλικοῦ».

Ἡ περιγραφή αὐτὴ μὲ τόσο μαῦρα χρώματα ἔχει ἓνα ρωμαντικὸ ὄψος ποῦ κάνει τὸν ἀναγνώστη νὰ δυσπιστεῖ στὴν ἀρχή. Ἐξ ἄλλου θαρροῦμε πῶς ἡ ἱστορικὴ ἐντύπωση ποῦ δίνει ἡ μόνη ἀνάγνωση τοῦ *Βασιλικοῦ* δὲν εἶναι διόλου τόσον τραγικὴ. Ὁ χαρακτηῆρας βέβαια τοῦ γέρου-Ρου-κάλα εἶναι ὁ ἀντιπροσωπευτικὸς τύπος τῆς ἀριστοκρατίας μὲ τὰ φεουδαρχικὰ τῆς ἔθιμα καὶ τὴν αὐθαιρεσίαν ποῦ φτανε ὡς τὸ ἔγκλημα καὶ ἡ ἀτιμωσία τοῦ δράματος μοιάζει ἀρκετὰ μὲ τὴν εἰκόνα, ποῦ τόσον καλλιτεχνικὰ ζωγράφησε ὁ κ. Ξενοπούλος. Ὅπως δὲ ποτε μολαταῦτα θὰ μποροῦσε νὰ διερωτηθεῖ κανεὶς ἂν ὁ Μάτεσις, μὲ τὸ σκοπὸ του νὰ ξεχωρίσει ἀκόμη καλλιτέρα τὴ διαμάχῃ παράδοσης καὶ μοντερνισμοῦ, ποῦναι ἡ βάση τοῦ *Βασιλικοῦ*, δὲν ἐξόγκωσε ἐπιτήδες τὸ τραγικὸ μέρος τῆς ἱστορίας του γιὰ νὰ μᾶς δώσει μιὰ πλοκὴ πρὸ δραματικὴ καὶ θεατρικὴ. (1) Ἀλλὰ ἡ διάκριση αὐτὴ εἶναι δευτερεύουσα τὸ κάτω κάτω. Κεῖνο ποῦ μᾶς ἐνδιαφέρει εἶναι νὰ δοῦμε κατὰ πόσο μέσ' τις γενικὲς γραμμές, παρ' ὅλο ποῦ ἀπόβλεπε στὴ σκηρικὴν ἐπιτυχίαν, ὁ Μάτεσις μπόρεσε νὰ παραστήσει πιστὰ τὴ Ζακυθινὴ κοινωνία ἕναν αἰῶνα πρὸ τῆς ἐποχῆς του, ὅπως τὴ μελέτησε στὰ ἀρχεῖα τοῦ νησιοῦ του.

Μετάφρ. *Μαγ. Μιν.*

(Ἔχει συνέχεια) Μ. ΒΑΛΣΑΣ

[Βιβλιογραφία: Εἶναι ἀρκετὰ παράξενο πῶς ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Dieterich (Νεοελλ. Φιλολογία σελ. 208) τὸ ἔνδοξον ὄνομα τοῦ Μάτεσι δὲ φαίνεται σὲ καμμιὰ μελέτη ποῦ νὰ ξέρουμε περὶ νεοελληνικῆς φιλολογίας. Ὁ Nicolai, παρ' ὅλες τις ἀφθονες βιβλιογραφικὲς σημειώσεις του, δὲν ἀναφέρει τὴ Ζακυθινὴ ἔκδοσιν ἀπὸ τὸ Ρωσὸ-λυμο τοῦ *Βασιλικοῦ* στὰ 1856.

Ἀπαντα, ἔκδοσιν Δε-Βιάζη, Ζάκυνθος, 1881.

Γρηγ. Ξενοπούλου, μελέτη γιὰ τὸ *Βασιλικό*, δημοσιευμένη στὸν *Παρθενό* στὰ 1891, σελ. 161].

(1) Μὴν ξεχνοῦμε πῶς ὁ Βασιλικὸς γράφονταν ἅμα ὠργιάζε ὁ Ρωμαντισμός.

ΙΑΠΩΝΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ:

ΑΚΙΚΟ ΥΟΖΑΝΟ

Βουνά, κοιλάδες,
πέλαγα πρασινάδες
δέντρων καὶ βρύσες
νερῶν, χελιδονίσες
φτεροῦγες, ὅλα...
πῶς πέρνουν φωτοβόλα
μὲς στὰ λιοπύρια
τὴν ἀνοιξή — ὦ μυστήρια! —
τὸ χρώμα ἀπ' τὰ ζαφείρια.

ΣΟΥΤΚΕΝ ΜΑΕΤΑ

Τὸ χιόνι, ὦ θάμα!
μὲ δυὸ χρώματα ἀντάμα
ζωγράφισε ὅλα:
Ἡ γῆ ἄσπρη, φωτοβόλα
γύρω πλαταίνει
τὸ ἄπειρο πέλαο μένει
μαῦρο ὅλο καὶ μικραίνει.

Μετάφρ. ΑΝΑΣΤ. ΣΚΙΑΔΑΡΕΣΗΣ

ΖΑΝ ΜΩΡΕΑΣ

(ΑΠΟ ΤΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ)

6.

Ἐπάνω ἀπὸ τὸν Κηφισὸ σήμερα ὁ νοῦς μου τρέχει,
καὶ μέσα στὶς γλωμὲς
ἀναστενάζει τίς ἐλῆες, ἐκεῖ ποῦ ἀνάνερες ἔχει
κυπαρισσιῶν κορφές.

Πῶς μὲ πλανοῦν τὰ μάτια μου! κι' ὅ,τι ἴχνος μοῦ ἀπομένει
στὸ κάθε ἐπίγειο βῆμά μου, τί τὸ γυρεύω πιά;
Ψυχὴ μου, μὲ τὸ χεῖμαρρον ὁ χωρισμὸς σᾶς δένει
κ' ἡ μαύρη ξενητεία.

ΕΡΡΙΚΟΥ ΧΑΪΝΕ

INTERMETZO

15.

Σήμερα γιὰ τὸ γάμὸ τῆς νυφούλα στολισμένη
μὲ ὅλη τὴν ὁμορφάδα τῆς, ἀστράφτει ἀπὸ χαρὰ
ἡ πολυαγαπημένη,
σὰ δεύτερη Ἀφρογένηνη βγαλμένη ἀπ' τὰ νερά.

Καρδιά μου τόσο ὑπόμονη, καρδούλα μου θλιμμένη,
μὴ τῆς φανῇς μνησικαχὴ γι' αὐτὴ τὴν προδοσίαν
ὅ,τι καὶ κι' ἂν σῶκαμε ἡ τρελλὴ ἡ ἀγαπημένη,
βάστα τὸν πόνο, βάστα τὸν καὶ σῶρεσέ την πιά.

Μετάφρ. ΑΝΑΣΤ. ΣΚΙΑΔΑΡΕΣΗΣ

Σ. Θ. ΛΑΣΚΑΡΗ

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΣ ΕΝ ΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Ἡ καταπληκτικὴ θέσις ἣν ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάστασις κατέλαβεν ἐν τῇ Γερμανικῇ λογοτεχνίᾳ κατὰ τὸ α'. ἡμισυ τοῦ 19. αἰῶνος ὀφείλεται μὲν κυρίως εἰς τὴν ἐξαιρετικὴν ἐξάπλωσιν τοῦ φιλελληνισμοῦ ἐν Γερμανίᾳ, ἰδίᾳ παρὰ τοῖς διανοουμένοις, διαρκούντος τοῦ Ἀγῶνος, εἶνε ὅμως καὶ ἐν μέρει συνέπεια τοῦ ἐνδιαφέροντος ὅπερ ἔδειξαν Γερμανοὶ διηγηματογράφοι καὶ ποιηταὶ διὰ τὴν νεωτέραν Ἑλλάδα κατὰ τοὺς πρὸ τοῦ 21 χρόνους, ἰδίᾳ, ἀφ' ἧς ἐποχῆς, μεσοῦσης τῆς 19. ἑκατονταετηρίδος, αἱ ἑλληνικαὶ σπουδαὶ καὶ ἡ μελέτη τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς φιλολογίας καὶ τέχνης ἐγένοντο τὸ κύριον ἀντικείμενον τῆς πανεπιστημιακῆς διδασκαλίας⁽¹⁾, παραγκλίνισσαι τὴν ἕως τότε κυριαρχοῦσαν πανταχοῦ μελέτην τῆς λατινικῆς.

Υπὸ τὴν ἐπίρροιν τῶν κλασσικῶν σπουδῶν διάφοροι διηγηματογράφοι ἐξέλεξαν τὴν Ἑλλάδα ὡς τόπον ὑποθέσεως τῶν ἔργων των.

Ὁ πρῶτος Γερμανὸς μυθιστοριογράφος, ὅστις ἠσχολήθη διεξοδικῶς μὲ τὴν σύγχρονον Ἑλλάδα, εἶνε ὁ Heinse (1746—1803) εἰς τὸν Ardinghello, οὗτινος οἱ ἥρωες μεταβαίνουν εἰς τὰς ἑλληνικὰς νήσους μὲ τὴν πρόθεσιν νὰ συντείνωσιν εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν ὁραίων αὐτῶν τόπων ἀπὸ τοῦ τουρκικοῦ ζυγοῦ. Ὁ Ardinghello ἐγράφη τὸ 1785, ὀλίγα ἔτη μετὰ τὴν ἐκστρατείαν τοῦ Ὁρλόφ, ἣτις ἐνέπνευσε καὶ δύο ποιητάς, τὸν Michaelis (1746—1772) εἰς τὸ Russisches Kriegslied zur See, καὶ τὸν Willamow (1736—1776) ἐπὶ μακρὸν ζήσαντα ἐν Ρωσίᾳ εἰς τὸ Abschiedslied der Russischen Flotte im Julius 1770.

Πολὺ γνωστότερος ὅμως τοῦ Heinse ἀπέβη ὁ Hölderlin (1770—1843) μὲ τὸ ὑπὸ τύπον ἐπιστολῶν μυθιστόρημα τοῦ Hyperion, ὅπου περιγράφονται πολεμικοεἰδυλιακὰ ἐπεισόδια τῆς διαμονῆς τοῦ ἥρωος τοῦ μύθου ἐν Ἑλλάδι, καὶ τὸ ὅποιον παρέμεινεν ἐν τῶν ὁραιοτέρων ἔργων τὰ ὁποῖα παρήγαγεν ἡ Γερμανικὴ διηγηματογραφία τοῦ 19. αἰῶνος. Ὁ Hölderlin ἔγραψε καὶ διάφορα ποιήματα σχετικὰ πρὸς τὴν Ἑλλάδα, (ἐν τῇ ὑπὸ τὸν τίτλον Distichen und Sprüche συλλογῇ), μετέφρασε δὲ καὶ δράματα τοῦ Σοφοκλέους καὶ Ὡδᾶς τοῦ Πινδάρου.

Ἐκ τῶν λοιπῶν διηγηματογράφων τοῦ 1800 οἵτινες ἠσχολήθησαν μὲ τὴν Ἑλλάδα ἀναφέρονται ἀκόμη τὸν Benkowitz (1764—1807) μὲ τὸ Zauberer Anghelion in Elis, περιγράφοντα φανταστικὰς περιπετείας νεαροῦ βρεταννοῦ ἐν Ἑλλάδι, τὸν Halem (1752—1819) οὗτινος διηγῆματά τινα τῆς συλλογῆς Blüten und Trümmern διαδραματίζονται ἐν Ἑλλάδι, ὡς καὶ τὸν Kotzebue (1761—1819) μὲ τὸ θεατρικὸν του ἔργον Die Ruinen von Athen, οὗτινος ἡ μεγάλῃ ἐπιτυχία ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι τὴν συνοδεύουσαν αὐτὸ μουσικὴν συνέθεσεν ὁ μέγας Μπετόβεν (1814).

(1) Ἰδίᾳ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν περὶ τῆς ἑλληνικῆς τέχνης ἔργων τοῦ Βίκελμανν.

Ὁ ἐνθουσιασμὸς διὰ τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα ὄν, ὡς εἴπωμεν, σημεῖοι ὁ 19. αἰὼν, ἔδωκεν ἀφορμὴν νὰ γραφῶσι καὶ διάφοροι σάτυροι. Ἡ γνωστότερα καὶ εὐφρεστέρα αὐτῶν εἶναι ἡ τοῦ Julius von Voss, (1768—1832), Die Griechheit, ἱστορία βαρῶνου ὅστις ἐν τῷ ἐνθουσιασμῷ του διὰ πᾶν τὸ ἑλληνικὸν ἀποφασίζει νὰ ἐξελληνίσῃ ὀλόκληρον τὴν ἐξοχικὴν του ἑπαυλιν, φυτεύων ἐλαιόδενδρα, μετονομάζων «Ἰλισσόν» τὸ ποτάμιον τοῦ μύλου καὶ «Κυνόσαργες» τὸ σχολεῖον τοῦ χωρίου, ἐνδύων τοὺς χωρικοὺς μὲ ἑλληνικὰς περιβολὰς καὶ ζητῶν νὰ συνεννοηθῇ ἰαμβικῶς μετὰ τῶν ἀμαθῶν ὑπηκόων του.

Πάντων τούτων ὅμως πολὺ μεγαλυτέραν ἐπίρροιν ἐξήσκησεν ἐπὶ τῆς φιλελληνικῆς λογοτεχνίας τῶν χρόνων τῆς Ἐπαναστάσεως ὁ μέγας Γκαίτε, διὰ τῆς μεταφράσεως δημοτικῶν τινων ἑλληνικῶν ἀσμάτων (ἔξ ἐν 8λφ), ἅτινα ὑπὸ τὸν κοινὸν τίτλον Neugriechische Epirotische Heldenlieder, ἐδημοσιεύθησαν τὸ πρῶτον, ἀρχομένου τοῦ 1823, ἐν τῷ 4ῳ τόμῳ τοῦ Kunst und Altertum. Ταῦτα ἐπηκολούθησαν τὸ 1824 τὸ Charon (αὐτόθι, τ. ε') καὶ τὸ 1827 τὰ Neugriechische Liebeskolien, ἀπομιμήσεις μικρῶν νεοελληνικῶν ἐρωτικῶν τραγουδιῶν. Αἱ μεταφράσεις αὗται τοῦ Γκαίτε, ἰδοῦσαι τὸ φῶς ἀρχομένου τοῦ Ἀγῶνος, ἐκίνησαν τὸ γενικὸν ἐνδιαφέρον καὶ ἐσχολιάσθησαν ἐγκωμιαστικῶς ὑφ' ὀλοκλήρου τοῦ τύπου. Ἀπὸ καθαρῶς μεταφραστικῆς ἀπόψεως ὁ Γκαίτε ἴσως νὰ ὑφίσταται ἐνίοτε ἀρκετὰ τοῦ πρωτοτύπου, κατέρωθωσεν ὅμως νὰ τηρήσῃ τὸν ἴδιον ρυθμόν. Ἐὰν δὲ ἀναλογισθῇ τις τὸ παγκόσμιον κῦρος τοῦ μεγαλυτέρου ποιητοῦ τῶν νεωτέρων χρόνων, δὲν εἶνε δύσκολον νὰ ἀντιληφθῇ ὅποιαν ὑπηρεσίαν οὗτος παρέσχεν ἡμῖν διὰ τῶν ἐν λόγῳ μεταφράσεων, στρέψας τὴν προσοχὴν τῶν διανοουμένων πρὸς τὴν ἀναγεννωμένην Ἑλλάδα.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν διαρκούντος τοῦ Ἀγῶνος ἀσχοληθέντων μὲ τὴν Ἑλλάδα Γερμανῶν ποιητῶν, διηγηματογράφων καὶ θεατρικῶν συγγραφέων εἶνε μέγας, ἀτυχῶς ὅμως, ἐν τῷ συνόλῳ καὶ πλὴν ἐξαιρέσεων, τὰ ἔργα των εἶνε μέτρια ὥστε νὰ δύναται τις ἄνευ ὑπερβολῆς νὰ εἴπῃ ὅτι ἐπὶ τοῦ προκειμένου τὸ ποσὸν εἶνε ἀντιστρόφως ἀνάλογον τοῦ ποιοῦ. Μεταξὺ τῶν ἐξαιρέσεων τὴν πρώτην θέσιν κατέχουσι τὰ Lieder der Griechen τοῦ Wilhelm Müller (1794—1827)⁽¹⁾. Τὰ «τραγούδια» τῶν Ἑλλήνων ἤρχισαν ἐκδιδόμενα ἀπὸ τοῦ πρώτου ἔτους τοῦ ἀγῶνος (τὰ δέκα πρῶτα ἐδημοσιεύθησαν εἰς τεύχος τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1821), σχεδὸν δὲ κατ' ἔτος, μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ ποιητοῦ, νέον τεύχος αὐτῶν ἐβλεπε τὸ φῶς. Ἀλλ' ἡ ἐξαιρετικὴ ἐπιτυχία των δὲν ὀφείλεται μόνον εἰς τὸ ὅτι, ἐμπνεόμενα ἐκ

ΙΑΚΩΒΟΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ

(1) Περὶ τοῦ Μύλλερ εἶχομεν δημοσιεύσει, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἑκατοστῆς ἐπετείου τοῦ θανάτου του, δύο ἀρθρα ἐν τῷ Messenger d'Athènes τῆς 19—20 Σεπτεμβρίου 1927 καὶ τῇ «Πολιτείᾳ» τῆς 30 Σεπτεμβρίου 1927.

τῶν γεγονότων τῆς ἡμέρας⁽¹⁾, ἐνεῖχον τὸ πλεονέκτημα τῆς ἐνιμερότητος. Ὁ Μύλλερ, ἂν καὶ οὐδέποτε ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, κατῴρωσε τόσο καλὰ νὰ γνωρίσῃ τὴν ψυχὴν τοῦ Ἑλληνος τοῦ 21 ὥστε εἰς τὰ *Τραγούδια* του, δίδων τὸν λόγον εἰς αὐτοὺς τοὺς ἥρωάς του, νὰ προξενῇ τὴν ἐντύπωσιν ὅτι πράγματι οὗτοι εἶνε οἱ ἀφηγοῦμενοι τὰ ἦθη καὶ ἔθιμά των, τὸν πόνον των καὶ τὰς ἐλπίδας των, τοὺς ἀγῶνας των κατὰ τῶν Τούρκων. Καὶ αὐτὸ ὁπῆρξε τὸ κύριον προσὸν τὸ ἀποθανάτισαν τὰ *Lieder der Griechen*, ἐνθ' ἄλλοι φιλέλληνες ποιηταί, παρὰ τὴν φιλογρηκὴν των ἴσως ἀξίαν, δὲν ἠδυνήθησαν νὰ συνταυτισθῶσιν, ὡς ὁ Μύλλερ, πρὸς τοὺς ἥρωας τῶν στίχων των καὶ νὰ δώσωσι τὴν ζωντανὴν ἐντύπωσιν ἣν αὐτὸς κατῴρωσε νὰ μᾶς δώσῃ.

Πλὴν τῶν *Griechenlieder*, ὁ Μύλλερ ἐδημοσίευσεν τὸ 1826 *Kleine Liebesreime aus den Inseln des Archipelagus*, διςτιχα καὶ τετράστιχα, κατ' ἀπομίμησιν ἐρωτικῶν νεοελληνικῶν τραγουδιῶν, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὁποίων ὁ ποιητὴς ἔγραψεν ἰδικούς του στίχους, χωρὶς ὅμως νὰ ἀπομακρυνθῇ πολὺ τῶν πρωτοτύπων, ὧν διετήρησε τὴν χάριν καὶ τὸν δημῶδη χαρακτήρα. Εἰς τὸν Μύλλερ δφεῖλεται τέλος καὶ ἡ γερμανικὴ μετάφρασις τῆς συλλογῆς τῶν *Chants populaires de la Grèce Moderne* τοῦ Fauriel.

Ἀμέσως μετὰ τὸν Μύλλερ νομίζομεν ὅτι δεόν νὰ ἀναφέρωμεν τὰ ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως ἐμπνευσθέντα ποιήματα τοῦ βασιλέως τῆς Βαυαρίας Λουδοβίκου Α'. (1825—1848), τριάκοντα δύο ἐν ὧν τὸν ἀριθμὸν.⁽²⁾ Καὶ περὶ μὲν τῆς ποιητικῆς των ἀξίας μὲ πολὺ ὀλίγον θαυμασμὸν ἐκφράζονται σήμερον οἱ συμπατριῶταί του, τὴν ἐποχὴν ὅμως ποὺ ἐδημοσιεύθησαν διήγειραν παρ' ὅλοις τοῖς φιλέλλησι ἀκράτητον ἐνθουσιασμόν, δημοσιευθέντα ἐν μέρει εἰς σιγμὴν ἀκόμη καθ' ἣν τὰ Ἀνακτοδόλια ἤκιστα συμπαθῶς διέκειντο πρὸς τὸν Ἀγῶνα, οἱ δὲ φιλέλληνες συγγραφεῖς συνήντων, ἀλλαχοῦ τῆς Γερμανίας, πλείστας ὅσας δυσκολίας, ἐκ μέρους τῆς λογοκρισίας διὰ νὰ ἐπιτύχωσι τὴν ἄδειαν τῆς ἐκτυπώσεως τῶν ἔργων των.

Τρεῖς εὐγενεῖς γυναικεῖας ψυχὰς ἐνέπνευσεν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάστασις: Τὴν Frederike Brun (1765—1835), τὴν Luise Brachmann (1777—1822) καὶ τὴν Amalie von Helvig—Imhoff. Ἡ πρώτη ἐδημοσίευσεν κατ' ἐπανάληψιν εἰς τὸ *Mongenblatt*⁽³⁾ τοῦ

(1) Οὐχὶ καὶ πάντοτε ἀνταποκρινομένων πρὸς τὴν ἀλήθειαν, ὡς ἡ εἰδησις περὶ τοῦ θανάτου τοῦ Κανάρη ἐξ ἧς ὁ Μύλλερ ἐνέπνευσεν τὸ *Konstantin Kanaris* (ὅπως ἐν Γαλλίᾳ ἡ αὐτὴ ψευδὴς φήμη ἔδωκεν ἀφορμὴν νὰ γραφῶσι *Les Têtes du Sérail* τοῦ B. Οὐγγῶ).

(2) Ὁ φιλόλογος J. Franz (1804—1851) ἐδημοσίευσεν τὸ 1830 ἐν Στουτγάρδῃ ἑλληνικὴν μετάφρασιν τῶν φιλελληνικῶν ποιήσεων τοῦ Λουδοβίκου Α'. ὑπὸ τὸν τίτλον *Λοδοῖκου τοῦ κλεινοτάτου Βαυάρων βασιλέως ἐλεγεία τε καὶ μέλη εἰς Ἑλλήνας*.

(3) Εἰς τὸ *Stuttgarter Morgenblatt* für gebildete Stände, φιλολογικὴν ἐφημερίδα διευθυνομένην ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ Gustav Schwab (1792—1850), (ὅστις ἔγραψε

1821 (ἀρ. 202, 256, 307) φιλελληνικοὺς στίχους, ὑπὸ τὴν ἐπίρροιν κλασσικῶν ἀναμνήσεων καὶ χριστιανικῶν αἰσθημάτων. Εἰς τὸ *Μόργγενμπλατ* ὡσαύτως (1822, ἀρ. 135, 137, 140) ἐδημοσιεύθησαν τέσσαρα ποιήματα τῆς Μπράχμαν, ὑπὸ τὸν κοινὸν τίτλον *Griechenland*. Τέλος ἡ Χέλδιγγ-Ίμχοφ, ἣτις ἐπανελημμένως ἤδη εἶχεν ἀφιερῶσει εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα ἐμπνευσμένους στίχους, ἐδημοσίευσεν εἰς τὸ *Μόργγενμπλατ* (1821, ἀρ. 195) τὸ ὠραῖον *Zuruf an Griechenland*, τὸ ὁποῖον ἐπηκολούθησαν ἄλλα ἔνδεκα φιλελληνικά ποιήματα, ἀναδημοσιευθέντα τὸ 1826 εἰς ἰδιαίτερον τεύχος, πωληθὲν πρὸς ὄφελος τῶν δυσπραγούντων Ἑλλήνων⁽¹⁾.

Τὸν τίτλον δὲ ὁ Μύλλερ ἔδωκεν εἰς τὰ ποιήματά του ἐμιμήθη ὁ Waiblinger (1804—1830), δημοσιεύσας τὸ 1823 *Lieder der Griechen*. Πλὴν τῶν ἐπικεφαλίδων ὅμως τῶν ἀποτελούντων τὴν συλλογὴν ταύτην στίχων (π. χ. *Ἡ κόρη τοῦ Εὐρώτα*, *Ἡ παρθένος ὑπὸ τὰ Προπύλαια* κλπ.) οὐδένα πραγματικὸν ἑλληνικὸν χαρακτήρα ἔχουσι ταῦτα. Τὸ 1826 ὁ Βάϊμπλιγγερ ἐδημοσίευσεν ἀκόμη, ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ Μπαίρον, *Vier Erzählungen aus der geschichte des jetzigen Griechenlands*.

Μετρίας ἀπεμιμήσεις νεοελληνικῶν τινῶν δημοτικῶν ἀσμάτων ἔδωκεν ἐπίσης ὁ ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Anastasius Grün κρυπτόμενος δημοφιλὴς αὐστριακὸς ποιητὴς κόμης Auersperg. Τὸ μόνον ὅμως ὄντως ὠραῖον ποίημα τὸ ὁποῖον ἐνέπνευσεν ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως εἶνε ἡ, ἐν τῇ ποιητικῇ συλλογῇ του *Spaziergänge eines Wiener Poeten*, ὠδή εἰς τὸν θάνατον τοῦ Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντη.

Αὐστριακὸς εἶνε καὶ ὁ Zedlitz (1790—1862) ὅστις ἔγραψε τὸ μακρὸ ἐπικὸν ποίημα *Das Kreuz in Hellas* (1828), περιέλαδε δὲ καὶ εἰς τὴν ποιητικὴν του συλλογὴν *Totenkranze* στίχους ἐμπνευσθέντας ἐκ τῶν ἐν Ἑλλάδι γεγονότων.

Ὁ γνωστὸς ἰδίᾳ ὡς μυθιστοριογράφος Fouqué (1777—1843) ἔγραψε τρία φιλελληνικά ποιήματα διὰ τὸ περιοδικὸν *Griechisches Feuer auf dem Altar edler Frauen*, τοῦ ὁποῖου, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ ποιητοῦ Saphir (1795—1858) ἐδημοσιεύθησαν κατὰ τὸ 1826 τέσσαρα ἐν ὧν τεύχῃ, πωληθέντα πρὸς ὄφελος τῶν Ἑλλήνων καὶ φιλοξενήσαντα εἰς τὰς στήλας των ἔργα διακεκριμένων φιλελλήνων. Ἐξ ἁλλου

καὶ τὸ πρῶτον χρονολογικῶς φιλελληνικὸν δράμα, ἢ μάλλον δράματιον, *Ein Morgen auf Chios* (1822), ἐδημοσιεύθησαν τὰ πλείστα φιλελληνικά ἔργα τῆς Γερμανικῆς λογοτεχνίας τῶν χρόνων τοῦ Ἀγῶνος. Ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀπόψεως δεόν νὰ μνημονεύσωμεν ἀκόμη δύο φιλολογικά φύλλα, τὴν ἐν Δρέσδῃ *Abendzeitung* καὶ τὸ βερολιναιὸν *Gesellschafter* τὰ ὁποῖα πάντοτε ἔθεσαν τὰς στήλας των εἰς τὴν διάθεσιν φιλελλήνων ποιητῶν καὶ συγγραφέων.

Ἡ ἐκδοτὴς Γερμανικὴ λογοτεχνία ἐπώλησεν, διαρκούσης τῆς Ἐπανάστασεως, τὰ ἔργα τὸν πρὸς ὄφελος τῶν Ἑλλήνων, ἐνίοτε μάλιστα καὶ ἔργα μηδεμίαν πρὸς τὴν Ἑλλάδα σχέσιν ἔχοντα.

ΙΑΚΩΒΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ

ὁ Φουκὲ εἶχεν ἤδη δημοσιεύσει τὸ 1823 τὸ διήγημα Der Mensch denkt und Gott lenkt, ἐνῷ γίνεται λόγος περὶ τοῦ κινήματος τοῦ Ὑψηλάντη.

Ὁ Adalbert von Chamisso (1781—1838), ὁ μεταφράσας γερμανιστὶ τὸν *Ἔρωτα φανερωμένον* (Verratene Liebe) μελοποιηθέντα ὑπὸ τοῦ Schumann, ἔγραψε τὸ 1829, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἱστορίας τοῦ Πουκεβίλ, ἐπικὸν κύκλον ἑξ ποιημάτων, ὑπὸ τὸν κοινὸν τίτλον Chios.

Ὁ Leopold Schefer (1784—1862), ὅστις νεώτατος ἀκόμη, ὑπὸ τὴν ἐπίρροιαν τοῦ Hölderlin, ἐξύμνει τὴν κλασσικὴν γῆν, καὶ ὅστις διέτρεψεν ἐπὶ ἱκανὸν ἐν Ἑλλάδι, ἐδημοσίευσεν διηγήματα καὶ ποιήματα σχετικὰ πρὸς αὐτήν, ἐν οἷς τὸ ὄραϊον Abschied von Griechenland (1831), ἐπανήλθε δὲ καὶ πάλιν πρὸς τὰ ἑλληνικὰ θέματα, περὶ τὰ τέλη τοῦ βίου του, ἐν Hasis in Hellas (1853), Koran der Liebe (1854), Homers Apotheose (1858) κλπ.

Ὁ ἐθνικὸς τῶν Γερμανῶν ποιητὴς Hoffmann von Fallersleben (1798—1874) (1) ἀφιέρωσεν εἰς τοὺς Ἑλληνας δύο ποιήματα, κυπωθέντα εἰς τὸ Westdeutscher Musenalmanach τοῦ 1823 (σ. 127 ἐπ.)

Δύο φίλοι, ὁ Stieglitz καὶ ὁ Grosse ἐξέδωκαν ἀπὸ κοινοῦ τὸ 1823 συλλογὴν λυρικῶν ποιημάτων, φιλελληνικοῦ περιεχομένου καὶ μὴ, πωληθεῖσαν πρὸς ὄφελος τῶν Ἑλλήνων: Gedichte zum besten der Griechen. Πλὴν ταύτης ὁ Στήγκλιτς (1801—1849) ἐξέδωκε τὸ 1831 4 τόμους ποιημάτων, ὑπὸ τὸν τίτλον Bilder des Orients, ὧν ὁ 3ος ἰδίᾳ, Türken und Griechen, σχετίζεται πρὸς τὴν Ἑλλάδα.

Τέλος ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάστασις ἐνέπνευσεν καὶ τὴν δημώδη τῶν Γερμανῶν ποίησιν, ἐν δὲ τῇ συλλογῇ τοῦ Dittfurth (Die Historischen Volkslieder von 1815 bis 1866) ἀπαντῶσι διάφορα τοιαῦτα ποιήματα.

* *

Ἐκ τῶν διηγηματογράφων, πλὴν τοῦ ἐντελῶς πλέον σήμερον λησμονημένου πολυγράφου Harro Harring (1798—1870), ὅστις καὶ διηγήματα καὶ δράματα καὶ ποιήματα σχετικὰ πρὸς τὴν σύγχρονον Ἑλλάδα ἐδημοσίευσεν καὶ τοῦ Φουκέ, ὃν ἤδη ἀνεφέραμεν, θὰ ἀρκεσθῶμεν νὰ μνημονεύσωμεν μόνον δύο ὀνόματα τὸν K. A. Hoffman (1776—1822) καὶ τοῦ Jean Paul Richter (1763—1825).

Ὁ Χόφμανν, ὁ κυριώτερος ἀντιπρόσωπος τῆς ρωμαντικῆς διηγηματογραφίας ἐν Γερμανίᾳ, ἐδημοσίευσεν ἐν τῷ Berliner Taschenkalender τοῦ 1821 (ὀλίγους μῆνας συνεπῶς πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ Ἀγῶνος) Die Irrungen, ἀλληγορίαν ἐμπνευσθεῖσαν ἐν μέρει ἐκ τοῦ Ἀλῆ Πασσά καὶ τῶν Φιλικῶν. Ἡ συνέχεια, δημοσιευθεῖσα τὸ ἐπόμενον ἔτος, ὑπὸ τὸν τίτλον Geheimnisse, καταλήγει μὲ ἕνα πανηγυρικὸν τῆς ἐν τῷ μεταξὺ ἐκκραγείσης Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασεως.

(1) Εἶνε ὁ γράψας τὸ Deutschland, Deutschland über alles.

Τοῦ Ρίχτερ, ὅστις ὑπῆρξεν ὁ μᾶλλον ἀναγνωσθεὶς ἐν Γερμανίᾳ μυθιστοριογράφος τῶν ἀρχῶν τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος, ἐτυπώθη ἐν τῷ *Μόργκενμπλατ* τοῦ 1821 (ἀρ. 194) Gesicht e einer Griechischen Mutter im Traum in den letzten Tagen des Juli-Monds, ἐνῷ ὁ συγγραφεὺς φαντάζεται μίαν μάγισσαν προλέγουσαν, κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, τὸ μέλλον τῆς Ἑλλάδος καὶ τὴν ἐν τέλει νίκην τοῦ Ἑλληνισμοῦ κατὰ τῶν βαρβάρων, τῇ βοηθείᾳ ἐνὸς νέου Ἀλεξάνδρου (ὑπαινιγμὸς πρὸς τὸν Τσάρον Ἀλέξανδρον Α').

Ἐκ τῶν λοιπῶν φιλελλήνων Γερμανῶν διηγηματογράφων οὐδενὸς τὸ ὄνομα ἐπέζησε τῶν χρόνων τοῦ Ἀγῶνος. Τὸ αὐτὸ δὲ δύναται νὰ λεχθῇ καὶ περὶ τοῦ συνόλου τῶν θεατρικῶν συγγραφέων, οἳτινες εὕρισκον ἄφθονον καὶ εὐκολον ὕλικόν εἰς τὰ ἐν Ἑλλάδι γεγονότα χωρὶς ὅμως νὰ δυνήθῃ τις ἐξ αὐτῶν νὰ ἐξαρθῇ εἰς τὸ ὕψος τῶν μεγάλων Γερμανῶν δραματικῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ἀναφέρομεν ἀπλῶς μόνον, καίτοι λησμονημένον σήμερον, τὸ ἐν Κολωνίᾳ, τὸ 1825, ἀναδιδασθὲν μελοδραμάτιον Ali Pascha von Janina, διότι συγγραφεὺς καὶ συνθέτης αὐτοῦ εἶνε ὁ Lortzing (1801—1851), τοῦ ὁποῦ πολλὰ ἔργα παίζονται ἀκόμη καὶ σήμερον ἐν Γερμανίᾳ.

Ἡ ναυμαχία τοῦ Ναυαρίνου καὶ ἡ ἔδρυσις τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου σημειοὶ καὶ τὸ τέλος τῆς φιλελληνικῆς λογοτεχνίας ἐν Γερμανίᾳ. Μετὰ τὸ 1830 σπανίως καὶ σποραδικῶς μόνον γίνεται λόγος περὶ νεωτέρας Ἑλλάδος ἐν τῇ Γερμανικῇ ποιήσει, δραματογραφίᾳ ἢ διηγηματογραφίᾳ. Τὸ κρητικὸν ζήτημα μόνον ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὸ νὰ γραφῶσιν ἀκόμη φιλελληνικά τινα ποιήματα, ὡς τὰ Schlachtgesang der Kandioten (1841) τοῦ Kinkels, Die Kandioten an den Czaren (1872) τοῦ Sternau, καὶ τὸ δράμα Die Befreiung von Kandia (1836) τοῦ Blum.

* *

Ἠρξέσθημεν ἐν τῷ παρόντι σημειώματι νὰ ἀναφέρωμεν μόνον τὰ ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασεως ἐμπνευσθέντα ἔργα τῶν γνωστοτέρων συγγραφέων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Πλὴν τούτων καὶ πολλοὶ ἄλλοι, ἐντελῶς ἀγνώστοι κατὰ τ' ἄλλα, ἐπεχείρησαν νὰ χρησιμοποιοῦσιν ἑλληνικὰ θέματα, εἴτε ἐλπίζοντες ὅτι τὸ δημοφιλὲς τῆς ὑποθέσεως θὰ ἔδιδεν αὐτοῖς βιβλιοπωλείακην τινα ἐπιτυχίαν, εἴτε καὶ ἐξ ἀγνῶν φιλελληνικῶν αἰσθημάτων κινούμενοι ἐν τῇ ιδέᾳ νὰ ἐξυπηρετήσωσι πῶς τοὺς ἀγωνιζομένους Ἑλληνας. Εἶναι δὲ ἀναντίρρητον ὅτι ἡ φιλελληνικὴ λογοτεχνία οὐκ ὀλίγας ὑπηρεσίας παρέσχεον εἰς τὴν Ἐπανάστασιν ἰδίᾳ κατὰ τὰ πρῶτα αὐτῆς ἔτη, διατηροῦσα ἐναργεῖς τὸ ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων ἐνδιαφέρον, εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν ἡ Λογαρχία ἡμπεδίζει τοὺς πολιτικοὺς ἀρρογράφους τῶν ἐφημερίδων νὰ προβαίνωσιν εἰς εὐμενῆ ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων σχόλια.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΤΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

Σ. Θ. ΛΑΣΚΑΡΙΣ

Γραμματεὺς τῆς ἐν Βερολίνῳ Πρεσβείας

ΦΩΣ ΚΑΙ ΣΚΟΤΑΔΙ

Ὁ Ἴσκιος τοῦ Πόνου πάλι
σκλάβωσε κάθε φῶς,
κι' ἀνοίξε τὴν ἀγκάλη
ὁ σκοτεινὸς θεός.

Εὐπνοῦν οἱ πρῶτοι πόθοι
ποῦ δὲν τοὺς σβεῖ ὁ καιρὸς....
— ἄχ! τῶν Μοιρῶν τί κλώθει
ὁ ἀκοίμητος χορὸς! —

Κι' ἂν εἶναι σφαλισμένα
τὰ μάτια τῆς ψυχῆς
καὶ τὰ φτερά δεμένα
σὲ μιὰ γωνιὰ τῆς γῆς,

Γλυκοχαράζει ἡ Σκέψη
— ἄστρο χροσὸ τοῦ νοῦ —
καὶ πάει νὰ βασιλέψει
στὰ πλάτη τ' οὐρανοῦ.

(Ζάκυνθος, Μάρτης 1903).

ΜΑΡΙΝΟΣ ΣΙΓΟΥΡΟΣ

COMTESSE DE NOAILLES

ΚΗΠΟΣ ΚΟΝΤΑ ΣΕ ΘΑΛΑΣΣΑ

Ἄ, πόσο θεῖο εἶναι νὰ ζεῖς! Τῆς θάλασσας τ' ἀγέρι
μούσκεψε ἐτούτη τὴν αὐγὴ γαρύφαλα καὶ κρῖνα
κι' ἄξαφνα νοιώθεις στὸ ἥσυχο κι' ἤμερο αὐτὸ παρτέρει
τὴ μυρωδιὰ ἐνὸς βαποριοῦ, ποὺ φεύγει γιὰ τὴν Κίνα...

Κι' ἄλλο δὲν εἶναι πιὸ ὁμορφον ἂπ' τὴν ἀποθυμιὰ
τῶν τόπων, ποὺ ὁ θαμπὸς ἀχνὸς τοῦ πυρετοῦ ἔχει ζώσει,
ὅταν ἀνθοῖν τριγύρω σου κρῖνα καὶ γιασεμιὰ
στὸν κῆπο τὸ γλυκό, ποὺ ὁ οὐρανὸς μᾶς ἔχει δώσει.

(Μετάφραση)

ΜΙΧ. Δ. ΣΤΑΣΙΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΝΑ ΚΑΡΑΒΙ

— Μωρὲ σώνει νὰ εἶναι καράβι, καὶ ἄς εἶναι κι' ἀπὸ χαρτί, τὸ ἴδιο
κάνει!!

Ἔτσι εἶπε ὁ κύρ Μιχάλης—παλιὸς θαλασσίνοδς ποὺ εἶχε παρατήσει
ἀπὸ καιρὸ τὴ θάλασσα, καὶ τώρα γέρος—γέρος ζοῦσε μὲ τὴ γριά του
τὴν κερά Ἀνθή (μιὰ κακιὰ γριά Θεὸς φυλάξοι) καὶ μὲ τὸ μονάκριβο καὶ
θαυμαστὸ παιδί του τὸ Μιτσάκη. Εἶχαν κοντά τους καὶ τὸν ἀνηψιό του τὸ

Γιαννιό, ποὺ εἶταν παιδί πολυτεχνίτης μὰ καὶ ἐρημοσπίτης, ὅπως τὸ λέει
ὁ λόγος. Χρόνους εἶχε κάμει στρατιώτης: καὶ τί δὲν ἔκαμε στὸ στρατό,
καὶ τί δὲν ἔκαμε! Ὑστερα μὲ λύπη του τὸν ἀπολύσανε, καὶ νὰ τὸς στοῦ
θείου του τοῦ Μιχαλίου.

Ὁ Μιχαλὶδς εἶχε μιὰ πολὺ μεγάλη μανία, ἤθελε, μιὰ καὶ παράτησε
τὴ θάλασσα, νὰ ἔχει ἓνα καράβι στὸ σπίτι του νὰ τὸ βλέπει! κι' ἄς μὴν
ἦταν κι' ἀληθινό, ἄς ἦτανε καὶ ψεύτικο, καὶ χάρτινο!

Μὰ ποτὲς δὲν μπόρεσε νὰ τὸ πάρει ὁ κακόμοιρος—Ἄ! ὄχι γιὰτι λυπόν-
ταν τὰ λεφτά—Παναγία Δέσποινα φύλαξε! Μὰ γιὰτι νά: Τ' ἀη- Βασι-
λειοῦ ποὺ ἀραδιάζανε στὴν ὁδὸν Αἰόλου τόσα, κανένα δὲν τοῦ ἄρεζε, γιὰτι
ἄλλο βλέπεις ἦτανε πολεμικό! καὶ κείνος τὸ ἤθελε ὑπερωκεάνιο! (σὲ τέ-
τοια καράβια δούλεψε ὁ ἀνθρωπος μπορῶσε ν' ἀλλάξει!) ἄλλο πάλι,
καλὸ καράβι μὲ τὰ οὐλα του ὑπερωκεάνιο καθὼς πρέπει μὲ σκάλες, μὲ
βίντζια, μὲ κατάρτια, μὰ ὅλα αὐτὰ μεγάλα καὶ τρανά, κι' ὁ σκελετός...
Ἄει στὴν εὐκὴ, κούτσουρο... Τόσος δά!

Μιὰ βραδιά, δὲν μπόρεσε πιά νὰ κρύψη τὸν πόνο του καὶ τὸν ξομολο-
γήθηκε στὸν ἀνηψιό του. Σὰν τ' ἄκουσε ὁ Γιαννιὸς τεντώθηκε τσιτώθηκε,
κι' ἄρχισε νὰ λέει γιὰ μιὰ καράβα ποὺ σκάρωσε ὅταν ἦταν στρατιώτης,
καὶ ἀπὸ τὸ θυμὸ τὴν πέταξε στὴ φωτιά... Οἱ συνάδελφοι οἱ στρατιῶτες
δὲν χωρατεύουνε ἓνας ἔβαλε χέρι, ἔβαλε ἄλλος, ἄλλος... Ἔ! κι' ὁ ἴδιος
ὁ Θεὸς νάτανε, θὰ τῷκαιγε.

Ἀνάλαβε λοιπὸν ὁ Γιαννιὸς νὰ βάλει τὰ δυνατά του νὰ κάμει μιὰ βα-
πόρα ποὺ νὰ μὴ βρίσκεται δεύτερη στὴν οἰκουμένη καὶ μάλιστα—αὐτὸ
εἶναι τὸ σπουδαῖο—μὲ δίχως κανένα σχέδιο, μόνο μὲ τὸ νοῦ του!

Μιὰ μέρα ἦρτε φορτωμένοι ἓνα σωρὸ ξύλα, χαρτόνια, κόλες, μπογές,
πινέλλα, ντενεκέδες κι' ἄλλα χρειάζόμενα. Κάποιο Σαββατόβραδο, ἔκανε
ἓνα μπάγκο ἓνα καθιστήρα κι' ἀράδιασε τὰ ὑλικά του. Καὶ μόλις ξημέ-
ρωσε ἡ Κυριακὴ βρέθηκε κιόλα καταπιασμένος στὴ δουλειὰ του.

Ἀρχισε νὰ φτιάχνει θριαμβευτικὰ τίς βάρκες—πρῶτα—ὕστερα τὰ
κατάρτια, ἔφτιαξε τίς καμπίνες, τὰ φουγάρα, κι' ἐπιτέλους τὴν καρίνα.
Κάθε τόσο φώναζε τὸ θεῖο νὰ τὸ βλέπει, καὶ τὸ καμαρώνανε ὅλοι τοῦ
σπιτιοῦ. Συχνὰ καθισμένος ὁ Μητσάκης μὲ τὴ μάννα του τὴν Κερ' Ἀνθή
τὰ λέγανε. Μιὰ μέρα γυρίζοντας ἐκείνη ἀπότομα τοῦ λέει, ἐμπιστευτικά:

— Μπορεῖς νὰ κάνεις κι' ἐσὺ ἓνα τέτοιο;

Μὰ τὸ παιδί ἔστειλε βουδὸ θαυμάζοντας, μ' ἀνοιχτὸ τὸ στόμα...

Καμάρωνε... Καμάρωνε καθισμένο στὴν τσόλα ὀλάκερη τὴν κυριακὴ
καὶ μάλιστα ἐξεχνόσε τὸ φαί, σὰ νὰ χόρταινε μὲ τὰ σύνεργα καὶ τὰ
«ἐξαρτήματα».

Πέραγε ἡ Κυριακὴ ἐρχόταν ἡ δευτέρα, πέρναγε κι' αὐτὴ, πέρναγαν κι'
οἱ ἄλλες μέρες.

Κι' ἐφεγγε πάλι ἡ Κυριακὴ.

Ἀρχίζε πάλι ἡ δουλειὰ ὡς τὸ μεσημέρι. Μόλις τρώγανε ὁ ἀνηψιὸς ξα-

ΙΑΚΩΒΟΣ ΕΙΛΕΥΘΕΡΟΣ
ΔΗΜΟΤ. ΚΕΝΤΡΙΚ. ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

νάρχιζε. Ἐν' ἀπόγιομα ἔρριξε μιὰ γενικὴ ματιὰ καὶ σηκώνοντας ἀψηλὰ τὰ χέρια φώναξε χαρούμενα.

— Τὸ καράδι: καλέ, μισοτέλειωσε! Τὶ τὸ φυλάμε ἀκόμα; δὲ φωνάζουμε κανένα φωτογράφο νὰ τὸ φωτογραφήσουμε; ἔτσι ὅπως εἶναι! τί ἔχομε νὰ χάσουμε;..

Στείλανε τὸ Μητσάκη. Πῆρε αὐτὸς δρόμο... Ἐφαγε ὅμως ἄδικα δρόμους καὶ σοκάκια, πᾶσι ἄδικα ὁ κόπος του, ποὺ νὰ βρεῖ φωτογράφο! Χολόσκασε τὸ παιδί....

— Τὶ κρίμα νὰ χαθεῖ τέτοια εὐκαιρία! εἶπε ἡ κυρὰ-Μιχαλοῦ.

— Μὰ δὲν εἶναι δυνατό, πῶς δὲ βρῆκε; ἔκαμε ὁ ξάδερφος.

— Δὲ βρῆκα, μίλησε κλαψάρικα τὸ παιδί.

— Μωρὲ φωτογράφο δὲ βρῆκες; κακὸ ποὺ μᾶς βρῆκε! ἀπόρησε ὁ θεῖος.

— Δὲν πειράζει, φέρνουμε ὅταν θ' ἀποτελειώσῃ.

Ἄναψε καὶ κόρωσε ὁ θεῖος, νὰ τὸ πει ὁ Γιαννίδης καὶ νὰ μὴ γίνεῃ ἦ-
τανε ντροπὴ. Ἄ! ἔλα κι' ἔλα αὐτὸ ὅμως ὅχι δὲν μποροῦσε νὰ τὸ ὑποφέρει.

Πετάχτηκε μιὰ καὶ δυὸ ἔξω, μὲ τὴν ιδέα νὰ φέρει-σώνει καὶ καλὰ—
κι' ἂν δὲ βρεῖ φωτογράφο, ἕνα ζωγράφο! Καὶ πριχοῦ βρεῖ κανέναν ἀπ' αὐτοὺς, σκέφτηκε νὰ περάσῃ νὰ ρούφήξῃ κάνα ποτηράκι κρασάκι ἀπ' τοῦ κυρ Νικόλα. Τὸν βρῆκε ἔτοιμο νὰ βγεῖ ὄξω. Ὁ κυρ-Νικόλας ἦταν ἕνας κοιλαρᾶς νεωτερίζων μπακάλης, λίγο στραβοπόδης μὲ μουστάκι κομμένο ταγκὸ ψαθάκι βαλμένο στραβά, γραβατίτσα πεταχτὴ ἄλλὰ Μπάυρον φοροῦσε καὶ κάλτσες ριγὲ καὶ σκαρπινάκια λουστρίνια τῆς ὥρας.

Μόλις τὸν εἶδε ὁ Μιχαλίδης νὰ βγαίνει ὄξω, χωρὶς νὰ χάσῃ στιγμὴ σκέφτηκε νὰ φωνάξῃ αὐτὸν «Ἐπίτιμο» μπακάλη νὰ «ἐπιθεωρήσῃ».. Ὅχι... Νὰ θαυμάσῃ τὸ ἔργο τοῦ Γιαννίκου, ὅς εἶναι μισοτελειωμένο.

Τοῦ τόπε... Στὴν ἀρχὴ ἐκεῖνος δὲ δεχότανε... Γύρεψε νὰ τὸν πείσει... Ἐδρίσκει προσκόμματα... Σὲ λίγο δέχτηκε.. Περπατήσανε λίγο... Στρήψανε τὸ σοκάκι...

Καὶ νᾶτους ἐπιτέλους στὴ μεγάλη αὐλὴ μὲ τὴ μεγάλη τσόλα, μὲ τὸ συνεργεῖο καὶ τὸ μισοτελειωμένο καράδι... Τοὺς βρῆκανε ὅλους ἐκεῖ, ὁ μικρὸς στὴ θέσῃ του, στὴν τσόλα κι' ἡ θεία ὀρθὴ μὲ τὸ χωματένιο φλυτζάνι γιομάτο καφὲ ἔκανε τὴν ἐπιθεώρησίν της.

— Πρὶν καθήσουνε, ὁ Μιχαλίδης ρώτησε;

— Σ' ἀρέσει, κυρ-Νικόλα μου;

— Τὸ εἶδες τὸ δικό μου; ἐκεῖνο ποὺ μοῦ ἔδωκε ρεγάλο ὁ μεθενίτης ὁ καραδοκῆρης;

Μπρὸς σ' αὐτὴν τὴν ἀπάντησιν, οἱ ἄλλοι τᾶχσαν.

Ὁ θεῖος χωρὶς νὰ φανεῖ συγχισμένος, ρώτησε:

— Ναί! δὲ σοῦ λέω, μὰ καὶ τοῦτο δὲν εἶναι ἀσχημο κυρ-Νικόλα.

— Ἀναλόγως καλὸ εἶναι εἶπε κι' ὁ μπακάλης, σέρνοντας ὑπερβολικὰ τὸ ἄλφα.

Τσακίστηκε τὸ σπιτικό νὰ τοῦ δώκῃ τὰ παπούτσια στὸ χέρι, ἡ θεία τρόμαξε νὰ κάνει ἕνα μισὸ καφὲ τοῦ ἀναθεματισμένου ποὺ δὲν ἐπαίνεψε τὸ ἔργο τοῦ ἀνηψιοῦ της. Ἐκεῖνος δᾶ, εἶχε διᾶξει τόσα καὶ τόσα, τὸ καῖκι στὸ στρατό, τὸ θαυμαστὸ ἐκεῖνο ἀεροπλάνο ποὺ μαζεύοντουσαν ὅλα τὰ μωρὰ τῆς γειτονιάς καὶ τὸ καμάρωναν, ἔτσι καθὼ; ἦταν κρεμασμένο στὴ στέγη καὶ γυρνοῦσε ὁ μύλος σὰ δαιμονισμένος, κι' ἔκανε κρότο μάλιστα ὁ μύλος σὰ νᾶφευγε.

Ἦρτε ὁ καφὲς ἡ θεία τὸν ἄφηκε πάνω στὸ τραπέζι κι' ἔφυγε. Ὁ μπακάλης ἔρριξε ἀκόμα μιὰ ματιὰ στὸ καράδι. Σὲ λίγο ρώτησε.

— Ἀπὸ χαρτόνι φαίνεται νὰ εἶναι, ἔ;

— Ἄ! ὅχι κυρ Νικόλα μου ὅχι! ὅχι! ἔκανε ὁ θεῖος μ' ἀπόγνωση, μὰ καὶ μὲ κρυφὸ θαυμασμό, καὶ θυμό, γιὰ τὸν ἔξυπνο μπακάλη ποὺ μπόρεσε νὰ τὸ καταλάβῃ! Ἐνῶ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι δύσκολα τὸ φανταζόντουσαν ποὺ τὸ ἔβλεπε κι' ὅλας!.

Καὶ μόλις ἔδωσε τὴν ἀπάντησιν πετάχτηκε ἀπὸ τὴ θέσῃ του καὶ στάθηκε ἔμπρὸς στὸ καράδι, σὰ νᾶθελε νὰ τὸ γλυτώσῃ ἀπ' τὴς ἄγριες ματιὰς τοῦ κοιλαρᾶ τοῦ μπακάλη ποὺ ρουφοῦσε τὴν τελευταία ρουφιὰ τοῦ φλυτζανιοῦ... Κάθησε λίγο ἀκόμα, χαιρέτησε, καὶ ξαναπερνώντας ἀπὸ τὸν κῆπο μὲ τὰ καταπράσινα δέντρα, βγῆκε στὸ δρόμο. Μὰ τώρα βγῆκε μόνος, χωρὶς νὰ ρίξῃ κἄν, πίσω του μιὰ ματιὰ στὴν οἰκογένεια. Πλησιάζανε, ἔλοι τὸ καράδι καὶ μὲ βλέμμα πονετικό τὸ κυττούσανε τώρα μάλιστα τὸ βρῆκανε πιδ τέλειο, πιδ πρωτότυπο ἀπὸ κάθε ἄλλη φορὰ καὶ τότε βάλανε τὰ γέλια γιὰ τὴν ἀσπλαχνία τοῦ μπακάλη.

Τὸ βραδάκι στρωθήκανε στὴ μεγάλη τσόλα καὶ κοντὰ ἡ μεγάλη χαρτοκαράδα γιὰ νὰ θαρροῦνε πῶς βρίσκονται μέσα-καὶ ἦπιανε ἦπιανε μπόλικο κρασί ἀπ' τὴ μεγάλη βαρέλλα, τὴ φερμένη ἀπ' τὴν Κούλουρη.. Ἀρχίσανε τὸ τραγουδάκι, τὸ ἁμανεδάκι, καὶ μάλιστα εἶπανε κι' ἕνα πρωτάκουστο: ὁ Μῆτσος τὸ εἶχε φτιάξῃ στὸ σκολεῖδ ἀπ' ἀγάπη γιὰ τὴ θάλασσα καὶ τὰ καράδια. Τῶδωκε τοῦ πατέρα του νὰ τὸ κρίνει, καὶ νά! τῶδρε «θαυμάσιο» νὰ τὸ τονίσει, καὶ τοῦτο, γιὰ νὰ ἔχουνε ὅλοι βάλει κάτι στὴν προσπάθειά... Ἀκοῦστε πῶς τραγουδοῦσαν:

Μέσα στῆς θάλασσας τὰ νερά

Ἄχ! τί χαρά, ὅχ! τί χαρά.

Μέσα σὲ μιὰ ψαρόβαρκα,

Τραγοῦδαγα, τραγοῦδαγα.

Τί τρελλὰ γλέντι ἦταν ἐκεῖνο!

Τί κρασί ρούφηξε ὁ θεῖος κι' ὁ ἀνηψιός! Τί τραγοῦδια ἀραδιάσανε γοῖδες καὶ μᾶνα!

Κι' ἔτσι πᾶσι κι' ἡ Κυριακὴ, κοντὰ στὶς ἄλλες πέρασε κατόπι της κι' ὅλη ἡ βδομάδα.

Κ' ἦρτε πάλι Κυριακὴ.

ΙΑΚΩΒΑΤΙΔΗΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΥΒΕΡΝΗΤΗΡΙΑ ΣΧΟΛΗ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ

Χαράματα, ούτε λεπτὸ δὲν ἄφηκε νὰ περάσει ὁ ἀνηψιός. Ἦτανε πιὰ ἡ μέρα ποὺ θάπρεπε νὰ τελειώσει. Κι' ἔτσι ἔγινε... Κατὰ τὸ μεσημέρι, ἦτανε καταέτοιμα φωνάξανε ἓνα φωτογράφο περαστικό. . . Τοῦς φωτογράφησε:—Τὸν ἀνηψιὸ δουλεύοντας, τὸ γυιὸ δίπλα στὴ μάνα του, λίγο πὶο πέρα-καὶ στὴ μέση ὁλονῶν στάθηκε ὁ θεὸς μὲ τὰ χέρια στὶς τσέπες. . . Τέλειος καπειάνιος μὰ τὸ Θεό!! ἔτσι δῖω; ἦτανε τραβήξανε κᾶνα δυὸ πλάκες, χαλάσανε κι' ἄλλες τρεῖς, πληρώσανε καὶ χάθηκε κι' ὁ φωτογράφος. . .

Κατὰ τὸ ἀπόγιομα τὸ καράδι ἦταν τέλειο καὶ κατὰ τὸ βραδάκι ὁ ἀνηψιὸς τὸ κουδάλισε στὴν ἀγκαλιά του ὀλόλαμπρο κι' ὀλορόδινο μὲ τὰ φῶτα του.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Μ. ΠΟΛΙΤΑΡΧΗΣ

A MARIETTA MINOTTO

che rivestì le «Grazie» di greco peflo.

Signora, al peggio omai volgono i tempi
Inutile è il cantar de' rosignoli
E la triste stagion piena d'inganni
Scaccia gli acanti da glieterni soli.

Da Citera già un dì su eterei vanni
Venere sacra sospingean ne' voli
Le Grazie ignare dei terreni affanni,
Cingendo sua beltà perchè s'involi.

Allor da ispidi covi umane belve
Con clave orrende irruppero a la rada;
Nascosesi la Diva e le rie selve.

L'Oceàn ricoprì. Or—ne la nova
Barbarie—de' cantori la masnada,
Dimmi, Maria, chi a far sparir si prova?

23/5/1929.

TEODORO BRICCOS

“ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΑΪΚΗ ΔΙΑΚΟΣΜΗΤΙΚΗ ΤΕΧΝΗ,”

Σημ. I. Α.—Ἡ μελέτη αὐτὴ εἶναι μέρος ἀπὸ τὴν εἰσαγωγὴ τοῦ διδακτικοῦ βιβλίου τῆς κ. Ἀγγελικῆς Χατζημιχαῆλη «Υποδείγματα Ἑλληνικῆς διακοσμητικῆς» μετὰ 26 πινάκων καὶ 270 σχεδίων ἐγκυκλοπαιδικῶν πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν τῶν Διδακκαλίων τῆς Δημοτικῆς Ἐκπαιδεύσεως καὶ τῶν Ἀστικῶν σχολείων τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως.

Αἱ ὑποχρεώσεις μας πρὸς τὴν λαϊκὴν τέχνην.

Καὶ οἱ μεγαλύτεροι λαοὶ αἰσθάνονται τὴν ἀνάγκην νὰ φανερώουν τὸν ἰδιὸν των πολιτισμόν. Πρὸς τοῦτο δ' ἐπιλαμβάνονται πάσης ἀφορμῆς, ὥπως ἐπιδείξουν ἐκάστοτε τὰ δημιουργήματα τῆς ἐθνικῆς των τέχνης. Μόνον ἡμεῖς δὲν ἐνόησαμεν ὅτι θὰ κτίζωμεν ἐπὶ τῆς ἄμμου ἐφ' ὅσον δὲν δη-

μιουργοῦμεν ἰδικὴν μας τέχνην καὶ λογοτεχνίαν, ἐφ' ὅσον δηλαδὴ δὲν συνεισφέρομεν καὶ ἡμεῖς κάτι εἰς τὸν παγκόσμιον πολιτισμόν. Εἴμεθα λοιπὸν ὑποχρεωμένοι νὰ παύσωμεν ἀπομιμούμενοι τὰ ξένα καὶ ν' ἀρχίσωμεν πλουτίζοντας τὴν φαντασίαν μας μὲ τὴν ζωντανὴν μας τέχνην, πρὸς δημιουργίαν μιᾶς συγχρόνου τέχνης συντονισμένης πρὸς τὰς σημερινὰς ἀνάγκας. Καὶ ἔχομεν καὶ ὑποχρέωσιν νὰ φροντίσωμεν ὥπως ὁ ἑλληνικὸς λαὸς διαπαιδαγωγηθῇ κατὰ τρόπον, ὥστε νὰ ἀγαπήσῃ καὶ νὰ ἐκτιμῇ ἐκ νέου τὴν ἰδικὴν του τέχνην, τὴν ὁποῖαν ἐπὶ καιρὸν πολὺν ἀπηρνήθημεν, παρασυρόμενοι ἀπὸ τὸ ρεῦμα τοῦ ψευτοπολιτισμοῦ. Ἔχρωμεν τὴν ὑποχρέωσιν εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ χειροτέχνου χωρικοῦ νὰ διεγείρομεν τὴν ἱστορικὴν καὶ τὴν ἐθνικὴν του υπερηφάνειαν. Πρέπει νὰ ἐννοήσῃ ἕκαστος, πρὸ πάντων ὅμως ὁ χωρικός, ὅτι τὰ προϊόντα τῆς τέχνης του δύνανται νὰ γίνουν ἀξιόλογα χειροτεχνήματα, τὰ ὁποῖα θὰ δύνανται νὰ τὰ πωλῇ καὶ νὰ κερδίῃ. Πρὸς δὲ τούτοις ὅτι ἡ καλλιέργειά των θὰ τοῦ παρέχῃ ἐξακολουθητικῶς καὶ ψυχικὴν μόρφωσιν καὶ παρηγορίαν.

Αἱ δὲ ὅλα ὅμως αὐτὰ πρέπει νὰ στραφῇ συντόνως ἡ προσοχὴ τῶν καλλιτεχνῶν καὶ ὧν μας πρὸς τὰ δημιουργήματα τῆς λαϊκῆς τέχνης διὰ νὰ τὰ σώσωμεν, ἐπειδὴ καθ' ἡμέραν καταστρέφονται καὶ παραμορφώνονται ἀπὸ τὴν ἐπίδρασιν τὴν εὐρωπαϊκὴν καὶ τὸν ψευτοπολιτισμόν τῆς πρωτεύουσας. Πρέπει νὰ παύσῃ ἡ διαφθορὰ τῶν πολυτίμων λειψάνων τῆς ἐθνικῆς μας κληρονομίας. Πρέπει νὰ μὴ χάνωνται καὶ νὰ μὴ σκορπίζονται θησαυροί, οἱ ὁποῖοι θὰ ἐχρησίμευον καὶ διὰ τὴν σπουδὴν τῆς ζωῆς τοῦ ἔθνους καὶ διὰ τὴν ἱστορικὴν του παράδοσιν καὶ οἱ ὁποῖοι δύνανται νὰ εἶνε πολῦτιμοι καὶ διὰ τὴν σημερινὴν μας ζωὴν.

Μέσα διὰ νὰ διασωθῇ ἡ λαϊκὴ τέχνη καὶ ν' ἀναπτυχθῇ νεοελληνικὴ διακοσμητικὴ.—Ἡ καλλιτεχνία, ὥς εἶναι γνωστὸν, δύνανται νὰ εὐδοκιμήσῃ μόνον εἰς ἕδαφος ψυχικῶς προηγουμένον ἀπὸ μίαν αἰσθητικὴν καὶ γενικὴν μόρφωσιν. Ἐπομένως καὶ μία νεοελληνικὴ καλλιτεχνικὴ χειροτεχνία θ' ἀνθίσῃ μόνον ἐὰν ὑπάρξουν εἰς τὸν τόπον μας, ἐν καιρῷ προετοιμαζόμεναι, αἱ εὐνοϊκαὶ αὐταὶ συνθήκαι. Ἀλλὰ θὰ ἐχρειάζετο πολὺς χρόνος διὰ νὰ παρασκευάσῃ μόνος του ὁ λαὸς τὰς συνθήκας αὐτάς. Διὰ τοῦτο ἀπαραίτητον εἶναι νὰ συντρέξουν ἀπὸ τώρα τὸν ἑλληνικὸν λαὸν ὅλα τὰ στοιχεῖα τὰ πρόθυμα νὰ μοχθήσουν, νὰ παλαίσουν, ἀκόμη δὲ νὰ υποστοῦν καὶ θυσίας διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοιοῦτου σκοποῦ.

Τὰ μέσα, διὰ τῶν ὁποίων ἀποτελεσματικώτερον καὶ ταχύτερον θὰ ἐπιδιωχθῇ ἡ προαπαιτουμένη διὰ τὴν ἀνθισιν τῆς καλλιτεχνικῆς χειροτεχνίας αἰσθητικὴ τοῦ λαοῦ μόρφωσις, εἶναι πολλὰ. Οἱ κύριοι ὅμως παράγοντες, οἱ ὁποῖοι θὰ ἡδύναντο νὰ βοηθήσουν εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ, εἶνε δύο: Ἡ πρωτοδουλίαν φωτισμένων ἰδιωτῶν καὶ τὸ κράτος. Ἀς ἀρχίσουν λοιπὸν οἱ καλλιτεχνικὲς ἐκπαιδεύσεις φωτισμένοι τὸ ἔργον, φροντίζοντας νὰ γνωρίσουν πρῶτον εἰς ἑαυτοὺς τὴν πραγματικότητα. Μὲ τὴν βαθυτέραν γνωριμίαν μιᾶς οἰκείας τέχνης θὰ τελειοποιήσωμεν ὅλοι μας τὴν αἰσθητικὴν μας μόρφωσιν,

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΕΡΓΕΙΟΝ

ΜΟΥΣΕΙΟΝ

καθόσον αναμφισβήτητον είναι ὅτι τὸ τέλειον αἰσθητικὸν συναίσθημα μᾶς τὸ παρέχουν τὰ δημιουργήματα, τὸ ὅποια εἶδομεν περίξ ἡμῶν κατὰ τὴν τρυφερὰν ἡλικίαν καὶ τὰ ὅποια εἶνε οἱ πιστοὶ διερμηνεῖς τῶν συγκεκινημένων συγγενῶν ψυχῶν τῶν δημιουργῶν τῶν.

Δι' ὧν αὐτῶν δὲν ὑποστηρίζομεν ὅτι ἐφεξῆς δὲν θὰ εὐχαριστούμεθα ἀπὸ τὴν θεᾶν ξένων καλλιτεχνημάτων ἢ ὅτι θ' ἀποφεύγωμεν καὶ νὰ τὰ γνωρίσωμεν, περιοριζόμενοι μόνον εἰς τὴν ἰδικὴν μας λαϊκὴν τέχνην. Ἀπεναντίας ἡ γνωριμία τῶν ξένων ἔργων θὰ μᾶς βοηθήσῃ πραγματικῶς, πηγὴ ἑμῶς ζωῆς θὰ δυνηθῇ νὰ γίνῃ μόνον ὅταν ἀναγνωρίζωμεν τὴν ἰδικὴν μας ζωὴν καὶ στηριζώμεθα εἰς αὐτήν. Πρέπει νὰ γνωρίζωμεν τὰ ξένα καλλιτεχνήματα διὰ νὰ μᾶς χρησιμεύῃ ἡ γνωριμία τους διὰ γενικωτέρων μόρφωσιν, καθὼς μᾶς χρησιμεύει πρὸς τοῦτο ἡ μάθησις ξένης γλώσσης. Ὅπως ἕμῶς ὁ Ἕλλην λογοτέχνης διὰ τῆς μητρικῆς του γλώσσης ἐκφράζει τὰ διανοήματά του καὶ τὰ συναισθήματά του, οὕτω καὶ ὁ Ἕλλην τεχνίτης πρέπει τὴν αἰσθητικὴν του νὰ τὴν ἐκδηλώνῃ συμφώνως πρὸς τὰ πρότυπα τῆς ἰδικῆς μας τέχνης.

Διὰ τοῦ τελευταίου τούτου δὲν ἐννοοῦμεν ὅτι ὁ Ἕλλην τεχνίτης θ' ἀρκεσθῇ εἰς δουλικὴν μίμησιν τῶν προτύπων τῆς λαϊκῆς μας τέχνης ἢ καὶ αντιγραφῇ. Ἄλλ' ἐννοοῦμεν ὅτι θὰ διακοσμήῃ τὰ χρήσιμα εἰς τὴν ζωὴν καὶ τὰ προσηρμοσμένα εἰς τὰς σημερινὰς ἀνάγκας τῆς ἀντικείμενα ἐμπνεόμενος, — διότι δι' αὐτῶν θὰ ἔχῃ ἀναπτύξῃ τὴν αἰσθητικὴν του, — ἀπὸ τὰ σχέδια, τὰ χρώματα, καὶ τὰ σχήματα τῆς τέχνης, ἢ ὅποια ἐπὶ αἰῶνας ἀναδύσκει ἀβίαστος ἀπὸ τὴν ψυχὴν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Εἰς ὧν τοὺς κλάδους τῆς χειροτεχνίας μας εὐρίσκομεν θησαυροὺς διακοσμητικῶν σχεδίων ἀναφερομένων εἰς τὴν *ὕφαντικὴν, κεντητικὴν, ξυλογλυπτικὴν, κεραμικὴν, μεταλλουργίαν* κλπ. Τὰ κεντητὰ εἰς τὸν ἀργαλεῖον ὑφάσματα, αἱ φορεσιεὶς μὲ τὰ κεντητὰ διακοσμητικὰ τῶν θέματα, τὰ κεντητὰ ὑφάσματα τῆς οἰκιακῆς χρήσεως (*σενδόνια, μαξιλάρια, πεσκήρια* κλπ.) ὁ ξυλόγλυπτος διάκοσμος τοῦ σπιτιοῦ, τὰ ξύλινα σκεύη μὲ τὸν γλυπτὸν διάκοσμον, ἀπὸ τῆς ῥόκας ὡς τὸ ἀπλοῦς ποτήρι τοῦ βοσκοῦ καὶ τὸ σεντοῦκι τοῦ ἀστοῦ, τὰ πῆλινα μὲ τὸν γραπτὸν καὶ χρωματιστὸν διάκοσμον, τὰ χάλκινα καὶ ὀρειχάλκινα μὲ τὰ στολίδια τῶν, τὰ χρυσοχοικὰ εἶδη, τὰ σταμπωτὰ ὑφάσματα κλπ., ὅλα μᾶς παρέχουν ὕλικὸν πλουσιώτατον εἰς λαϊκὰ διακοσμητικὰ θέματα. Τὰ μοτίβα αὐτὰ ἅμα περιωθοῦν καὶ ἅμα μελετηθοῦν θὰ εἶναι δυνατόν νὰ ἐφαρμοσθοῦν εἰς τὰ χρήσιμα καὶ προσηρμοσμένα εἰς τὰς σημερινὰς ἀνάγκας τῆς ζωῆς μας σκεύη, ἐπιπλα, διακοσμητικὰ, ὑφάσματα κλπ. Οἱ καλλιτέχναι, δηλαδή καὶ τεχνίται μας ἅμα εἰσδύσονται εἰς τὸ πνεῦμα τῶν λαϊκῶν θεμάτων καὶ ἅμα τὰ κατανοήσουν θὰ δυνηθοῦν νὰ τ' ἀναπτύξουν δημιουργικῶς, διὰ νὰ διακοσμήσουν τὰ σπιτία μας καὶ τ' ἀντικείμενα τῆς καθημερινῆς μας ζωῆς. Τοιοῦτοτρόπως ἀπὸ τὴν ἀποφιν τῆς χρησιμότητος τ' ἀντικείμενα αὐτὰ οὔτε νεκρά θὰ εἶναι οὔτε θὰ χρησιμεύουν μόνον διὰ τὸν στολισμὸν σαλονίων παροδικῆς μῦδας,

ἀλλὰ θὰ ἐκπληρῶνουν ζωτικὸν σκοπὸν, ἀνταποκρινόμενα εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς συγχρόνου ζωῆς. Διότι ἡ τέχνη πρέπει νὰ ἔχῃ ὀργανικὴν μὲ τὴν ζωὴν ἐνότητα. Ἡ δὲ ζωὴ μόνον ἓνα κύριον ἀναγνωρίζει, τὴν ἀνάγκην.

Τῆς καλλιτεχνικῆς χειροτεχνίας τὴν ἀνάπτυξιν πολὺ θὰ βοηθήσουν σύλλογοι ἰδιωτῶν, ἂν συμπηχθοῦν πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον. Οἱ σύλλογοι αὐτοὶ θὰ δύνανται νὰ ἰδρῦσιν ἐργαστήρια, νὰ διοργανώσιν ἐκθέσεις, νὰ ἐκδίδουν διαφωτιστικὰ περιοδικὰ, βιβλία, μελέτας κλπ.

Παραλλήλως πρὸς τὰς προσπάθειάς τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας ὀφείλει καὶ τὸ κράτος νὰ μεριμνήσῃ διὰ πολλὰ.

Α'. Νὰ ἰδρῶσιν κατὰ τόπους μουσεῖα, τὰ ὅποια θὰ συγκεντρώνουν καὶ θὰ περισώζουν τὰ μᾶλλον ἀξιόλογα ἀντικείμενα τῆς λαϊκῆς μας τέχνης.

Β'. Νὰ προστατεύσῃ μὲ τὴν ὑποστήριξιν τοῦ ἠθικῶς καὶ ὕλικῶς τοὺς πολλοὺς καλοὺς τεχνίτας καὶ μικροτεχνίτας, οἱ ὅποιοι σήμερον φυτοζωοῦν. Οἱ τεχνίται αὐτοὶ κατέχουν πολλὰς τεχνικάς, ἀπὸ τὰς ὁποίας αἱ περισσότεραι μᾶς εἶνε ἄγνωστοι. Ἐθνικὸν συμφέρον εἶναι νὰ ὑποστηρίξωμεν τοὺς καλοὺς αὐτοὺς τεχνίτας, διότι ὡς στοιχεῖα γόνιμα καὶ στερεὰ, ὅπως εἶνε, δύνανται σήμερον νὰ χρησιμεύσουν ὡς βάσις μιᾶς μελλοντικῆς προόδου τῆς τέχνης.

Γ'. Νὰ ἰδρῶσιν σχολὴν σοβαρὰν διακοσμητικῶν τεχνῶν, εἰς τὴν ὁποίαν θὰ διδάσκαται ἡ ἑλληνικὴ χειροτεχνία καὶ βιοτεχνία, αἱ βασιζόμεναι εἰς τὰ πρότυπα τῆς λαϊκῆς τέχνης.

Δ'. Ἀπὸ τὰ μᾶλλον ἀποτελεσματικὰ μέσα διὰ τὴν διάδοσιν καὶ τὴν κατανάλωσιν τῶν ἑλληνικῶν προϊόντων θὰ ἦτο ν' ἀπαγορεύσῃ τὸ κράτος τὴν χρῆσιν εἰς τὰς ἐκκλησίας ἐκκλησιαστικῶν εἰδῶν ξένης προελεύσεως. Θὰ ἔπρεπε νὰ ἐπιβληθῇ δηλαδή νὰ εἶνε ἑλληνικὰ ἔργα ὅλα τὰ ἐκκλησιαστικὰ σκεύη — τὰ ὀρειχάλκινα μανουάλια, οἱ πολυέλαιοι, τὰ εἰκονοστάσια, τὰ ἑξαπτέρυγα, τὰ φανάρια, τὰ δισκοπότηρα, τὰ ἀρτοφόρια, τὰ ἐπικαλύμματα τῆς Ἀγίας Τραπέζης κλπ. Μόνον μὲ αὐτὸ τὸ ἀπλούστατον μέσον πόσῃ ζωὴν δὲν θὰ εἶδομεν εἰς τὴν σημερινὴν βιοτεχνίαν καὶ πόσον χρήσιμα δὲν θὰ ἔμενεν εἰς τὸν τόπον μας! Ἄλλ' ἐκτὸς τούτου καὶ μέγα αἰσθητικὸν ὄφελος θὰ ἦτο διὰ τὴν ἐκκλησίαν, διότι δὲν θὰ ἔκαμνε πλέον τὴν ἐντύπωσιν καταστάματος ἀντιπροσώπων ξένης βιομηχανίας, ἀλλ' ἀρμονικῶς εἰς ἐνιαῖον σύνολον θ' ἀντικατώπτριζε τὸν σημερινὸν πολιτισμὸν μας.

Ε'. Τέλος διὰ νὰ βοηθήσῃ τὸ Κράτος γενικῶς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς καλλιτεχνικῆς τοῦ λαοῦ μορφώσεως ὀφείλει νὰ χρησιμοποίησιν πρὸς τοῦτο τὸ σχολεῖον. Διότι διὰ τοῦ σχολείου κατ' ἐξοχὴν θὰ μορφώσωμεν καὶ θὰ καλλιεργήσωμεν τὸ καλλιτεχνικὸν τοῦ λαοῦ ἐνστικτον καὶ θὰ δυνηθῶμεν νὰ δώσωμεν τὴν ὀρθὴν κατεύθυνσιν. Διὰ τῆς εἰσαγωγῆς μάλιστα τῆς λαϊκῆς τέχνης εἰς τὸ σχολεῖον θὰ βοηθήσωμεν καὶ τὴν ἀναγέννησιν τοῦ ἰδίου σχολείου, βασιζόμενοι πλέον εἰς τὰ θεμέλια τῆς πραγματικῆς ἰδικῆς μας ζωῆς.

Λαϊκὴ τέχνη καὶ σχολεῖον. — Τὸ σχολεῖον καλεῖται νὰ δώσῃ τὴν κα-

τεύθουνσιν εἰς τὴν αἰσθητικὴν μόρφωσιν τοῦ μαθητοῦ, ὑποδοθηθῶν τὴν αἰσθητικὴν του ἀνάπτυξιν, ἐμμέσως μὲν διὰ τῆς ἀρχιτεκτονικῆς τοῦ σχολικοῦ κτιρίου, διὰ τῶν ἐπίπλων τοῦ σχολείου καὶ τῆς διακοσμῆσώς του, ἀμέσως δὲ διὰ τῆς διδασκαλίας τῆς χειροτεχνίας καὶ διακοσμητικῆς. Διὰ τοῦτο ὅσα βλέπει εἰς τὸ σχολεῖον πρέπει νὰ μὴ εἶναι ξένα εἰς τὴν ζωὴν του. Δηλαδή πρέπει καὶ διὰ τὸν ἐσωτερικὸν τοῦ σχολείου διάκοσμον νὰ χρησιμοποιοῦνται θέματα ἀπὸ τὸν βίον τοῦ μαθητοῦ καὶ τὸ σχολεῖον τόσον εἰς τὴν ἐξωτερικὴν του ὄψιν ὅσον καὶ εἰς τὴν ἐσωτερικὴν του πρέπει νὰ εἶναι ἐννηρμοσμένον πρὸς τὸ περιβάλλον. πρὸς τὴν ἀρχιτεκτονικὴν τοῦ τόπου. Σήμερον ὁ τὸ πρῶτον εἰσερχόμενος εἰς χωρίον ἔχει τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ἀντικρύζει ἀνάμεσα εἰς πολλοὺς γνωρίμους καὶ ἓνα ξένον. Αὐτὸς ὁ ξένος εἶναι πάντοτε τὸ σχολεῖον. Διότι εἰς τὰ χωρία μας, ἐνῶ ὅλα τὰ οἰκοδομήματα ἀποτελοῦν σύνολον ἁρμονικὸν μὲ τὴν τοπικὴν ἀρχιτεκτονικὴν καὶ τὴν ἀπλὴν καὶ χαριτωμένην ἐμφάνισιν, τὸ σχολικὸν κτίριον ἀποτελεῖ δυσἁρμονία μὲ τὸν κακὸμορφον ξενικὸν ὄγκον του. Τὴν ἀντίθεσιν αὐτὴν μεταξὺ σχολείου καὶ ἀρχιτεκτονικῆς τοῦ τόπου θὰ τὴν αἰσθάνωνται τὰ παιδιὰ βαθύτατα. Ἡ τοιαύτη ἀντίθεσις πρέπει νὰ λείψῃ διὰ νὰ δύναται τὸ σχολεῖον ἐμμέσως νὰ κατευθύνῃ τὴν αἰσθητικὴν μόρφωσιν τοῦ παιδιοῦ. Καὶ γενικῶς πρέπει οἱ μαθηταὶ νὰ μάθουν τὴν ἀξίαν τῶν ἔργων τῆς συγχρόνου λαϊκῆς τέχνης καὶ νὰ τ' ἀγαπήσουν. Πρὸς τοῦτοις διὰ νὰ καλλιεργηθοῦν τὰ χρήσιμα εἰς τὰ παιδιὰ στοιχεῖα καὶ διὰ νὰ μορφωθῇ ὁ ψυχικὸς τῶν κόσμος πρέπει ἡ διδασκαλία νὰ διεγείρῃ τὴν ἐμφυτον διάθεσιν τῶν διὰ τὴν ἁρμονίαν τῶν χρωμάτων καὶ τὸν συνδυασμὸν τῶν σχημάτων, νὰ καταπολεμήσῃ τὴν φυσικὴν ἀνικανότητα τοῦ παιδός, νὰ συλλαμβάνῃ τὴν μορφήν, τὴν ἀδυναμίαν δηλαδή νὰ μορφοποιῇ, διὰ τῆς ἐπιδείξεως καὶ ἐπεξηγήσεως τῶν ἔργων τῆς λαϊκῆς τέχνης, ὑποβάλλουσα οὕτω τὴν φαντασίαν του εἰς τὴν πειθαρχίαν. Τοιοῦτοτρόπως ἀνοίγεται διὰ τοὺς διδασκάλους καὶ τὰς διδασκαλίσσας ὥρατον στάδιον ἐργασίας, καθαρῶς αἰσθητικὸν καὶ ἑλληνικόν, διότι ἐφεξῆς θὰ δύνανται νὰ ἐκλέγουν τὰ ὑποδείγματα τῆς διδασκαλίας ἀπὸ τὸν περίξ κόσμον, δηλαδή ἀπὸ τὰ τοπικὰ σχέδια τῶν ἀντικειμένων τῆς ἰδικῆς τῶν χρήσεως. Τὸ ζήτημα ὅμως τῆς ἐκλογῆς τῶν θεμάτων εἶναι σοβαρὸν πολὺ καὶ θὰ ἔπρεπε ν' ἀπασχολήσῃ τὴν παιδαγωγικὴν ἀφ' ὅτου ἀπεφασίσθῃ ἡ διδασκαλία τῆς χειροτεχνίας. Διὰ τοῦτο νομίζομεν ὅτι ἡ εἰσαγωγή εἰς τὰ σχολεῖα ὁδηγοῦ παρέχοντος σχέδια κατὰλληλα διὰ τὴν καλλιτεχνικὴν διδασκαλίαν εἶναι ἀναγκαῖα.

Αὐτὴν τὴν ἀνάγκην ζητεῖ νὰ πληρώσῃ ἡ συλλογὴ μας. Τὰ θέματα, τὰ ὁποῖα περιέχει, δύνανται νὰ χρησιμεύσουν ὅχι μόνον ὡς ὑποδείγματα διὰ τὴν κεντητικὴν, ξυλογλυπτικὴν καὶ πυρογραφίαν, ἀλλὰ καὶ ὡς ὑποδείγματα διακοσμητικῆς καὶ διὰ τὴν ἰχνογραφίαν, σχεδιαζόμενα μὲ ἐλεύθερον χέρι, χωρὶς νὰ λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν ἡ τεχνικὴ, ὑπὸ τὴν ὁποίαν τὰ σχέδια παρουσιάζονται εἰς τοὺς πίνακας.

Τοιοῦτοτρόπως τὰ διακοσμητικὰ αὐτὰ σχέδια, τὰ ὁποῖα καθορίζονται

ἀπὸ τὴν φύσιν τῆς χρησιμοποιουμένης ὕλης καὶ ἀπὸ τὸ εἶδος τῆς ἐπεξεργασίας καθόσον, ὡς γνωστόν, κάθε ὕλικὸν ἔχει ἰδίαις συνθήκας ἐπεξεργασίας, δύνανται νὰ δοθοῦν ὡς θέματα πρὸς ἀσκήσιν ἰχνογραφίας διὰ διακόσμειν. Ἐννοεῖται ὅτι εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν δὲν πρόκειται ν' ἀντιγραφοῦν, ἀλλὰ νὰ χρησιμεύσουν ὡς πηγὴ ἐμπνεύσεως καὶ διδασκαλίας. Διότι ἡ διακόσμεισις δὲν εἶναι ἀπλὴ ἀντιγραφή τῆς πραγματικότητος, ἀλλὰ διερμηνεύσις τῆς πραγματικότητος. Καὶ ὡς τοιαύτη δὲν πρέπει νὰ τείνῃ εἰς τὴν μίμησιν ἢ τὴν ἀντιγραφὴν τῆς φύσεως, διότι τότε ἡ τέχνη δὲν θὰ εἶχεν ἀνώτερον προορισμόν.

Ἐνεκα τοῦτου ἀκριβῶς τὰ θέματα τῆς λαϊκῆς τέχνης, τὰ περισσότερα ἐκ τοῦ φυτικοῦ καὶ ζωικοῦ κόσμου ληφθέντα, μὲ τὴν ἐκφραστικότητα τοῦ σχήματος καὶ τοῦ χρωματισμοῦ δὲν ἀποδίδονται νατουραλιστικά, ἀλλὰ σχηματοποιημένα μὲ τὸν ἰδιαίτερον τοπικὸν ρυθμόν. Εἰς τὴν ἰδιότητα μάλιστα αὐτὴν πρέπει νὰ ἀποδοθῇ ἡ ἀληθινὴ καλλιτεχνικὴ τῶν ἀξία. Τὸ τί ἐννοοῦμεν λέγοντες *σχηματοποιημένα* δυνάμεθα νὰ ἀντιληφθῶμεν παρατηροῦντες εἰς τοὺς πίνακας ὅτι οἱ ἄνθρωποι, τὰ δένδρα, τὰ κλαδιά, τὰ ἄνθη, ὅπως καὶ αἱ διάφοροι ἀναπαραστάσεις ἀπὸ *καράβια, γλάστρες* κλπ. δὲν εἶναι πιστὰ ἀπεικονίσεις αὐτῶν τούτων τῶν πραγματικῶν, ἀλλ' ἔχει ἀποδοθῇ δι' αὐτῶν ἐκάστοτε τὸ σχῆμα, τὸ ὁποῖον διέκρινεν εἰς αὐτὰ καὶ συνέλαβεν ὁ τεχνίτης. Ἡ ὑπὸ τοῦ μαθητοῦ κατανοήσις τοῦ τρόπου, μὲ τὸν ὁποῖον ἔχουν σχηματοποιηθῇ τὰ εἰς τοὺς πίνακας ὑποδείγματα, θὰ τοῦ ἐπιτρέψῃ νὰ πεισθῇ ὅτι δύναται καὶ αὐτὸ διὰ σχηματοποιήσεως ν' ἀποδίδῃ θέματα ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τὸν ζωικὸν καὶ φυτικὸν κόσμον. Καὶ θὰ κατανοήσῃ τέλος εἰς πόσον ἀπλὴν βᾶσιν στηρίζεται ὅλη ἡ ποικιλία τῶν σχημάτων καὶ ὁ ἁρμονικὸς συνδυασμὸς τῶν χρωμάτων, τὸν ὁποῖον βλέπει εἰς τὰ χωρικὰ κεντήματα καὶ τὰ οἰκιακὰ ἀντικείμενα. Διότι ἡ λαϊκὴ τέχνη ἐκφράζει τὰ βαθύτερα πράγματα μὲ τὴν ἀπλουστέραν μορφήν.

Ἡ ὑπὸ τοῦ κράτους εἰσαγωγή εἰς τὰ σχολεῖα τῶν ὑποδειγμάτων τῆς λαϊκῆς τέχνης θὰ ἔχῃ ὡς ἀποτέλεσμα τὸ νὰ ἐκτιμῇσῃ ὁ χωρικὸς τὰ ἰδικὰ του καὶ ν' ἀρχίσῃ ἐκ νέου νὰ τ' ἀγαπᾷ. Θὰ δυνήθῃ δὲ εἰς προσεχῆς μέλλον ὁ λαὸς ν' ἀνοίξῃ καὶ πάλιν τὰ δημιουργὰ του βάθῃ, διατηρῶν τὴν ὄντοτήτά του καὶ τὴν ἰδιορρυθμίαν του. Τότε θὰ κατορθώσῃ εἰς τὴν τέχνην πολλὰ! Καὶ τότε θὰ μᾶς εἶναι ἐπιτετραμμένη ἡ ἐλπίς ὅτι θὰ βλαστήσῃ νέα καλλιτεχνικὴ ζωὴ εἰς τὴν Ἑλλάδα.

ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΚΑΤΖΗΜΙΧΑΛΗ

Γ Ν Ω Μ Ε Σ

Ο,τι ἐλάτρευσα ὡς τώρα, δὲν ὑπῆρξε ποτὲ ἀξιο τῆς λατρείας μου. Καὶ τοῦτο ἐπειδὴ τὸ ἐλάτρευσα καθὼς τὸ ἐφανταζόμην καὶ ὅχι ὡς πραγματικῶς ἦτο.

ΔΩΡΗΣ ΚΟΥΒΑΡΑΣ

ΒΑΡΚΑΡΟΛΑ

Στήν ἐντάφια σιωπή, Φίλτρα ἀγάπης μαγικά,
 τῆς βαρκούλας τὸ κουπί νανουρίσματα γλυκά
 σάλεβε μὲ χάρι. τὰφροκῦμα...
 Κῦμα ἀνάλαφρο κυλοῦσε, Μὲ λευκότετα πανιά
 ντροπαλὸ χαμογελοῦσε στὴ γαληνοτρικυμιὰ
 τὸ φεγγάρι. πᾶμε πρῖμα!

Μὰ μιὰ νύχτα στὸ βυθὸ
 τοῦ πελάου νὰ χαθῶ
 μῆκανες, Νεράϊδα!
 Εἴσουν φάντασμα γιालοῦ
 πῶφυνες, δῖμένα, ἄλλοῦ;..
 Πιὰ δὲ σὲ ξανάειδα!

ΚΑΠΟΙΟΙ ΣΤΙΧΟΙ

Κάποιοι στίχοι Στὴν ἐρμιὰ
 σὰν ἦχοι τρικυμιὰ
 μελωδίας γλυκειᾶς πᾶργοσβύνει κάποιοι, ἀγάπης ἡφαίστεια, φωτιές,
 στὴ λαμπρόφωτη, νύχτια γαλήνη. χεῖλη ρόδινα, λάγνες ματιές!

Στὴ ψυχὴ Σὰ γλυκὰ
 προσευχὴ παιδικὰ
 Κάποιοι στίχοι ἐπιτάφιοι κιαλώνιοι νανουρίσματα, χάδια μεθ' ἄν
 παραδείσιοι χοροί, παναρμόνιοι. κάποιοι στίχοι... στὸν ἄδη μᾶς πᾶν!

Ἀθήνα.

M. ΚΑΛΛΟΝΑΙΟΣ

ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΒΡΙΚΟΥ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΙΩΔΙΑ
ΑΠΟ ΤΙΣ "TORTURE DELLA SFINGE.."

"Εμμετρο μετάφραση ἀπὸ τὸν Ἀναστάσιον Σκιαδαρῆση.

ΗΠΕΙΡΟΣ

Στὸ ἀνατολίτικο ἀέρι ἀκούω τραγούδια
 ποὺ τῶν παιδιῶν τὸν ὕπνο νανουρίζουν.
 Πηδάει στὰ δάση ἡ πέρδικα, σὰ νᾶταν
 λέσβια παρθένα:

Κράζει τὸ ταῖρι. Πατρικὰ τραγούδια,
 μικροῦλι ἀκόμα, ἐκοίμησαν κ' ἐμένα,
 σὰ βοσκαροῦδι στὴν ἰσκιὰ ἀπ' τὸ δέντρο
 ποὺ δέρνει ὁ ἀγέρας.

Ἰερὴ ἡ Δωδώνη: ἐκεῖ ποὺ κυματίζουν
 τοῦ Δία οἱ δρυῶνες, καὶ ὅλη ἀκλύεται ἀκόμα
 τοῦ Θεοῦ ἡ δύναμη εἰς τὸ μαῦρο Πίνδο
 τὸ χιονισμένο.

Τοῦ ἀρχαίου ναοῦ τὰ ἐρείπια ἔσπειρε ὁ χρόνος
 κ' ἐδῶ εἶναι τοῦ Ἀδῆ ἡ λίμνη ποὺ γυρίζει
 ὁ Ἀχέρωντας καὶ τῆς γεννιάς μας ὅλης
 φύτρωσε ἡ ρίζα.

Ἐδῶ οἱ δικοί μου εἶδαν τὸ φῶς. Ἀκόμα
 καθὼς τὴν ἀνοιξὴ οἱ κοπὲς βελάζουν,
 ποὺ σαλαγάζει στὸ πλάι ὁ βοσκὸς, μὲ πόνο
 κλαίει τὴν πατρίδα.

Καὶ μὲ βαρεῖα ὅταν σύγνεφα ὁ χειμῶνας
 βρέχει στοὺς κάμπους, στὰ βουνὰ χιονίζει,
 πάει στὸ γιὰλὸ ποὺ τῆς ὥραιας Κερκύρας
 εἶνε ὁ καθρέφτης.

Σιμὰ ὁ Λευκάδιος βράχος, ποὺ τὸ κύμα
 κτυπάει μὲ ὀρμή, κ' ὁ ἀντίλαλος τὸ θρήνη
 ἀπ' τῆς Σαλφούς τῇ συντριμμένη λύρα
 σκορπάζει τριγύρω.

Καὶ κατεβαίνει ἐκεῖ ποὺ ἄγρια τὸ πέλαο
 ἠχολογάζει καὶ ἀπλώνεται ἓνα δάσος
 ἐλλῶν σ' ἐρείπια πῶχουνε σπαρμένα
 θρίαμβοι τῆς Ρώμης.

Ὡ ἐσύ, τοῦ Μάρκο-Μπότσαρη ἡ Τζαβέλλα
 γῆ, ἡρωϊκὸ Σοῦλι, χαιρε, Ἡπειρος θεῖα,
 ποὺ σὰν τὴ Σπάρτη βύζαξες γυναῖκες
 καὶ παλληκάρια.

Ὡ τῆς πατρίδος προμαχώνα, ὦ λίκνο
 ποιητῶν μεγάλων! τρέμοντας νὰ φεύγῃ
 ὁ Ἀλῆς τὰ Γιάννενα εἶδανε. Σκυμμένος,
 φιλῶ τὴ γῆ σου.

Φιλῶ τὴ γῆ ποὺ ἐφίλησαν καὶ οἱ πάπποι
 μου, ὅταν στὴν Πάργα ἐσκάβανε τοὺς τάφους,
 τ' ἀγαπημένα κόκκαλα νὰ πάρουν
 στὴν ἐξορία.

Φιλῶ τὴ γῆ σου, γιὰ τοὺς πρόγονούς μου
 ὅλους, καὶ γιὰ ὅσους σκλάβοι ἀναστενάζουν,
 γιὰ τῶν πατέρων τῆς σφαγῆς σὲ ἀγῶνες
 καὶ σὲ μαρτύρια.

Ποιητὴς γιὰ σένα ἐλευτεριά ἀπ' τὴ μοῖρα
 γυρεύω, ἀφοῦ ἄγρια ἡ Εὐρώπη κερδοσκοπᾷ,
 σκληρούς, σὲ χρόνια ἐλεύθερα, βαρβάρους
 φωλιάζει ἀκόμα.

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

Πιὰ ὁ Δημοσθένης μὲς στὸ Ἀμφικτυόνιο
 δὲ ρίχτει βέλη μὲ ὀργὴ στὸ Φίλιππο:
 τοῦ ρήτορα τὰ λόγια ὁ χρόνος
 μέσα σὲ δόλοχρυσο κλεῖ στεφάνι.

Τὸ Φιλιππεῖο, ποὺ ὥραϊο κ' ὀλόφωτο
 στὴν ἀνθοφόρα Ὀλυμπία ὑψώνετο,
 δὲ λέει, μὲς στὴς παλιὲς τίς δόξες,
 τοῦ Μακεδόνα ἡ ἀντρεία ποῖα εἶνε.

Μάταια καυχέται πὼς βγαίνει ὁ Ἀλέξανδρος
 ἀπ' τοῦ Πηλεΐδη τὴ ρίζα, ἀφοῦ ἄρματα

πιά θριάμβου με ζεμμένους λύγκας
ἀπ' τῶν Λυδῶν δὲν περνοῦν τὴ χώρα.

Κι' οὔτε σκουπίζει δούλους ἀπὸ ἀπληστον
σατράπες, ὡς τοῦ Γάγγη τὰ ρέμματα,
μιὰ μακεδόνων φάλαγγα ἄγρια,
τῶνομα ἀπλώνοντας τῶν Ἑλλήνων.

Ἀνατολή! ἦταν τῶμορφο ἀνάκρασμα
μέσ' ἀπ' τὴν πρώτη βλάστηση τοῦ Ἑλληνα,
καὶ σύ, ὦ Ἀλέξανδρε, ὠργισμένος
τὸν Ξέρξη ἐπάτησες καὶ τὸν Πάρη.

Μὲ τι πιθύμια ἀξέχαστη ὁ Καίσαρας
ἔφηβος, δόξες σου ὠνευρόντανε,
ποῦ ἔφερε τὴ σημαία τῆς Ρώμης
νικήτρια, ἐκείθε ἀπ' τὰ πέλαα, πέρα.

Τώρα ἄγρια πλήθη ποῦ ἄγνωρα ἐξέρασαν
ταρτάρων στέπες, γεννιά τοῦ τύραννου
ποῦ δυναστεύει στοῦ Βοσπόρου
τοῦ γαλανοῦ καὶ τὰ δυὸ ἀκρογιάλια.

πλήθη αἰμοβόρα, ποῦ ἐνῶ ἀπ' τὸν Ἑλληνα
βωμούς καὶ νόμους πῆραν τὴ μοῖρά σου
καὶ τὴν ἑλληνικότητά σου,
Μακεδονία, ἐπαρᾶν γνῶσαν.

Καὶ ἄγρια τὴ φρίκη σκορποῦν, θροιάζοντας
τὸ αἰώνιο μῖσος μέσα στὶς βάρβαρες
θεριῶν ψυχές τους, ποῦ οὔτε ξέρουν
τὰ οὐράνια φῶτα, ὅσα φέρνει ἡ ἀγάπη.

Μακεδονία, χαῖρε! ὦ τρισένδοξη
καὶ ἀνδρείων μητέρα, μ' ἐκατὸ ἀκρόπολες.
Γλυκὸνχο σὲ φιλεῖ τὸ Αἰγαῖο
κι' ὁ ἥλιος γελᾷ ἀπὸ τὰ βουνά σου.

Γιὰ τὴν πατρίδα μιὰ κραυγὴ ὑψώνεται
ἀπ' τοὺς σπαρμένους ναοὺς, ὅθι ἡ τρίγλωσση
Χαλκιδικὴ στοῦ πέλαο ἀπλώνει
καὶ ἀπαντᾷ ὀλότρεμη ὅλη ἡ πατρίδα.

Κυβερνάει μοῖρα τρανὴ τὰ διάφορα
βασίλεια. Αἰώνιο, Ἑλλάδα, τὸ πνεῦμά σου
σκορπιέται ὀλοῦθε ἀχτιδοβόλο,
τὸν Προμηθεά ἀφ' οὔτου ἔχεις πλάσσει!

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΣ

Πιά δὲν ἀστράφτει ἡ Ἁγία Σοφία ἀπ' τὸ λόφο
καμαρωμένη μὲ τοὺς χρυσομένους
σταναροὺς ἐπάνω ἀπὸ τοὺς πέντε τρούλλους
στοῦ ἡλίου τὰ φῶτα.

Στὰ μωσαϊκὰ ὅλοι οἱ νάρθηκες, λιβάνια
ὑψῶναν, δέησες οἱ γυναικωνῖτες,
ἐνῶ ἐχτυπούσαν γιορτερά ἡ καμπάνες
ἀδιάκοπα ὅλες.

Στὸ σκαλισμένο τὸ προσευχητάρι
τοῦ Φαναριοῦ, ποῦ ἱερά τὸ ζῶνουν πέπλα,
βυζαντινὰ μὲ τὸ χορὸ μαζὺ ὁ ἴδιος
ψέλνει ὁ Αὐτοκράτωρ.

ποῦ αἱ συζητήσεις τῶν σοφῶν εὐφραίνουν.
Θλίβερο θέαμα ἐνῶ χουμάει ὁ Τοῦρκος,
ἡ ἐπαρχίες ἐπέσαν πιά καὶ τῆς Ἑλλάδος
τὸ πῦρ ἐσβύσθη!

Χτυπᾷ ἡ στερνὴ ὥρα καὶ τοῦ κακοῦ ὁ Πρίγκηψ
ψύχραιμος, μὲς τὰ τεῖχη στρουμωγμένος
πιά, τοὺς στρατιωτῆς του ὅλους συναθροίζει
καὶ μάταια ὀπλίζει.

Βαρβάρων ἄγρια στίφη πολιορκώντας
σφίγγουν σιμά, κι' ὁ Κωνσταντῖνος στέλνει
περίφανη ἄρνηση:—«Ὅλοι πολεμώντας,
καὶ μὲ μιὰ γνώμη,

θὰ σκοτωθοῦμε' ἀλλὰ σ' ἐσὲ τὴν πόλη
δὲν παραδίνω!» Κι' ὁ ἡγεμόνας πρῶτος
στὴ μάχη ὁρμώντας, στοὺς πολεμιστὰδες
χάνεται μέσα.

Μὲ τὸ Βυζάντιο, τῶν αὐτοκρατόρων
ἐνδοξα πέφτει ὁ ἀητὸς κι' ὁ Κωνσταντῖνος.
Τοῦ γένους του ὅλη αὐτὸς τὴν τιμωρία
καὶ δόξα ἐπῆρεν,

ὅταν ὁ Μωάμεθ σὲ ἄλογο ἄσπρο ἀνόσιος
κι' ἀγέρωχος, μὲς σὲ ποτάμια ἀπὸ αἷμα
τῶνομα καὶ τὴν ἐκκλησία ἐπατοῦσε
τοῦ Βυζαντίου.

Στοῦ Βυζαντίου τὸ κράτος ξεπεσμένη
καὶ μακροὺς χρόνους σκλάβα στοῦ Ἑλλησπόντου
τὰ γαλανόβρεχτα ἀκρογιάλια, ὦ Ἑλλήνων
μεγάλῃ ιδέα,

νὰ βασιλέψης ὥρα ἀναγεννιέται
μέσ' ἀπ' τὴ στάχτη ὁ Φοίνικας ὁ ἀρχαῖος.
Μὰ ἐσένα, Ἑλλάδα, ὁ φοίνικας, καὶ μῦθος
καὶ σύμβολο εἶνε!

Σημείωση τοῦ συγγραφέα.—«Οἱ τρεῖς αὐτὲς ὁδές, ἂν καὶ γράφηκαν στὰ 1907—
1908, ὅταν δηλαδὴ κανεὶς δὲν μπορούσε νὰ φανταστῇ τοὺς βαλκανικοὺς πολέμους
ὅπως καὶ τὸ μεγάλο Εὐρωπαϊκὸ καὶ τὴ Μικρασιατικὴ καταστροφή, ποῦ ἀκολοῦθησεν,
μοῦ φαίνεται πῶς μπορούν ἀκόμα νὰ διαβαστοῦν μ' ἐνδιαφέρο ἀπὸ τοὺς συμπατριῶτες
μου Ἑλληνες».

N. B. ΤΩΜΑΔΑΚΙ

Ο ΣΟΛΩΜΟΣ ΚΑΙ Η ΓΛΩΣΣΑ ΜΑΣ

Πολλοὶ 'ναι οἱ δρόμοι πῶχει ὁ νοῦς.
(Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο). (Δ. Σολωμός).

Εἰννοεῖται ὅτι παρεξηγήθη μετὰ ταῦτα καὶ ἕκαστος ἐρμηνεύει κατὰ τὸ
δοκουν τὰς ἀντιλήψεις του. Ὁ Θρύλος μᾶς λέγει ὅτι «ὁ Σολωμὸς ᾔθελε
τὴν ἀπόλυτη δημοτικὴ χωρὶς συμβιβασμό, στὸ Διάλογο σατυρίζει πολὺ
καὶ τὴ μιχτὴ, τὴν ἀπόλυτη Δημοτικὴ μόνον ἀνεπτυγμένη ἀπὸ τὸν καλλιτέ-

χνη ὥστε νὰ ἐκφράζη αἰσθημα καὶ σκέψη». ⁽¹⁾ Οὕτε ἡ ἰδέα αὐτὴ εἶναι ὀρθὴ διότι ὁ Σολωμὸς δὲν ἠθέλησε τὸ ἀπόλυτο τὸ ὁποῖον πολὺ ὕστερον ἀνεκάλυψαν μερικοί. Ἦθελε τὴν γλῶσσαν διάφορον ἀπὸ τὸν τύπον τῆς δημώδους. ⁽²⁾ Καὶ ἐδῶ ὁ λόγος δὲν εἶναι περὶ ἁέρων ἀλλὰ περὶ τύπων, περὶ τοῦ τυπικοῦ καὶ φθογγολογικοῦ καὶ τοῦ γραμματικοῦ ἐν γένει μέρους τῆς ποιησεῶς του. Ἐπομένως δὲν δυνάμεθα νὰ περάσωμεν ἀβρόχοις ποσὶ τὰ πράγματα ἀρκοῦμεν εἰς ἐπιστημονικὰς θεωρίας, εἰς εὐσεβεῖς πόθους. Ὁ Σολωμὸς ὄχι μόνον εἰς τὴν ποιητικὴν του γλῶσσαν ἔχει καθαρολογισμοὺς καὶ εἰς τὴν γλῶσσαν τοῦ πεζοῦ, ὅσον καὶ ἀν' ἐνόμιζον ὅτι ἡ ἰδία ἐπρεπε νὰ εἶναι ἡ δευτέρα μὲ τὴν πρώτην. «Ὁ Σολωμὸς ἐγίνωσκε τὴν οὐσιώδη καὶ βαθεῖαν διάκρισιν μεταξὺ πεζοῦ καὶ ποιητικοῦ λόγου» ὥς εἶπεν ὁ Παλαμᾶς ⁽³⁾ καὶ ὥς δύναται ὁ γνωρίζων γραμματικὴν τῆς δημώδους καὶ γραμματικὴν τῆς καθαρευούσης ν' ἀντιληφθῇ ἀπὸ τὸν Διάλογόν του.

Διὰ τὸν Σολωμὸν ἐλέχθησαν πολλὰ τὰ ὁποῖα δὲν θ' ἀνασκευάσωμεν τώρα, ὅτι «συνέχισε τὴν παράδοση καὶ στιχουργικά», ⁽⁴⁾ ὅτι τὸ ζήτημα τῆς γλώσσης εἶναι ἐλευθερίας ζήτημα καὶ ὄχι παιδαγωγικῆς ἢ γλωσσολογίας. ⁽⁵⁾ Πρέπει ὁ καθένας νὰ μὴ ἐξετάζη μόνον ἀπὸ τὴν ἀποψίν του τὰ πράγματα.

Ἀλλὰ κυρίως τὸ ζήτημα τὸ ὁποῖον ἀπησχόλησε καὶ ἀπασχολεῖ ἀκόμη εἶναι τὸ τοῦ Dante μὲ τὸν ὁποῖον κατηντήσαμεν γελοῖοι. Ἦδη ὁ Ζαμπέλιος ἔγραφε ὀλίγον μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ποιητοῦ «Μὰ τὴν ἀλήθειαν πολλὰ καὶ μεγάλα ἄλλως πῶς ὀδηγούμενος ἡδύνατο ὁ δαιμόνιος νὰ κατορθώσῃ, ἐξετέλεσε δὲ τὰ ἐλάττωνα. . . .». Νομίζει ὅτι ἐπρεπε ὥς εὐμοιρῶν πλούτου διανοητικοῦ καὶ χρηματικοῦ νὰ σπουδάσῃ περισσότερο, νὰ μάθῃ περισσότερο, νὰ ἐρευνήσῃ τὸν Μεσαίωνα, τὰ τῆς γλώσσης κλπ. Εἰ οὕτως ἔπραττε τίς ἄλλος ἤθελε παρέξει καλλιτέρους ποιητοῦ ὕφους ὑπογραμμούς; ⁽⁶⁾ Τίς ἄλλος ἤθελεν ἐπιτυχέστερον ἐκφέρει τύπους γλώσσης νεοελληνικῆς αὐθεντικούς· τύπους ὀρισμένους ἴσως ν' ἀναχαιτίσωσι τὴν ῥίμην τῆς ἀττικίζουσας ἢ μάλλον ψιττακίζουσας ἡμῶν σχολαστικότητος, νὰ περιστείλωσι τὸ ἐθνοκτόνον τῆς παιδείας, τῆς τέχνης, τῆς θρησκευτικῆς διαμορφώσεως μονοπωλεῖον, νὰ διαρρήξωσι ἐπὶ τέλους τοὺς σινικοὺς τοῦτους ἐπιτελισμοὺς, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἀπὸ χρόνων ἀμνημονεύτων καὶ εἰς τὸ πείσμα

(1) Ἐνθα καὶ ἀνωτέρω σ. 19.

(2) Ὁ Ζαμπέλιος εἰς τὸ «Πόθεν ἡ κοινὴ λέξις τραγουδᾷ» θέλει τὸν ποιητὴν νὰ γίνεταὶ καταληπτικὸς διὰ γλώσσης ὅσον ὅσον τὸ ἀγκοῖνον ἔχουσιν τὸν χαρακτήρα, πρὸς τὸ ὅλομελές Πανελλήνιον τῆς σήμερον καὶ πρὸς τὸ τῆς αὐρίου νοημονέστερον. Βλέπε γύρω στὸ Σολωμὸ Α' σ. 64.

(3) Πρῶτα κριτικά σ. 15.

(4) Θρύλος Σολωμὸς σ. 5.

(5) Ἀποστολάκης ἔνθα καὶ ἀνωτέρω.

(6) Καὶ αὐτὸς ὥς φαίνεται κάμει σύγχυσιν τύπων καὶ ὕφους. — Ἀναφέρωμεν ἐδῶ τὰς κυριώτερας ἢ προχειροτέρας γνώμας τὰς σχετικὰς μὲ τὸ ζήτημα μας ἢ γνώμην τοῦ ἄρχου ἐνὸς Dante ἔχει σήμερον καταντήσῃ ἐφημερίδογραφικῇ.

παντὸς ὁμολογουμένου δόγματος ἐξευγενισμοῦ, ἐμφράττεται εἰσέτι παρ' ἡμῖν ὡς εἰς τοὺς χρόνους τοῦ Ἰουστινιανοῦ καὶ τοῦ Ἡρακλείου ἢ συμμορία τῶν λογίων Μανδαρίνων, οὕτω δ' ἐμφραττομένη ἀποχωρίζεται τῆς μεγάλης τοῦ γένους πλειονότητος ;» ⁽¹⁾

Ἀλλὰ προηγουμένως ὁ Θωμαζέος ἔγραφεν (1855). «Ἄν εἶχεν ὁ Δάντης ἀκούσει τὸ παράπονον τοῦ μοναχοῦ Ἰλαρίου θὰ εἶχαμε ἓνα δράμα τῶν τριῶν βασιλείων λατινικὰ ὅλο ὥραϊότητες ὁμοίαις μὲ τὸ στίχο :

Infera regna canam supero contermina mundo.

Κι' οἱ νέοι Ἕλληνες ποὺ ἠμποροῦσαν νὰ ἔχουνε τὸ *Δάντη τους* καὶ τὸν Ὅμηρον θὰ ἔχουν (ἂν ὁ Σολωμὸς δὲν προβλέψῃ) τὸ infera regna εἰς τὰ συντέλεια τῶν αἰώνων. ⁽²⁾ Ὁ ποιητὴς ἔξει τότε. Καὶ ὁ Ζαλοκώστας ἔγραψε διὰ τὸν Σολωμὸν, ὅτι «εἶνε ὁ μόνος ποιητὴς ποὺ θάχῃ καύχημά του μιὰ μέρα αὐτὸς ὁ αἰτυχὸς τόπος» ⁽³⁾ Πολὺ δὲ πρότερον (1825) ὁ Τρικούπης ἔγραφεν ὅτι «δίκαιον εἶναι νὰ παρατηρηθῇ ὅτι ἡ εὐρυχωρία τῆς φαντασίας τοῦ ποιητοῦ ἐπλάτυνε καὶ αὐτὰ τὰ στενὰ ὅρια τῆς στενῆς μας γλώσσης τὴν ὁποίαν καὶ ἀνέβασεν εἰς τὰ ὕψη τῶν ἰδεῶν του. . . . εἰς κανένα καιρὸν καὶ εἰς κανένα ἔθνος ἡ ἐλευθερία δὲν ἡῦρε ψάλτην ἀξιωτέρον. . . .». ⁽⁴⁾ Ὑστερα ὁ Ἰούλιος Τυπάλδος εἰς τὰς «Σημειώσεις τοῦ ποιητῆ» μᾶς ἔλεγε (1856) «μόλις δημοσιευθὼν τὰ ἀνέκδοτα ποιήματά του θέλει γνωρίσει ὁ κόσμος ὅτι ἔχει κι' ἡ Ἑλλάδα τὸ Δάντε της». ⁽⁵⁾

Καὶ ὁ Ροῦδης λέγει «Ἀλλὰ παρ' ἡμῖν μόνον τοῦ Δάντε καὶ τοῦ Πετράρχα τὸ ἔργον ἐξετέλεσαν οἱ Κρήτες ὁ Βηλαράς, ὁ Χριστόπουλος καὶ ὁ Σολωμὸς, διαμορφώσαντες κατὰ τὰς ὑπαγορεύσεις τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς λογικῆς τὸν νεώτερον ἔμμετρον λόγον». ⁽⁶⁾ Ὁ Ἀποστολάκης θέλει νὰ ἐπανεέλθωμεν εἰς τὸν Σολωμὸν διὰ νὰ γίνωμεν ὅπως πρέπει δημοτικισταί. «Ὁ Ροῦδης (ὅμως) κι' ὁ Ψυχάρης εἶναι πέρα καὶ πέρα πλάσματα τῆς ἐποχῆς τους. Ἄν ὥστόσο τὸ ζήτημα τῆς γλώσσης βαστάει στὴν ἀρχή, ἂν ἀκόμα μᾶς θερμαίνει κι' ἂν εἴμαστε ἡσυχοὶ γιὰ τὸ μέλλον του, αὐτὸ νὰ τὸ χρωστοῦμε στὸ μοναδικὸ ποιητὴ μας τὸ Σολωμὸ κι' ὄχι τὸ Πτωχο-πρόδρομο, καθὼς μὲ περίσσια φαρισσαϊκὴ ταπεινοσύνη καὶ περισσότερη βυζαντινὴ ἀνοσιὰ ὀνομάζει τὸν ἑαυτὸ του ὁ Ψυχάρης στὸ ταξίδι». ⁽⁷⁾ Ὁ Ψυχάρης λέγει διὰ τὸν μέγαν ἐκείνον ποιητὴν τὸν ὁποῖον ὅλοι ὄνειροπο-

(1) Γύρω στὸ Σολωμὸ Α' σ. 107.

(2) Ἡ περικοπὴ ἐλήφθη ἐκ τοῦ Γύρω στὸ Σολωμὸ Α' σ. 23 ὅπου τὴν ἀναφέρει καὶ τὴν μεταφράζει ὁ Παλαμᾶς.

(3) Ἡ περικοπὴ ἀπὸ τοῦ Γύρω στὸ Σολωμὸ Β' σ. 69.

(4) Γύρω στὸ Σολωμὸ Β' σ. 69.

(5) Ἰ. Τυπάλδου Ἀπαντα (ἐκδ. Φέξη) σ. 150.

(6) Ἐμμ. Ροῦδης Εἰθῶλα σ. 263.

(7) Ἐνθα καὶ ἀν. σ. 196.

λοῦν «αὐτὸς ὁ ἕνας ἀπὸ τὸν Περαιὰ θὰ μᾶς βγῇ καμμιά μέρα». ⁽¹⁾ Ὁ Θρύλος λέγει διὰ «ὁ Σολωμὸς δὲν ὑψώθηκε σὶς ὕψος τῆς ἀποστολῆς του. Μόνος ὁ Σολωμὸς κι' ἴσως ὁ Κάλβος μποροῦσαν νὰ εἶχαν γίνεῖ ὁ Dante τῆς Ἑλλάδας καὶ δὲν ἔγιναν. Κι' ἔτσι δὲν μπόρεσε ὁ Σολωμὸς νὰ ἐπιβάλῃ οὔτε τῇ γλωσσικῇ του ἀλήθεια πού τόσο τὴν ἀγάπησε καὶ πραχτικά ⁽¹⁾ καὶ θεωρητικά. Γιατὶ ἡ γλῶσσα, ὁ στίχος εἶναι μονάχα ὄργανα καὶ δὲν εἶχε δίκιο ὁ Σολωμὸς διὰ ἀρκεῖ ἡ ἀπλὴ μορφὴ γιὰ νὰ μεταδώσῃ τὰ πρὸς ὑψηλόνόητα». ⁽²⁾ Ὁ δὲ Παλαμᾶς στοχαζόμενος εἶπε ὁ Ψυχάρης εἶπε πὼς ὁ Dante εἶναι ὁ λαὸς διερωτᾶται, ἐκ μετριοφροσύνης βέβαια, μήπως ὅλοι οἱ μαλλιαροὶ «δὲ θὰ λογιάζαμε ἀνταμωμένοι ἴσα μ' ἕνα Δάντη μεγάλο». ⁽³⁾ Καὶ ἐπιλέγει «Καὶ μπορεῖ νὰ μᾶς ἦρθε καὶ νὰ μὴν τὸν πῆρε ὁ κόσμος μυρουδιά». ⁽⁴⁾

Ἀξιοσημείωτος εἶναι καὶ ἡ γνώμη τοῦ Ἰακ. Πολυλά ὁ ὁποῖος ἐκδίδων τὰ εὐρισκόμενα ἔγραψεν (1859). «Μακαριστὸς θεὸς νὰ εἶναι ἂν γεννηθῇ εἰς τὸ ἔθνος, ἕνας ἄλλος Σολωμὸς, ὅταν οἱ λόγιοι σύμφωνοι ὡς πρὸς τῇ γλῶσσᾳ ἀρχίσουν νὰ ξεθάψουν τοὺς ἀμελημένους θησαυροὺς τῆς». Δὲν πιστεύει διὰ ὁ Σολωμὸς ἔδωσε τὸ τελειωτικὸν ἔνδυμα. ⁽⁵⁾

Ὁ Βάρναλης δὲν παραδέχεται τὸν Σολωμὸν ὡς γλωσσοπλάστην ἐπειδὴ ὁ μακαρίτης δὲν μετεχειρίσθη τὸν ὁδοστρωτήρα. Παρατηρεῖ ὅμως τὴν διαφοράν τοῦ τυπικοῦ «Μὰ καὶ τὸ τυπικὸ μέρος τῆς γλῶσσας ὄχι μονάχα στὴ νεανικῇ του περιόδῳ μὰ καὶ στὴν πλείρια ὀριμότητά του εἶναι ἀναρχημένο καὶ αὐθαίρετο. ⁽⁶⁾ Ὁ Σολωμὸς (λοιπὸν) γίνεται μεγάλος ποιητὴς μετὰ τὴν Ἐπανάστασιν. Ὅμως δὲν γίνεται καὶ μεγάλος γλωσσοπλάστης. Γιατὶ λιγώτερο ἐπλάθε γλῶσσα ἀπ' ὅσο ἔπερνε ἔτοιμο λεξιλόγιον ἀπὸ παλαιότερα δημοτικὰ κείμενα, πού μερικὰ ἀπ' αὐτὰ, ὄχι μονάχα δὲν τὰ ξεπέρασε μὰ οὔτε καὶ ἀψάσσε» ⁽⁷⁾ Ἀπαριθμεῖ μερικοὺς ἀπὸ τοὺς ἰδιορρυθμοὺς λεκτικοὺς τύπους τοὺς εὐρισκομένους εἰς τὸ ἔργον τοῦ ποιητοῦ καὶ καταλήγει «... δὲν εἶναι ὁ Σολωμὸς μὰ ὁ Ψυχάρης πού μᾶς ἔκανε γλῶσσα». ⁽⁸⁾ Ὅτι ὁ Σολωμὸς εἵτανε μεγάλη συνείδηση φαίνεται ἀπὸ τὸ γεγονός πού κι' ἂν ἀρχαιολόγος στάθηκε ἕνας συγχρονισμένος δημιουργὸς ἕνας ζωντανὸς νεοανθρωπιστὴς κατὰ τὸν τύπον τῶν Εὐρωπαίων. Μεταχειρίστηκε τῇ γλῶσσᾳ τοῦ λαοῦ στὴν ποίησίν του κι' ἀγωνίστηκε γι'

(1) Ταξιδ.: σ. 222. Ἐφέτος ὅμως (1928) τὸ ν' ἀναμένωμεν Dante ἀποκαλεῖ κωμικὴ πλάνη. Βλέπε ἐφημερίδα Πολιτεία ἀρ. 3305 «Ποίησις καὶ Πρόζα».

(2) Σολωμὸς σ. 45.

(3) Γράμματα Α'. σ. ιβ'.

(4) Αὐτόθι.

(5) Ἀπαντα τὰ εὐρισκόμενα προλεγόμενα σ. μς'.

(6) Ὁ Σολωμὸς χωρὶς μεταφυσικὴ σ. 42.

(7) Αὐτόθι σ. 43.

(8) Αὐτόθι σ. 44.

αὐτῇ. Μὰ πρὸς τεράστια σημασία ἔχει τὸ διὰ μεταχειρίστηκε αὐτὴ τῇ γλῶσσᾳ καὶ στὴν πρόζα του, ἡρωϊσμὸς πού δὲν τὸν εἶχεν ὁ Βαλαωρίτης». ⁽¹⁾

Δυστυχῶς ἕνα πρᾶγμα δὲν κατενόηθη μέχρι σήμερον. Ὅτι ἂν διὰ κάθε ἔθνος εἰς τὸ ὁποῖον ἐπεκράτησεν ἀνωμαλία γλωσσικὴ χρειάζεται ἕνας Dante, διὰ τὴν Ἑλλάδα ὁ Dante ἦλθε καὶ παρήλθεν. Καὶ αὐτὸς εἶναι ὁ Σολωμὸς. Ὁ μὲν Ὅμηρος ἔδωσε τὴν γλῶσσαν του εἰς τὴν λυρικὴν ποίησιν τῶν μετὰ ταῦτα αἰώνων καὶ συγγενῆς πρὸς αὐτὴν ἀνεπτύχθη ἡ κοινὴ τῶν Ἑλλήνων γλῶσσα, ὁ δὲ Dante ἔδωκεν εἰς τῆς Ἰταλίαν καὶ λογοτεχνικὴν καὶ μὴ γλῶσσαν. ⁽²⁾ Ἀλλ' ἀμφοτέρων δὲν προηγούνται μεγάλοι ποιηταὶ οὔτε μεγάλοι φιλολόγοι, οὔτε καὶ σημαντικά. Οὔτε πρὶν τοῦ Ὀμήρου ὑπῆρξε κανεὶς ὁ ὁποῖος διὰ μεγαλειώδους ἔργου νὰ καθιερώσῃ εἰς τὴν ποίησιν τὴν ἐπικὴν γλῶσσαν μὲ τοὺς ἀρχαῖσμούς καὶ τοὺς αἰολισμούς τῆς, οὔτε πρὸ τοῦ Dante ὑπῆρξε Ἰταλὸς ἀξιόλογος ὁ ὁποῖος νὰ γράψῃ τὴν λαλουμένην τῆς ἐπαρχίας του διάλεκτον. Καὶ πρὸ τοῦ Ἑλληνος Σολωμοῦ δὲν ὑπῆρξε κανεὶς ⁽³⁾ ὁ ὁποῖος νὰ ζητήσῃ σοβαρῶς τὰ σκήπτρα τῆς ποιήσεως καὶ νὰ χαράξῃ γλῶσσαν ποιητικὴν, τὴν γλωσσικὴν μας ὁδὸν ἐχάραξεν ὁ Σολωμὸς. Δυστυχῶς ὁ ἐθνικός μας ψάλτης ἦτο μὲν μέγας ὡς ποιητὴς, ἀλλ' ἠγνόει γλωσσικῶς γραμματικῶς τὰ κατὰ τὴν καθόλου Ἑλληνικὴν, διότι κυρίως ἡ ἐποχὴ του δὲν τὰ ἐγνώριζε. Γιὰ τὴν Ἑλληνομάθειαν τοῦ Σολωμοῦ εἶχεν ἤδη γεννηθεὶ ζήτημα εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς. Ἡ Dora d' Istria ἐνόμιζεν (1859) διὰ «ὁ ποιητὴς μεταχειρίζεται τὴν πλέον δημώδη γλῶσσαν καὶ σχεδὸν τὴν τῶν Ζακυνθίων διάλεκτον. . . . ὁ κόμης Σολωμὸς ἠγνόει ὅλως τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν. . . . μόλις δὲ εἶχε ἰδεᾶν τινὰ καὶ ταύτην ἀτελεῖ τῆς νεωτέρας Ἑλληνικῆς». Ὁ Κανάλε ἐπικρίνων αὐτὴν παραδέχεται μὲν τὴν διαλεκτικότητα τὴν ὁποίαν καὶ συγχωρεῖ διότι κατ' αὐτὸν ὁ Σολωμὸς ἐμιμήθη τοὺς προγόνους του, λέγει διὰ ὅλοι οἱ Ἕλληνες ἐννοοῦν τὴν διάλεκτον τοῦ Σολωμοῦ, δὲν δέχεται ὅμως τὴν κατηγορίαν τῆς D'Istria διὰ δὲν ἐγνώριζεν Ἑλληνικά. Καὶ εἰς τὸ τελευταῖον τοῦτο ἔχει βεβηλῶς δίκαιον. Ὁ Σολωμὸς δὲν ἔχει παιδεῖαν σημερινοῦ γλωσσολόγου ἀλλ' ἐγνώριζε καὶ μετεχειρίσθη πολλὰ καὶ ὠφελήθη οὐκ ὀλίγα ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν. ⁽⁴⁾ Εἶχε γνῶσιν τῶν ἀρχαίων Ἑλληνικῶν ὅπως μᾶς μαρτυρεῖ ὁ Πολυλάς ἀλλὰ καὶ ἡ μετά-

(1) Αὐτόθι σ. 173.

(2) Καὶ μὲν ἡ γλῶσσα τοῦ Σολωμοῦ δὲν ἐπεκράτησεν ἀμέσως, ἀλλ' ὡς ἀντιπαρετηρήθη ὑπὸ παλαιότερου κριτικοῦ καὶ ἡ τοῦ Dante ἐπεκράτησε μόλις δύο αἰῶνας μετ' αὐτόν. Ὡς γνωστὸν ὁ Dante ἔγραψε τὰ πεζὰ του ἔργα εἰς τὴν Λατινικὴν τῆς ἐποχῆς.

(3) Ὁ Βηλαράς συγχρόνως. Ὁ Ρήγας, ὁ Γουζέλης καὶ ὁ Χριστόπουλος ὄχι τόσο ἀξιόλογοι.

(4) Βλέπε τὰ σχετικὰ εἰς: Γύρω στὸ Σολωμὸ Β' 184—189.

φρασὶς Ὀμηρικῶν στίχων, τὸ ὅτι ἀναφέρει στίχους τοῦ Πινδάρου ⁽¹⁾ καὶ τὸ ὅτι ἐλληγνίζει εἰς καιρὸν ὅπου δὲν ἦτο τοῦτο σύνηθες.

(Ἔχει συνέχεια)

N. B. ΤΩΜΑΔΑΚΙΣ

(1) Βλέπε εἰς Ἄπαντα τὰ ἐθρυσκόμενα, προλεγομένων σ. ιθ' καὶ νγ', ἀπόσπασμα τῆς Ἰλιάδος σ. 213, καὶ τὰς σημειώσεις τοῦ ποιητοῦ σ. 56—58.

ΑΠ' ΤΑ "ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΣΤΗΝ ΑΓΑΠΗ,"

XXIV.

Ἐλειψες κι' ἦρθες μὲ τοῦ Μάη τὰ μάγια,
κι' εὐθὺς ἀνοίξαν τῆς ψυχῆς μου οἱ θύρες,
καὶ βγήκανε μὲ κλάδους καὶ μὲ βάρια
νὰ σὲ δεχτοῦν οἱ αἰσθήσεις μου οἱ χῆρες.
Κι' ὅταν ἀπάνω μου ἀπλωσες βεντάγια
καὶ πάλι τὰ φτερά σου, Ἀγάπη, λύρες
λὲς κρούσαν ὄρφικες, κι' ἡ κουκουβάγια
τῆς θλίψης μου βουβάθη σὰν μὲ πῆρες
στὴν ἀγκαλιά σου.... Πιότερο τὰ φῶτα
τοῦ Ὁραίου καὶ τοῦ Καλοῦ τότε, σὰν κρήνη
ἀνάβρυσαν ἐντός μου, καὶ μιὰ νότα
δοκίμασα ἡδονῆς νὰ μὲ πλατύνῃ
σὲ γίγαντα... καὶ πιότερο ἀπὸ πρῶτα
κατόπιν νὰ μοῦ δίνη τὴν Εἰρήνη.

ΣΗΜΕΡΑ ΖΩ...

Σήμερα ζῶ! Δὲν εἶμαι μέσ' τὴν πόλιν
ποὺ σκιάζουνε τὰ σπίτια, οἱ καπνοδόχοι,
οἱ πρόληψες, τῶν ἀνθρώπων οἱ δόλοι,
τὸν οὐρανὸ μας καὶ τὸ φωτοβρόχι
τοῦ ἡλίου μας! Ἀτέρμονοι εἶν' οἱ θόλοι
τοῦ ὀρίζοντα σ' αὐτὴ τὴν ἔρημὴ κόχῃ
τῆς θάλασσας, ποὺ βοῆκα ἀραξοβόλι...
Σήμερα μέσ' τὴν πόλιν δὲν εἶμαι, ὄχι!
Σφυρίζει ὁ ἄνεμος μὲ μὲ στὴν πυρρὴμένη
τὴν ἄμμο, μπρὸς στὰ κύματα, ἕνα νέο
τραγουδι... Γυμνὴ τότε μεθυμένη
ἀπὸ τὴ λευτεριά, τὸν ἥλιο, γυμνὴ λέω,
τὶς πρόληψες πατάω σὰ μανιασμένη
στὴν ἄμμο μὲ τὶς φτέρνες, κι' ἀναπνέω!

ΜΑΓΔΑΛΗΝΕΣ ΧΩΡΙΣ ΜΕΤΑΝΟΙΑ

Φτωχὲς φεγγαροπρόσωπες καὶ σιγοπερπατοῦσες
μ' ἀφράτα στήθεια ποὺ ἀνθοῦν ὥσάν ρόδα τοῦ Ἀπρίλη,
χιονᾶτες ἢ μελαγχροινὲς καὶ σεῖς ξανθομαλλοῦσες
μὲ λάγνα μάτια φεγγερὰ κι' ἡδονικὰ τὰ χεῖλη.

Φτωχὲς νεραῖδοπρόσωπες μὲ τὰ σφιχτοδεμένα
λιγνὰ κορμάκια ποῦ μ' ἀφρὸ πλαστήκανε καὶ μῦρο,
ὅταν θωρῶ τὰ μάτια σας θολὰ καὶ λυπημένα
τ' ἀχνάρι νάχουν τὸ βαθὺ τοῦ πόνου γύρω γύρω,

πῶς μοῦ τρυπᾶτε τὴν καρδιά, κι' ὅταν θλιμμένες
ἀργοπερνᾶτε λείψανα στεγνὰ κι' ὠχρά, καὶ πᾶτε
στῆς ἡδονῆς νὰ δόσετε, δειλὲς καὶ πουλημένες
τὰ ρόδα τὰ στερνότερα π' ἀνέλπιστα μαδάτε...

ΠΑΝ. ΤΖΑΝΝΕΤΑΤΟΣ

ΣΤΟΝ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΑ ΜΑΞΙΜΙΛΙΑΝΟ

Κάτω ἀπὸ τὸ παλάτι σου στὰ βραχοθέμελά του,
μάταια χτυπᾷ μετὰξινος τῆς θάλασσας τὸ κύμα,
νὰ σὲ ξυπνήσῃ ἀπ' τὸ βαθὺ τὸν ὕπνο τοῦ θανάτου,
κι' ἀφοῦ δὲ γίνη σου ἡ χαρὰ, νὰ σὲ γλυκάνῃ ὡς μνημα.
Καὶ νὰ σοῦ πῇ τὸ τίχασες μισεύοντας μακρὰ του,
τὸ κυπαρίσσι τὸ ψηλὸ καὶ τὴ λιγνὴ σκιά του,
τὰ ἡλιολουσμένα μάρμαρα, τοῦ σούρουπου τὴ δόξα,
μέσα στοῦ πάρκου τὰ κρυφὰ, τὰ λουλουδένια τόξα·

κι' ὅλη τὴ γαλανὴ χαρὰ κι' ὅλο τὸ καρδιοχτύπι
ἐκείνου ποὺ τηγνέ ρουφᾷ, καὶ νὰ σοῦ πῇ τί κρῖμα
ἀπ' τὸν παράδεισον αὐτὸν ποὺ τίποτε δὲ λείπει
νὰ προτιμήσῃς νὰ γενῆς τῆς δόξας σου τὸ θῦμα.

Στ' ἄδειο παλάτι τ' ὀρφανό, στὰ βραχοθέμελά του
τὸ αἰώνιο κύμα τραγουδᾷ τὴ νειότη τοῦ θανάτου.

Μιχαήλ (Τεργέστη)—25, IX, 1927.

ΠΑΥΛΟΣ Γ. ΦΛΩΡΟΣ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΣΟΥΡΙΟΥ

ΕΠΤΑΝΗΣΙΑΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Bibliographie Ioniennne *

Π ρ ο σ θ ῆ κ α ι

13.—«Παιδαγωγική Βιβλιοθήκη. Μαθήματα παιδαγωγικά. Μέρος πρώτον.

Διαδηλοῦμεν, ὅτι τὸ παρὸν βιβλίον περιέχει Παιδαγωγικά Μαθήματα, ἐξετασθέν, κατὰ τοὺς ὅρους τῆς 58ης Πράξεως τῆς Πέμπτης ΒΟΥΛΗΣ, ὑπὸ τῶν Καθηγητῶν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Ἰονίου Πανεπιστημίου καὶ ὑπὸ τῶν Ἀρχιερέων τῶν Ἰονίων Ἐπικρατειῶν, δὲν περιέχει οὐδὲν τὸ ἀναβαίνον εἰς τὰ δόγματα, Κανόνας, Διδασκαλίας καὶ ἔθιμα τῆς Ἐπικρατοῦσης Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας. Ὅθεν καὶ θερασεν· τικῶς δὲν ὑπάρχει οὐδὲν ἔλλογον κώλυμα τῆς χρήσεως τούτου εἰς τὰ Ἰόνια Σχολεῖα.

Ἐκ τοῦ Ἱερογραμματείου Ζακύνθου, τῇ 15 Σεπτεμβρίου 1838 ἔ. π.

Ὁ Ζακύνθου καὶ Ἐξάρχος ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Κέρκυρα, ἐκ τῆς τυπογραφίας τῆς Κυβερνήσεως 1838. Εἰς 4ον μικρόν, 10×9 ἐκ· μ. σελ. 48+45.

Μέρος α'. σελ. 3—48 Μαθήματα Μ.Α' Μερ. β'. σελ. 1—45: 1) σελ. 1—17 Μαθήμ. γ' διάφορα ἀποφθέγματα, 2) σελ. 18—45, Λόγοι Σωκρατικοί ζ'.

14.—«Βασίλειον τῆς Ἑλλάδος, Νικόλαος ἔλκει Θεῖψ (sic) Μητροπολίτης Ζακύνθου (κάτω). Ἐκ τοῦ Ἀρχιεπισκοπείου τὴν 16 Νοεμβρίου 1866 ἔ. ἑλ.»

(Τυπογραφ. ὁ Παρνασσός Σεργ. Χ. Ραφτάνη.

Ἐγκύκλιος ἐν ἡμιφύλλῳ 20×30 ἐκ. μ., τοῦ Μητροπολ. Ζακύνθου Νικολ. Κατραμῆ—πρὸς ἅπαντας τοὺς Αἰδουσιμολογιστάτους Ἱερεῖς τῆς νήσου ταύτης—ἐν ᾗ «...Κηρύττει διαπρυσίως κατὰ τὸν προεκδοθέντα καὶ δημοσιευθέντα Πατριαρχικὸν Τόμον τὴν ἔνωσιν τῆς Ἀγίας Ἐκκλησίας ταύτης μετὰ τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Μητροδὸς ἡμῶν Ἑλλάδος καὶ ἐν ταυτῇ τὴν Διοικητικὴν αὐτῆς Ἀφομοίωσιν...κτλ.»

15.—«Κανονισμός τοῦ ἐν Κερκύρᾳ Ἐκπαιδευτηρίου «Καποδιστριας» ἀδεία τῆς Σ. Κυβερνήσεως. Ἰδρυμένον καὶ διευθυνόμενον ὑπὸ Λεωνίδου Βλάχου. Ἐν Κερκύρᾳ, τυπογραφεῖον «Ἀθηνᾶ» 1884».

Εἰς 4ον μικρόν, 15×20 ἐκ. μ. ἐκ σελ. 7+1 λευκ. περιλαμβάνει ἐν δλφ 24 ὄρους.

Α. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ
Τελ. Θεολογίας

(*) E. Legrand «Bibliographie Ioniennne» publiée par Hubert Pernot. Paris 1900 Τόμ. Α' καὶ Β'.

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ

Η ΙΤΑΛΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΝΕΟΙ

Παντοῦ ἀπαγορευθεῖσαι. Γιατί νὰ ὑστερήσῃ ἡ Ἰταλία;

Ἔτσι ὁ κριτικὸς Giovanni Papini, πρῶτος μέσα στοὺς ἀρνητὲς τῆς νέας πνευματικῆς κίνησης, στὸ πολὺχροτο ἄρθρο του «Di questa letteratura» στὸ Α'. φύλλο τοῦ περιοδικοῦ «Πήγασος» τοῦ Ojetti, μιλάει μ' ἀπαγορευτικὴ γιὰ τὴν τωρινὴ ἰταλικὴ πνευματικὴ παραγωγή, ἰδίως στὴν ποίηση, ἀποδίδοντάς το στὴν κακὴν ἐπίδραση τῆς τωρινῆς κριτικῆς, ποὺ καταστρέφει τὸ μυαλὸ τῶν νέων. «Οἱ πολιτικὲς ἀνάγκες τοῦ Risorgimento—γράφει—καὶ κατόπιν ὁ Καρντούτσι μὲ τοὺς ὁπαδοὺς του καὶ τὴ μανία τῆς πολυμάθειας, ἕνα αἰῶνα σχεδὸν τώρα, οἱ δυνάμεις τῶν νεοῖταλῶν διαφεύγουν· ἀλλὰ μὴ τέτοια βλαβερὴ κριτικὴ, ποὺ ἔχει ἐνσχύσει ἀπὸ δῶ καὶ εἰκοσι χρόνια, δὲν ἔχει ἰδωθεῖ ἀφότου γιγνήκαμε βασίλειον».

Ἡ ἐπίθεση αὕτη ἐναντίον τῆς κριτικῆς καὶ ἰδίως ἐκείνης τῆς «3ης σελίδας τῶν ἐφημερίδων»—ὅπως λέει—ἔφερε γενικὴν ἀναστάτωση καὶ σήκωσε θύελλα διαμαρτυριῶν καὶ εἰρωνικῶν μειδιημάτων. Τοῦ ἀπάντησαν ὅτι ἀντὶ τῆς θεωρίας του, ἡ ἰδιοφυΐα ἔχει ἀνάγκη λίγης θέρμης γύρω της γιὰ ν' ἀναπτυχθεῖ, καὶ ὅτι ἡ ἐνεργητικότης πολλῶν νέων ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὴν τέχνη γιὰ τὴν τραβᾷ ἡ νο-

σηρὴ σημερινὴ τάση γιὰ τὴν κριτικὴν, θὰ μπορούσε νὰ πεί ὅτι δὲ βλάπτει ἡ πολλὴ κριτικὴ ἀλλὰ ἡ εὐκολὴ κριτικὴ. Καὶ ὅτι κανένας νέος δὲ θὰ μπορούσε νὰ γράφει ἔστω καὶ ἕνα μέτριο ποίημα, ἂν δὲν μπορούσε νὰ γράφει πρὶν ἔστω καὶ πενήντα μέτρους κριτικῆς.

Ἀς δοῦμε τώρα καὶ τὶς γνώμες τοῦ διχτάτορα. Στὰ ἐγκαινία τοῦ 7ου ἔθνικοῦ Συνεδρίου Φιλοσοφίας στὴ Ρώμη, ὁ Μουσσολίνι μίλησε πάνω σ' αὐτὸ τὸ θέμα:

«Ὅχι μόνο στὴν Ἰταλία ἀλλὰ καὶ σ' ἄλλα ἔθνη τῆς Εὐρώπης, παραπονοῦνται πῶς δὲ βροῖσκειται πιά ἕνας Ντάντες στὴν ποίηση, ἕνας Μιχαὴλ Ἀγγελοσ στὴν τέχνη, ἕνας Κάντ στὴ φιλοσοφία, ἕνας Ζαίξπηρ στὸ θέατρο, ἕνας Μπετόβεν στὴ μουσικὴ. Δησημονοῦμε πῶς γίναντες στὸ ὕψος αὐτῶν δὲν γεννιῶνται κάθε χρόνον ἡ κάθε δεκαετία, καὶ ὅτι πρέπει ν' ἀρκοῦμαστε σὲ διαστήματα αἰώνων. Ἐξ ἄλλου νομίζω πῶς ἡ μεγάλη πνευματικὴ ἀνθήση δὲν εἶναι μακρυνά. Βρισκόμαστε σὲ μεταβατικὴ περίοδο ὅπου ἐπιβλητικὲς ἀνάγκες μᾶς κουράζουν μὲ τὰ ὑλικά προβλήματα τῆς ζωῆς. Ὁ ἀγώνας γιὰ τὴ ζωὴ εἶναι αἰῶνα δικαιολογεῖ, ὅπως ὁδῆποτε, τὸν πεσσιμισμὸ ἐκείνων ποὺ ἀγγέλλουν τὴ δύση τοῦ ἀνθρώπινου πνεύματος. Ἐγὼ δὲν τὸ πιστεύω. Πιστεύω πῶς σὲ λίγο καιρὸ θὰ ἔχωμε μὴ μεγάλη φιλοσοφία—ποίηση—τέχνη. Τὸ ὕλικὸ ἐπεξεργάζεται ὁλόένα, ποὺ μιλοῦμε».

Θὰ μπορούσαμε νὰ βασιστοῦμε ἀπόλυτα στὴ γνώμη τοῦ σοφοῦ κριτικοῦ Papini, ἂν δὲ βλέπαμε τελευταῖα μὴ καταπληκτικὴ ἐπικράτηση τῶν νέων. Τὰ ἔργα τοὺς γίνονται ἀνάρπαστα καὶ μεταφράζονται σὲ ξένες γλώσσες. Ὑποστηρίχτηκαν βέβαια φαναστικά, ὅπως ὑποστηρίζεται σὲ κάθε στάδιο κάθε νέος ἱταλὸς ποὺ ἔχει τὰ λέντο. Ὅλα τὰ φιλοσοφικά βραβεῖα, ἐφημερίδων, περιοδικῶν, Ἀκαδημίας κτλ. τὰ πῆραν οἱ νέοι. Καὶ μὲ τὸ λανσάρισμα αὐτὸ βρέθηκαν ἄεφρα στὴν πρώτη γραμμῇ. Τὸ ν' ἀναλύσουμε τὸ ἔργο καθενὸς θάταν πολὺ. Περιοριζόμαστε λοιπὸν ν' ἀναφέρουμε τοὺς νέους ποὺ φάνηκαν τελευταῖα, μὲ μὴ σύντομη περιγραφὴ τῶν ἔργων τοὺς. Τὸ βραβεῖο Μονταδόρι (τοῦ 1928) τῆς Ἀκαδημίας ἔδωκε ἀπὸ τὴν ἀφάνεια τὸ Φραγκίσκο Πέρρι, ἕναν τύπο μποέμ, ποὺ ἡ στενωχώρα τῆς φτώχειας δὲν πῆζε σὰ βραχνᾶς. Καλαμπέριος, περιγράφει στοὺς «Emigranti» τὸν τὴν πατρίδα του, τοὺς κατακλούς της, τὴς κακοτυχίας, ἠθικῆς κατὰπτωσης, τ' ἄγρια ἐνστικτα, τὸ μοιραῖο. Τὸ μοιραῖο, ποὺ βαραινέται τὸ ἔργο του σὰ μολύβι καὶ ἀλυγισιά. Ἐχει ὅμως ἀτομικότητα, αὐθόρμητη καὶ ζωντανὴ ἐμπνευση.

Ὁ Giardinì σημειώνει σταθμὸ μὲ τὸν «Ἀρρωστο ἄγγελος». Ὁ Καρρέρα δίνει τολμηρὲς ψυχολογίας στὸ ρωμάντσο του «Ὁ κόσμος εἶναι δικός μου». Ἐργο, ὅμως, σκοτεινὸ καὶ ἀσαφές. Μὲ τὸν τίτλο «Ἀγγίζοντας τὴν καρδιά» ὁ Gabrielli μᾶς ἔχει δώσει ἕναν τόμο συγκινητικῆς νομβέλλας, μὲ φωτισμένους περιγραφές.—Ὁ ποιητὴς Μπέττι βγήκε διηγηματογράφος μ' ἐπιτυχία μὲ τὸν τόμο του «Καὶν». Μία πεσσιμιστικὴ εὐαισθησία, μ' ἀδύναμους ἤρωες, ποὺ κινοῦνται ἀθόρυβα, νικημένοι ἀπὸ τὴ ζωὴ, σὰ σκιές. Στὸν ἴδιο τόνο ὁ Εὐγένιος Τρέβες δίνει μὴ σειρά ψυχολογικῶν διηγημάτων στὸ «Fantoccio».—Ὁ Ἀρθούρος Λόρια ἐπιβάλλεται ἀμέσως μὲ τὸ μυθιστόρημά του «Ὁ Τυφλὸς καὶ ἡ Μπελλόνα». Ὁ λαμπρὸς Angioletti πῆρε τὸ premio Bagutta τοῦ 1927 μὲ τὸ ἔργο του «Ἡμέρα τῆς κρίσεως». Οἱ δυνάτες του περιγραφῆς ψυχολογημένους, λεπτομερειακῆς, ἀναγλυφικῆς.—Ὁ Πουτσινὶν διατυπώνει παράξενες φιλοσοφικῆς ἰδέες στοὺς «Διάλογοι μὲ τὴν ἀνότητα φίλη». Ὁ Πολλίνι μὲ τὸ «Φιλόσοφος Hausch» καὶ μὲ ἤρωες θῆρια, εἰρωνεύεται τὸ ἀνθρώπινο γένος μὲ βαθύ χιουμορισμὸ.—Ἄλλος χιουμοριστας, ὁ Καμπανίλε εἶχε μεγάλην ἐπιτυχία μὲ τὰ δυὸ του ρωμάντσα «Τί εἶναι αὐτὴ ἡ ἀγάπη» καὶ τὸ «Ἄν ἡ τύχη μοῦ φέρει εὐτυχία».—Τὴν τέχνην του ὅμως πολλοὶ κριτικοὶ θεωροῦν πρόχειρη ἢ ἐντυπωσιακὴ στὸ πολὺ κοινὸν γιὰ τὴν ἐλαφρότητά της.

Κ' ἐρχόμενος τώρα στοὺς δυὸ ποὺ πῆραν τὰ τελευταῖα βραβεῖα τοῦ 1928· τὸν Ἰωάν. Κομίσσο καὶ Μάριο Γκρόμο. Ἀπὸ ἀντάρες τῆς ζωῆς, ποὺ πέρασαν ἀπὸ πολλὰ στάδια ὡς ποὺ νὰ στερεοποιηθοῦν στὴ φιλολογία. Ὁ Κομίσσο γιὰ νὰ ἱκανοποιήσει τὴν ἐπαναστατημένη φύση του τὸν ἀνικανοποίητον ἑαυτὸν τοῦ ἀπὸ δικηγόρος πηγαίνει ἐρασιτέχνης αὐτῆς σ' ἕνα καίκι. Γυρίζει γιὰ μῆνες στ' ἀδριατικὰ λιμένα καὶ νησιά, περιγράφει τὶς κακοτυχίες, περιπέτειες, κινδύνους, σκληραγωγίες τῶν καυτῶν, ζεῖ τὸν κόσμον τοὺς, καὶ ἀνάμεσα στὴ θάλασσα καὶ τὰ στερά, σκέφτεται. Δέχεται καὶ ἀφομοιώνει τὴν ψυχολογία τοὺς καὶ ἐνθουσιασμένους γράφει

τις έντυπώσεις του στο έργο του «Gente di mare», που πέρνει το παρσυνό βραβείο Bagutta. Έντυπώσεις λεπτές πρωτότυπες, δι' οσερές, άπαλές σαν τó μαστραλάκι. Ζωηρές και χρωματισμένες με καινούργια χρώματα που μās παρουσιάζουν ένα νέο κόσμο άνεμετάλλευτο.

Βγαίνει στις στεριές, στά νησιά, κυνηγά τους τύπους εκείνους που δέ βλέπομε ποτέ, και πούχουν τόσο ένδιαφέρον. Έξετάζει τις γυναίκες τους με μάτι νέο και μās δίνει ωραιότερες αληθινά σελίδες.

Είχε άκολουθήσει τον Ντ. Άννούτσιο στο Φιοόμ. Έζησε μαζί του, ζυμώθηκε με τις ιδέες του. Μερικοί κριτικοί τον βρίσκουν γι' αυτό μιμητή του μιμητή των Contemplazioni και του Notturmo.

Έχει γράψει κι' άλλα έργα: τó «Διάνι της αγάπης», που κατόπιν έβγαλε μαζί με τον «Αέρα του Αδριατικού».

Σε λίγες μέρες μέσα, ή Έπιτροπή γιά τó βραβείο της φιλολογικής έφημερίδας «Italia Letteraria» συγκεντρώνεται σέ δείπνο και δίνει τó βραβείο της σ' έναν άλλο νέο είκοσι χρόνων, στο Μάρκο Κρόμο, γιά τó έργο του «Αίσθηματικό «Οδηγός»—έργο συμπαθητικό γραμμένο μ' αίσθημα, συνοχή εικόνων και σκέψεων, και με βαθύτατη ψυχολογικήν ανάλυση. Περιγράφει χαρακτήρες, τύπους, έντυπώσεις.

Και του νέου αυτού ή ζωή πολυτάραχη, άνήσυχη. Άρχισε με τó στάδιο του μηχανικού, τó παρόρτησε γιά τά νομικά και τέλειωσε... έκδότης. Έκδότης που πρόκοψε μέσα σ' ένα χρόνο και που του χρωστά πολλά ή 'Ιταλική φιλολογία, γι'ατι παρουσίασε νέους που άλλοιότινα θάμεναν σκοτεινοί. Η ιστορία του έκδοτικού του οίκου (έκδοτικός οίκος Ribet)—μās ή λέει ο ίδιος—είναι πολύ νόστιμη.

Είχε φίλους τρεις νεαρούς τυπογράφους, τους άδελφους Ribet, πούχαν ένα πενιχρό τυπογραφείο, με μηχανήματα άπαρχαιωμένα, που τó μεγαλύτερο ήταν ένα μικρό πιεστήριο του... ποδιού. Τύπωναν μιλλιέττα κι' άλλα μικροπράματα. Μιά μέρα τους πρότεινε γι' άστείο ν' αναλάβουν νά τυπώνουν έργα νέων, πούδειχναν πώς άξιζαν. Δέχτηκαν. Δούλευαν μερονυχτίς, και φύλλο - φύλλο, έπειτα από 'να μήνα, δίχως ν' αφήσουν και τις συνειθισμένες τους μικροδουλειές, τύπωσαν τó πρώτο βιβλίο, που πήρε τó βραβείο Bagutta, κι' είχε μεγάλην έπιτυχία. Έβγαλαν κι' άλλα, όλο νέων. Πάντα έπιτυχίες. Και τώρα έγιναν πιά έκδοτες σεβαστάτοι, έχοντας έκδοσει τά καλύτερα έργα των νέων. Γουρλιδικοί.

Στή θαυμαστήν αυτή κίνηση πρωτοστατεί ένας νέος γνωστός στη Ζάκυνθο από τις γιορτές του Φωσκόλου, νέος με ζωή, ψυχή, πνεύμα και συγγραφική δεινότητα, ο Ορίο Vergani, που πέρνει μās έδωσε τó λεπτό έργο του «Il Cammino sulle acque». Είν' άπαραίτητο μέλος στις έπιτροπές των διαγωνισμών και σέ κάθε φιλολογική και καλλιτεχνική ζύμωση, δίνοντας πνοή σ' όλες τις έκδήλωσης πνευματικής κίνησης.

Από τους παλιούς τώρα, ο δυνατός Φραγκίσκος Κιέζα καταδέχτηκε νά καταιβεί μαζί με τους νέους στο διαγωνισμό της Άκαδημίας Μονταόρι, με τó έργο του «Villadorna», που κέρδισε τó βραβείο με μεγάλο ένθουσιασμό. 'Ο Ντ. Άννούτσιο μās έδωσε τó θαυμάσιο βιβλίο του «Il compagno degli occhi senza ciglia». 'Ο Μαρίνος Μορέτι τον «Troppo dei poveri», που ειρωνεύεται ή δημοκρατία του Άγιου Μαρίνου. 'Ο Καλτσίνι δυό βιβλία: «Sulle orme d' Afro-dite» και τó «La collana d' ambr».—'Η ώραία Daisy di Carpenetto τó «Bellezza», ή Δίνα Πιερραβάλλε τó «Fatterello» κι' ή Μαίρη Τιμπάλτι Κιέζα τó «Come una fiaba».

Γιά τις άλλες έκδηλωσης, ποίησης, θεάτρου, τέχνης κ.τ.λ. θά μιλήσουμε σ' άλλο άρθρο.

MARIETTA MINOTOU

ΔΙΑΦΟΡΑ

Δημοσιεύοντας σήμερα άπόσπασμα από την περίφημη μετάφραση του Θουκυδίδη, που τόσον εύγενικά μās έστειλε ο Έλευθέριος Βενιζέλος άποκλειστικά γιά την «Ιόνιο Άνθολογία», εύχαριστούμε ζωηρότατα τον κ. Πρόεδρο γιά την τιμητικήν αυτή διάκριση.

— Τό προσεχές τεύχος θά είναι πανηγυρικό, άφιερωμένο δλότιστα στο Μαρκορά. Συνεργασία δεχόμαστε τ' άργότερα ως στο τέλος Αυγούστου. Θά τιμᾶται 12

δραχμές, οί συνδρομητές όμως θά τó λάβουν δωρεάν. Δωρεάν άκόμη λαβαίνουν οί συνδρομητές μας που πληρώσαν ή συνδρομή τους του 1929 (δρχ. 50) τó περίφημο λεύκωμα της Ζακύνθου.

— Έπαναλαβαίνουμε πώς τó πρόγραμμά μας είναι νά δημιουργήσουμε αληθινήν πνευματική κίνηση στην Έπτανησο ύποστηρίζοντας κάθε νέο που δείχνει αληθινό ταλέντο. Κι' ότι πάντα θά προτιμούνται οί Έπτανησιοί.

— 'Ο Έμμανουήλ Μπενάκης, ο μεγάλος Άλτρουϊστής και πατριώτης, ο ύποστηρικτής των σπουδών τόσον φτωχών νέων πέθανε στην Άθήνα. Τόν επένθησε δλόκληρος ο Έλληνισμός.

— Δημοσιεύοντας ή μετάφραση της «Έλληνικής Τριλογίας» του Βρίκου, ή «'Ιόνιος Άνθολογία» περηφανεύεται που πρωτοπαρουσίασε στην Έλλάδα ένα δυνατό ιταλό ποιητή—Έλληνα όμως στην καταγωγή και ή σκέψη—που με τó τελευταίο έργο του «Le Torture della Sfinge» κίνησε ζωηρότατο τó ένδιαφέρο των μεγαλύτερων Ιταλών και Γάλλων κριτικών.

«...Είναι στίχοι με αίσθημα, εύγενικήν έμπνευση και κρυστάλλινη φόρμα»—βοίσκει ο Β. Croce.—«Εύγενικά λυρικά ποιήματα, με λεπτή τέχνη και φόρμα»—ο Pietro Fedele.—«'Η ελληνικότης τους, φυσική και έμφυτη, έκφράζεται σέ κομψότατο 'Ιταλικό στυλ»—λέει ο G. Lipparini.—'Ο Pierr ede Nolhac τον βρίσκει, όπως και πολλοί άλλοι άξιο μαθητή του Carducci. Έκτεταμένα κ' ένθουσιαστικά γράφει στο «Libro dei libri» ο Ροβ. Μαντέλ. «... Κατώρθωσε ο Βρίκος, όπως κι' ο Φώσκολος, νά έκφράσει τον έσωτερικό ρυθμό με άγνά ιταλικά λόγια, πλάσσοντας μιά ποίηση με άρωμα άρχαιο, κλασσικό ρυθμό και σύγχρονο αίσθημα». Και τó Mattino της Νάπολης: «...Οί έξοχοι στίχοι του Βρίκου έχουν κλασσικό ύφος, όπου οί μητρικές φόρμες του Καρντούτσι και των άλλων μεγάλων, χρησιμοποιούνται με βαθειά έμπειρία κι' άσύγκριτη ικανότητα».

'Ο Βρίκος δημοσίεψε στα 1907 ένα τόμο ποιημάτων με τον τίτλο «Versi» και στα 1914 ένωσε διάφορα πατριωτικά άρθρα του γιά τά ελληνικά δίκαια στα Δωδεκάνησα και στη Βόρειο 'Ηπειρο με τον τίτλο «Grecia e Italia».—Τό τελευταίο του έργο «Le Torture della Sfinge» έκδίδεται σύντομα κι' ελληνικά μεταφρασμένο από τον Άναστ. Σκιαδαρέση, δίνοντας την ευκαιρία στους Έλληνες κριτικούς και διανοούμενους νά γνωρίσουν καλύτερα τó δυνατό του έργο.

— Οί γιορτές της Μεγάλης Έκατονταετηρίδας πλησιάζουν. Ένα από τά πρώτα μελήματα της Κεντρικής Έπιτροπής νομίζουμε ότι είναι ν' αναλάβει την πρωτοβουλία ν' άγορασθεί από τó έθνος τó σπίτι που γεννήθηκε ο ψάλτης της Έλευθερίας.

— Τόν 'Ιούνιο γίνηκαν στο Καπιτώλιο της Ρώμης τά έγκαίνια του Α'. Διεθνούς Συνεδρίου Βιβλιοθηκών, προσφωνήσαντος του Προέδρου του Συνεδρίου Γερουσιαστού Cippico και του Πρωθυπουργού Μουσσολίνι. Οί ταχτικές συνεδριάσεις άρχισαν στο περίφημο Palazzo Corsini και έξετάστηκαν πάνω από 140 θέματα, μεταξύ των οποίων τά κυριότερα ήταν ή καλύτερα διεθνής δργάνωσις των Βιβλιοθηκών, ή σύνταξις διεθνούς βιβλιογραφίας, ή φωτογραφίσις σπανίων κωδίκων και βιβλίων, ή διάδοσις του βιβλίου, ο άμοιβαίος δανεισμός βιβλίων στις μεγάλες βιβλιοθήκες, ίδρυσις σχολών βιβλιοθηκοοικονομίας και βιβλιοθηκοψυχολογίας κτλ. «...Ίσως—έλεπε ο Cippico στον υπέροχο λόγο του (Italia Letteraria 30 'Ιουνίου)—ή πολιτισμένη ανθρωπότης νά είχε άλλην όψη, άν όλα τά περιφημότερα έγγραφα των ανθρωπίνων γνώσεων, που βρίσκονταν σέ βιβλιοθήκες που καταστράφηκαν, έφθαναν έως σ' έμās. ..Σκοπός μας είναι νά χαράξωμε νέους δρόμους καταστρώνοντας κοινό πρόγραμμα άναπτύξεως, διαδόσεως κι' οργάνωσεως του βιβλίου, και διά μέσου του βιβλίου, του πολιτισμού όλων και της ιδέας όλων, προς όφελος των νέων και των κατόπι γενεών των διαφόρων λαών του πολιτισμένου κόσμου. 'Η διάδοση του παγκοσμίου πολιτισμού, είναι ή μοναδική άγκυρα της έλπίδας μας γιά τó μέλλον και ο μόνος δυνατός κοινός παρανομαστής γιά τον πολιτισμό, που χωρίζεται ανάμεσα στους αιώνας από προόδους και καταπτώσεις, σαν τά κύματα φονετικών ανέμων».

— Ο πολύτιμος συνεργάτης μας Δημ. Μάργαρης μās έλεγε γιά κάποιο νομικό θέματα σχετικά με τις βιβλιοθήκες της Έλλάδος. Θά ήταν εύχρηστο έργο νά έπραγματευότο.

— Πέθανε τὸν περασμένο Φεβρουάριο ὁ μεγάλος συγγραφέας Marco Praga ἀφήνοντας ρητὴ διάταξη στὴ διαθήκη του νὰ καταστραφῶν ἀπὸ τὸν ἐκτελεστή της ὅλα τὰ χειρόγραφα τῶν ἐκδοθέντων καὶ ἀνέκδοτων ἔργων του, κι' ὁλόκληρη ἡ ἀλληλογραφία του. Οἱ ἐφημερίδες ἐξεγέρθησαν γιὰ τὴν βάρβαρη πραγματοποίηση τῆς διάταξης αὐτῆς, λέγοντας ὅτι δὲν ἔχει δικαίωμα ἓνας νὰ κἀνῃ τὴ βιβλιοθήκη του π. χ. Ὁ Ὑπουργὸς ὁμῶς τῆς Παιδείας μὲ διαταγὴν τοῦ ἀπαγόρευσε τὴν καταστροφὴ καὶ τὰ περιφραγμένα χειρόγραφα θὰ φυλαχτοῦν σὲ μιὰ μεγάλη βιβλιοθήκη.

— Στὸ Γυμνάσιο Ζακύνθου γίνηκε ἡ γιορτὴ τῆς ἀπονομῆς τοῦ Ἀμπελοσάβδιου ἔπαθλου, ποὺ ἀπὸ τοῦ χρόνου διπλασιάζεται. Εἰν' ἀλήθεια πὼς τελευταῖα παρατηρεῖται κάποια κίνησις προοδευτικῆ καὶ δημιουργικῆ στὴ Ζάκυνθο, ποὺ ἀντικαταβάλλεται ὁμῶς ἀπὸ τὴν ἀδιαφορίαν τῶν ἀρχῶν καὶ τοῦ τοπικοῦ πολιτικοῦ φανατισμοῦ.

— Ὁ κ. Α. Ἀνδρεάδης σ' ἐπιστολὴν τοῦ στίς «Μοῦσες» Ζακύνθου σχετικῶς μὲ τὴ βιβλιοθήκην Δε-Βιάζη ὑποδείχνει νὰ σχηματισθῇ ἀπὸ τὰ βιβλία ποὺ ἀφοροῦν τὸν Φώσκολο καὶ τὴν Ἐπιάνησο, εἰδικὴ βιβλιοθήκη στὴ Φωσκολιανή, τὰ ἄλλα δὲ βιβλία νὰ δωρηθῶν στὸ Γυμνάσιο ἢ στὴ Δημοσίαν. Καὶ ὅσον ἀφορᾷ τὸ σχηματισμὸ τέτοιας πολυτίμης βιβλιοθήκης συμφωνοῦμε, ὅπως συμφωνοῦμε νὰ δωρηθῶν τὰ ἄλλα στὴ Δημοσίαν, σ' ἀνταλλαγὴ μὲ ἄλλα Ἑσπερίαια, δὲ συμφωνοῦμε ὁμῶς νὰ δωρηθῶν στὸ Γυμνάσιο ἀπλούστατα, γιατί ἡ χρησιμοποίησις των θάταν ὀσκόλη. Ἐπικροτοῦμε ἐπίσης τὴν ἀποψη τοῦ κ. Ζῶν νὰ σχηματισθῇ καὶ εἰδικὴ ἐπιτροπὴ γιὰ νὰ ἐπιτεύει τὴν καταγραφὴν τῶν βιβλίων, χειρογράφων καὶ ἀλληλογραφίας Δε-Βιάζη, ποὺ πρέπει νὰ εἶναι πολὺ ἐνδιαφέροντα σὲ ἱστορικὰς πληροφορίες μιᾶς ὁλόκληρης ἑβδομάδας. Ἡ Ἰόνιος Ἀνθολογία ποὺ πρωτοστάτησε στὴν περίστασιν τῆς πολυτάκτης Βιβλιοθήκης καὶ ποὺ ἐνδιαφέρεται γιὰ τὴν ἀσφάλεια καὶ τοῦ παραμικροῦ χαρτιοῦ τοῦ ἀληθμονήτου ἱστορικοῦ, ἔχει τὴν ἀπαίτησιν νὰ μὴ γίνῃ τὸ παραμικρὸ δίχως ν' ἀντιπροσωπεύεται. Ἰδιαιτέρως συνιστοῦμε στὸν κ. Διμαρχο τὴν πρόσληψιν μὲ μικρὴν ἀμοιβὴν τοῦ εἰδικοῦ νέου ἐπιστήμονος κ. Διον. Παπαγιαννοπούλου, γιὰ τὴν καταγραφὴν, γιατί εἶναι φυσικῶς ἀδύνατον μιὰ τέτοια κολοσσιαία ἐργασία νὰ γίνῃ μονάχα ἀπὸ τὸν ἀξ. Κο Κονοφάο. Ὁ κ. Διον. Παπαγιαννόπουλος εἶναι ὁ ἀξιόσυνεχιστὴς τοῦ ἔργου τῶν παλαιῶν Ζακυνθίων ἱστορικῶν καὶ γρήγορα ἡ ἀξία του θὰ ἀναγνωρισθῇ.

— Ἐπίτιμος Πρόεδρος τοῦ Συλλόγου τῶν ἐν Ἀθήναις καὶ ἰεραριστὸν Ζακυνθίων ἐξελέγη ὁ κ. Παν. Καλογερόπουλος. Ἡ δρᾶσις, ἡ ἐνεργητικὴ τοῦ Συλλόγου τελευταῖα εἶν' ἐντατικὴ καὶ τιμητικὴ γιὰ τὴ Ζάκυνθο.

— Ὁ συνεργάτης μας Ἰω. Κακριδὴς μᾶς πληροφοροῦν ἀπὸ τὴ Δρέσδη πὼς βρέθηκε σὲ πᾶντο ἐπάνω ἓνα ἀπόσπασμα τοῦ Καλλιμάχου, ἀπὸ τὸν περίφημο «Πλόκαμο τῆς Βερενίκης», τὸ πρότυπον τοῦ ποιήματος τοῦ Κατούλλου. Δημοσιεύθηκε ἀπὸ τὸν περίφημον Ἰταλὸν ἑλληνιστὴν G. Vitelli στὰ Studi Italiani di filologia classica NS. vol III fase I (1929) μ' ἐξημενικὰ σχόλια.

Καὶ μᾶς παραθέτει λίγους στίχους:

Τί πλόκαμοι ῥέξωμεν, ὅτ' οὐρεα τοῖα σιδή[ρωι]
εἰ[τ]κουσιν; Χαλύβων ὥς ἀπόλοιο, οἱ μιν ἐφ[η]ναν
πρῶτοι καὶ τυπιδὼν ἔφρασαν ἐργασίην.

— Δημοσιεύομεν ἐνδιαφέρον κριτικὸν ἀπόσπασμα ἀπὸ ἓνα ποιητικὸ γράμμα τοῦ Ποιητῆ Κωστῆ Παλαμά, ποὺ ρίχνει μιὰ ἀπὸ τίς φωτεινὰς του ματιὰς πᾶνω στὴ συλλογὴ ἑνὸς Ζακύνθιου ποιητῆ τοῦ Κανδιδίου Ρώμα.

«Καὶ πὼς νὰ σὰς εὐχαριστήσω γιὰ τ' «Ἀνθὴ» τοῦ Ρώμα!... Ἡ ἀλήθεια εἶναι πὼς τὸ βιβλίσκον αὐτὸ, ἀπὸ τὰ πρῶτα παιδικὰ μου χρόνια κι' ἀπὸ ἓνα ποίημα τοῦ Ζαλοκώστα στὸν Κανδιδίον Ρώμα καὶ ἀπὸ κάποιους σκόρπιους τοῦ στίχους, εἶχα ἐπιθυμίαν νὰ τὸ γνωρίσω στὴν πηγὴν του. Καὶ βέβαια εἶναι πολὺ περίεργον βιβλίο, ποὺ δὲν εἶναι φτωχὸ ἀπὸ ὁμορφίαν κι' ἀρχοντιά. Παράξενον ἀπὸ τὸ *Karukhas* τοῦ ἐξωφύλλου του καὶ τὴν διασκευαστικὰν ὑπερκαθαρεύουσα τοῦ προλόγου τοῦ ἀπὸ τῆς μιᾶς μεριᾶς, καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλην μεριὰ ἀπὸ τὴν ἀφιέρωσιν στὸ Σολωμὸ καὶ ἀπὸ τὴν ἀποθέωσιν τοῦ, ἀπὸ τὸ κατανυκτικὸ ἀντὶμῶμα τῆς ἀγάπης τοῦ τῆς πετραρχικῆς πρὸς τὴ σύζυγον καὶ τοῦ πόνου τοῦ γιὰ τὸ χαμὸ τῆς θυγατέρας (τὰ μισὰ στὴ γυναῖκα καὶ τ' ἄλλα μισὰ στὴν

κόρη), καὶ ἀπὸ τῆς χαρακτηριστικῆς προσπάθειας τῆς γλώσσας τοῦ βιβλίου πὼς μένοντες δημοτικῆς, νὰ βλέπῃ ἐν ταυτῇ στὴν καθαρεύουσα ὡς πρὸς τὸ ἄστρο τὸ πολιτικὸ καὶ νὰ γωνίζεται νὰ ὀφωθῇ πρὸς ἐκείνη, καὶ μὲ ὅλους τοὺς συνίζηταικοὺς κυριατισμοὺς τῆς ἰταλικῆς στιχουργικῆς—ἰταλικῆς τῆς λέω, μὰ δὲ ληζμονῶν πὼς ὁ νεώτερος στίχος μὲ ὅλες τίς κάποιες του κατὰ τὰ διάφορα ἔθνη διαφορὰς εἶναι φαινόμενο διεθνικὸ ποὺ ταυρίζεται, ἂν δὲν ἔχω λάθος, καθὼς καὶ ἡ ρίμα, σὲ ὅλα ἢ στὰ περισσότερα ἔθνη. Ὡς πρὸς τὴ συνίζησιν, μοῦ φαίνεται πὼς ἡ προσπάθεια τοῦ Σολωμοῦ—καθὼς φαίνεται—στὰ τελευταῖα σχεδιάσματά των «Ἑλευθερῶν Πολιτικῶν»—νὰ τὴν ἀποφεύγῃ συστηματικὰ, καὶ μὲ ὅλη τὴ νευρώδη δύναμιν ποὺ δίνει τὸ σύμφωνον στὸ στίχο,—δὲν εἶναι εὐτυχισμένη προσπάθεια.»

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΕΣ

Μιχαὴλ Ἀργυροπούλου (Ρῆγα Ραγιά). *Τ' Ἀνιστόρητα*. (1922 - 1924). Ἀθῆναι 1925.

Ἐνα βιβλίο μὲ ποιήματα εἶναι πάντα ἐπὶκαιρον, ἀρκεῖ νὰ ἔχει μέσα του στίχους ποὺ δὲν ἀφίνουν ἀσυγκίνητο τὸν ἀναγνώστη. Καὶ τὸ βιβλίο τοῦ Μιχαὴλ Ἀργυροπούλου ἔχει μέσα ποιήματα σὰν καὶ τοῦτο:

Ἡ ἔξοδος.

Δὲν διακονεῖς· κι' οὐτὲ σὰς ζητῶ ἐλεημοσύνην. Ψηλὰ τὸ μέτωπό μου τὸ κρατῶ στεφάνι ἢ ὁδύνῃ.	Σὰς φέρνω καὶ τῆς Τέχνης τοὺς ρυθμοὺς μαρμαρωμένους· καὶ τῶν Ναῶν καμπάνες γιὰ κλαθμοὺς τοῦ σκόρπιον Γένους.
Τὸν Ὅμηρον βαστῶ στὴν ἀγκαλιά, τοῦ Νοῦ κορῶνα, καὶ σὰς τὸν ἀπιδῶνω, ἀπ' τὴ σπηλιὰ, στὸν Παρθενῶνα!	Καὶ πίσω ἓνα κοπάδι ἀπὸ ψυχῆς, ἱσκιους θυμάτων, μὲ σφαχτερά, σπονδὲς καὶ πλοσυρὰς μελλοθανάτων!...
Σὰς φέρνω καὶ τὴν τέφρα τῶν Σοφῶν, τῶν Ἐφεστίων· σὰς φέρνω καὶ τὸ δέρμα τῶν Γραφῶν κι' εὐαγγελίων.	Στὰ χέρια θυματήρια! Ταπεινὰ τὰ μάτια. Ἀθῆνα. Δὲν διακονεῖς· ὁ πόνος σὰς περνᾷ... —Ρωμιέ, προσκύνα!

Τὰ ἔξη αὐτὰ τετράστιχα ἀποτελοῦν ἓνα μικρὸ ἀριστούργημα. Καὶ θὰ ἔπρεπε νὰ μποιῖνε στ' ἀναγνωστικὰ τῶν σχολείων. Εἶναι ἓνας ὕμνος στὸ μεγαλεῖο τῆς προσφυγικῆς Ψυχῆς ποὺ ἐρχεται, ὕστερ' ἀπὸ τὴν καταστροφὴν, στὴν παλιὰ Ἑλλάδα. Καὶ ἴσως φυσικὸ ἡ ἔμπνευσίς του νὰ ἔχῃ τόσην εἰλικρίνεια, γιατί ὁ ποιητὴς εἶναι κι' αὐτὸς ἓνας πρόσφυγας, ποὺ βλέπει μὲ τὰ μάτια τῆς ψυχῆς του μιὰ προαιώνιον ἐλληρικὴν παράδοσιν ποὺ ξεριζώθηκε ἀπὸ τὴν πανάρχαιαν πατρίδα της.

Ὁ κ. Ἀργυροπούλου ἔχει ἓνα σημαντικὸ παρελθόν, εἶναι ἓνας ἀπὸ τοὺς ποιητὰς τῆς Ἀθηναϊκῆς σχολῆς, καὶ οἱ πρῶτοι στίχοι του εἶχαν δημοσιευθῇ στὸ «Μὴ Χά-νισσαι» τοῦ Γαβριηλίδου. Ἡ διάθεσίς του ζωηρὴ καὶ καλλιτεχνικὴ πάντοτε, ἂν καὶ κάποτε ρητορικὴ κάπως. Στὴν Ἑλληνικὴ Σμύρνη, ποὺ ἔζησε τὰ καλλίτερα χρόνια τῆς ζωῆς του, ὁ Ἀργυροπούλος στάθηκεν ἀξιόσυνεχιστὴς τῆς νεοελληνικῆς τέχνης, μαζί μὲ τὸν Ἀγγελὸ Σημηριώτη, τὸν Ἀλέκο Φωτιάδη, τὸν Στέλιο Σεφε-ριάδη.

Ἀλλὰ ἐκεῖ ποὺ ὁ ποιητὴς μᾶς δίνει ὅλο τὸ μέτρο τῆς τέχνης του εἶναι τὰ «Σμυρ-νιώτικα». Στὴ Νέα Ἑστία ἐδιαβάσαμε ὁρατὰ δείγματα. Τὰ ποιήματα αὐτὰ κλεί-νουν στὰς ζωντανὰς στοίχους τῶν καὶ ἀπὸ τὸ πάθος τῆς ἀνατολικῆς ψυχῆς.

Ἀλλὰς τε ὁ ποιητὴς στὴν πολυπρόσωπην, καὶ ἀξιοπρόσθετον πάντα, ἐμφάνισιν τοῦ, τὴν κοινωνικὴν καὶ πολιτικὴν, τὴν ἐπαγγελματικὴν, τὴν φιλολογικὴν, διατηρεῖ μέσα του ἀσβέστη τὴν ἀγάπην τῆς χαμένης πατρίδας του. Μᾶς τὸ ἐξομολογεῖται ὁ ἴδιος στὸ τετράστιχον αὐτὸ μὲ τὸ ὁποῖο τελειώνει τὸ ποίημά του: «ἡ χώρα ποὺ γεννηθήκα», καὶ ἡ ποιητικὴ αὐτὴ συλλογὴ του.

«Όσο βρίσκεσαι στο νοῦ μου, δὲν σὲ χάνω,
λαγγωμένη Ἀνατολή,
Σὲ ξανοίγω καὶ σὲ νοιόθω καὶ σὲ φτάνω...
Καὶ γιὰ σένα τὸ στερνό μου τὸ φίλι».

Κι' ἂν ἔχει καταστραφῇ ἀπὸ τὸ βάρβαρον ἢ ἀλησμόνητη Σμύρνη, γιὰ τὸν Ποι-
ητὴν ὑπάρχει ἀκόμη, ἀφοῦ τὴν κλεῖ ζωντανή μέσα στὴν εὐγενική ψυχὴ του!

Ω **

Θράσου Καστανάκη: «Τὸ Παρίσι τῆς νύχτας καὶ τοῦ ἔρωτα», Ἐκδοτικὸς οἶκος
Ἀγών, Ἀθῆναι βιβλιοπωλεῖο Γ. Βασιλείου, 1929, σελ. 162, δραχ. 30.

Ὁ συγγραφέας τῆς «Χορεύτριας Κοντεσσίνα Φιλιτσιτά» ὁλοένα κ' ἐξελισσεται.
Τὸ λαμπερὸ τοῦ πνεύμα ζητάει ἀνήσυχο νὰ βρεῖ τὸν πραγματικὸ τοῦ δρόμο, ἀπο-
βάλλοντες τὰ ἐλαττώματα γιὰ νὰ δεῖχθῃ τὸ ἔργο του φωτεινὸ, ἰσορροπημένο σὲ
μιὰ διαυγῇ δημιουργικότητα. Μᾶς τὸ δείχνουν τὰ τελευταῖα του διηγήματα, ποὺ
πιο ἀνθρωπιστικά, παρ' ὅλη τὴν εἰρωνεία ποὺ ἔχει ἡ χιουμοριστικὴ διατύπωσή
τους, ἀποπνέουν κατὰ βάθος ἕναν πεσοπισμὸ, ἀγανάκτηση γιὰ τὴν ἀδικία, οἶκτο
γιὰ τὰ ἀνθρώπινα συντρίμματα τῶν τόπων ποὺ παρουσιάζει. Ἡ μονοτονία τῆς
προηγούμενης σειρᾶς νὰ ζητεῖ δυνατὲς εἰκόνες καὶ ψυχολογίες τύπων δύσκολων,
ἀραιῶν κ' ἐκφυλῶν τῆς Μητροπόλεως τοῦ βίτσιου καὶ τῆς ἡδονῆς, τοῦ Παρισιῶ, ἡ
μονοτονία ποὺ μ' ὅλο ποῦχε τὸ χάρισμα τῆς ἀβίαστης διατύπωσης, χάρις τὸ θαυ-
μαστὸ χειρισμὸ ἀφογοῦ λεξιλόγιου, ἡ μονοτονία αὐτὴ ποὺ ὀφείλονταν ἀκριβῶς στὴν
ἀπορρόφηση τοῦ συγγραφέα νὰ ζωγραφίζει μὲ μοναδικὴ τέχνη τοὺς τύπους του—
μιὰ μικρὴ γωνιά τῆς ζωῆς—παρμελώνοντας τὸν ἀναγνώστη, ποὺ θὰ προτιμοῦσε νὰ
διακόπτεται κ' ἀπὸ λίγο τερπνὸ χιουμορισμὸ, δὲν τὴ βρῖσκω πιά στὰ τωρινὰ διη-
γήματά του.

Ὁ Καστανάκης ἀναμφισβήτητα ἔχει ταλέντο. Καὶ φαντασία. Κι' εἶναι κ' ἕνας
ρωμαντικὸς χιουμορίστας. Γιατὶ ζεῖ στὸ Παρίσι. Ἐκεῖ λέει στὴν «Παρισινὴ ζωο-
λογία» «ἡ ὄνειροπόλότης του πλουτίζεται. Κερδίζει. Κερδίζει ὅλο τὸ ἔδαφος ποὺ
σ' ἄλλες πολιτείες τὸ κρατᾷ κυρίαρχη ἡ στασιμότητα τοῦ καθημερινοῦ. Τίς ἰδιό-
τροπες ἀπαιτήσεις τοῦ ἔσωτερικοῦ σου κόσμου δὲν τίς ἀνταγωνίζεται καθόλου ἔδω
ἢ ἔξω περιρρέουσα ζωὴ. Τίς ὑποβοηθεῖ. Συντρέχει τὴ ρέμβη σου, τῆς δίνει ἕνα
ἀκριβολόγημα ἡδονῆς».

Τὸ βλέμμα του φωτεινὸ σὰν προβολέας, ἀνήσυχο κι' ἀπροσδιόριστο εἶναι γεμᾶτο
εἰρωνία κι' εὐαισθησία. Ὑπερευαίσθησία ποὺ δέχεται ἀμέσως καὶ τὴν παραμικρὴν
ἐξωτερικὴν ἐντύπωση. Τίς κυνηγᾷ καὶ τίς ἀποδίδει σὰν ἕνα παιδί ποὺ δέχεται τίς
ἐντυπώσεις τῶν σχημάτων, τοῦ κρότου καὶ τῶν λέξεων, ρευστοποιημένες σὲ περί-
εργες φόρμες. Εἶν' ἕνας ἱμπρεσιονιστὴς ζωγράφος τῆς ζωῆς μὲ δυνατὴ φαντα-
σία. Κι' ὄνειροπόλος. Ἡ ἀφήγησή του εἶναι πλούσια σὲ χρώματα καὶ εἰκόνες. Τὸ
πνεῦμα του κινεῖται εὐκίνητο, μὲ ἀτομικότητα κι' ἀνεπτυγμένες ὅλες τίς αἰσθήσεις.
Δὲν κλεῖ τὸν ἑαυτὸ του σὲ ὅρια. Εἶν' εἰλικρινὴς καὶ στὸ φαινομενικὸ κυνισμὸ του
μαλακὸς καὶ πονετικὸς.

Ἔχει εἰπωθεῖ πὼς τὸ εἶδος ποὺ καταπιάστηκε ὁ Καστανάκης, εἶν' εὐκόλο κι'
δημιουργικὸ. Διαφωνοῦμε. Εἶν' ἀλήθεια πὼς ἕνας τέτοιος συγγραφέας ἐξαντλεῖται
εὐκόλο, ἀλλ' ὁ Καστανάκης διαρκῶς κι' ἀπλώνει τὰ ὅριά του, ὥστε νὰ μὴ στενο-
χωρεῖται καθόλου. Νὰ κινεῖται λεύτερα. Καμμιὰ του ἐκφραση δὲν εἶναι βιασμένη.
Δὲν σκοντάφτει. Νομίζει—καὶ τότε θαυμάζει γι' αὐτὸ—πὼς παραλογίζεται. Πὼς
τὰ λόγια τοῦρχουνται ἄδεια καὶ φυσικά στὸ στόμα.

Τὰ πρόσωπά του εἶν' ἀληθινὰ ἀχνὰ καὶ περνοῦν πίσω ἀπὸ διάφανο παραβάν,
δίχως νὰ τὰ ζοῦμε ἀληθινὰ. Γι' αὐτὸ καὶ μᾶς ἀφήνουν ψυχρούς. Ἀντίθετα ὁ νοῦς
μας εἶν' ἀναγκασμένος νὰ τὸν παρακολουθεῖ στὸ ζωγραφισμὸ τῶν ἄντων, ποὺ
αὐτὸς ζωντανεῖται καὶ τοὺς δίνει φόρμα, ποὺ ποτὲ δὲν τὴ σκεφτήκαμε. Καὶ στὸ
σημεῖο αὐτὸ φυσικά δὲν μπορούμε παρὰ νὰ τότε θαυμάσουμε.

Τὸ πρῶτο διήγημα τῆς τωρινῆς σειρᾶς «Τὸ Παρίσι τῆς νύχτας καὶ τοῦ ἔρωτα»

εἶναι ψυχολογικὸ. Τ' ἄλλα τραγικοχιουμοριστικά. Καὶ στὰ δύο ἡ ἱκανότητα τοῦ
συγγραφέα εἶναι μοναδική.

Καὶ δὲν μᾶς ἔδειξε ἀκόμα ὅλη τὴ δυναμικότητα τοῦ ταλέντου του. Γρήγορα ὁ
Καστανάκης θάναί ὁ πολυδιαβαστότερος Ἕλληνας συγγραφέας στὴν Εὐρώπη.

Μιν.

Λάβαμε τὴν πάρα κάτω *Διαμαρτυρία* καὶ τὴ δημοσιεύουμε γιατί νομίζουμε πὼς
ἡ ἐλευθερία τῆς γνώμης πρέπει νὰ εἶναι ἀπαραβίαστη.

Διαμαρτυρία.

Ἡ Φοιτητικὴ Συντροφιά ποὺ ἀπὸ τὰ 1910 ἀγωνίστηκε γιὰ τὴν ἐπικράτηση τοῦ
Δημοτικισμοῦ καὶ γιὰ τὸ πνευματικὸ ξεσκλάβωμα τῆς χώρας μας, ἀδιαφορώντας
γιὰ τὴν ἀντίδραση ποὺ γεννήθηκε ἐναντίά της δέχτηκε τώρα τελευταῖα ἕνα χτύ-
πημα ποὺ δὲν πρέπει ν' ἀφίσει ἀσυγκίνητο κάθε ἄνθρωπο ποὺ θέλει νὰ λέγεται
διανοούμενος.

Ἐκεῖνο ποὺ δὲν τόλμησε νὰ κάνει παρ' ὅλες τίς προσπάθειές της οὐτ' αὐτὴ ἡ
δικτατορία τοῦ Παγκάλου πραγματοποιεῖται σήμερα ἀπ' τὴν Πανεπιστημιακὴ Σύγ-
κλητο.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Φοιτητικῆς Συντροφίᾶς φοιτητὴς Κ. Φωτιάδης ἀποβλήθηκε
γιὰ πάντα ἀπ' τὸ Πανεπιστήμιο τῆς Ἀθήνας μὲ κατηγορίες ποὺ σ' ὅποιαδήποτε
στιγμὴ μπορούμε ν' ἀποδείξουμε τὸ ἀβάσιμό τους.

Καταγγέλλοντας σὲ σὰς τὴν πράξη αὐτὴ τοῦ Πανεπιστημίου ποὺ καταλύει κάθε
ἔννοια ἀπονομῆς δικαίου

ΔΙΑΜΑΡΤΥΡΟΜΑΣΤΕ

καὶ ρᾶς καλοῦμε νὰ ζητήσετε μαζί μας τὴν ἀκύρωση τῆς ἀπόφασης αὐτῆς ποὺ
στὴν οὐσία της εἶνε χτύπημα κατὰ τοῦ Δημοτικιστικοῦ Ἀγώνα.

Η ΦΟΙΤΗΤΙΚΗ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ - ΒΙΒΛΙΑ

(Γιὰ νὰ κρῖνωνται πρέπει νὰ λαβαίνουμε δύο ἀντίτυπα).

— Francesco de Simone Brouwer: «Una pagina autobiografica di And-
rea Laskaratos». Napoli, MCMXXIX.

— Teodoro Briccòs: «Grecia e Italia», vaticini e note di un Elleno.

— Francesco Guardione: «La reazione Borbonica in Sicilia ed il tri-
onfo della Rivoluzione unitaria, 1850—1861. Con appendice e la commemo-
razione del conte di Cavour al parlamento Britannico». Palermo, 1920,
lire 20.

— Κλαυδίου Μαρκίνα: «Τὰ κρῖνα τῆς σιωπῆς» ποιητικὴ συλλογὴ, Ζηκάκης,
Ἀθήνα, 1928, δρ. 15.

— Ἀλεξ. Φιλαδέλφους: Une conference sur l'Espagne (ποὺ δόθηκε στὸν
Παργανσὸ στὶς 8 Ἀπριλίου 1929).

— Γεωρ. Κασιόμπαλης: «Ὁ Παλαμᾶς καὶ τὸ σπίτι», κριτικὴ μελέτη, Ἀθήνα,
1929, δραχ. 5. (θὰ κριθεῖ στ' ἄλλο φύλλο).

— Α. Μ. Ἀνδρεάδης: «Τὰ θέατρα τῆς Βιέννης», ἀνατύπωσης τῆς ἐνδιαφέρουσας
μελέτης ἀπὸ τὴ «Νέα Ἑστία», (1929).

— Εὐσταθ. Λαγκάνης: «Ροδιακὸν ἡμερολόγιον» (1929). Πλουσιώτατο σὲ ἴστο-
ρικὴ καὶ λογογραφικὴν ὕλη σχετικὴ μὲ τὰ δωδεκάνησα.

— Φ. Κοννούλε: «Μπολιάρης» «Διὰ τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας καὶ τοῦ Ἑλληνι-

κου βίου» «Τὰ σχολεῖα τῆς Κυνουρίας κατὰ τὸ πρῶτον ἡμισυ τοῦ ΙΘ' αἰῶνος», «Ἀπὸ τὴν μεσαιωνικὴν διαπόμπην», «Περὶ Βυζαντινῶν τινῶν φορεμάτων», «Ἀπὸ τὰ Βυζαντινὰ ἔθιμα», «Τοῦ ὅπου—τό κοῦρε λάσπη καὶ τὰ ὅμοια».—Ἀνατύπωσις σὲ χωριστὰ φυλλάδια ἀπὸ ἐνδιαφέροντες μελέτες δημοσιευμένες στὶς «Ἐπετηρίδες Βυζαντινῶν Σπουδῶν» κτλ.

— «Ἐπετηρίδες Ἐταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν» (Ἔτος Ε', Ἀθήναι, 1928). Σὲ 450 καλλιτεχνικὰ σελίδες τῆς πολυτίμης αὐτῆς ἐκδόσεως τῆς πάρα πάνω εὐεργετικῆς γιὰ τὶς Βυζαντινὰς μελέτες ἑταιρείας, περιέχονται ἐξόχως ἐνδιαφέροντες μελέτες. Σημειώομε: Φ. Κουκουλέ «Βυζαντινῶν τινῶν ἐπιθέτων σημασία καὶ ὁρθογραφία»—Π. Πουλίτσα «Ἐπιγραφαὶ καὶ ἐνθυμήσεις ἐκ τῆς Βορείου Ἠπείρου»—Β. Μυστακίδου «Δασκάρους 1400—1869»—Μητροπολίτου Πάργας Ἀθηνάγορου «Ὁ θεσμός τῶν συγκέλων ἐν τῷ Οἰκουμένικῳ Πατριαρχεῖῳ»—Γ. Σωτηρίου «Βυζαντινὰ μνημεῖα τῆς Θεσσαλίας ΙΓ' καὶ ΙΔ' αἰῶνος»—Σ. Μενάρδου «Περὶ τῶν τοπικῶν ἐπιθέτων τῆς νεοτέρας Ἑλληνικῆς».—Ἐχεῖ ἀκόμα πλούσια βιβλιογραφία σχετικὴ μὲ τοὺς σκοποὺς πού ἐπιδιώκει ὁ Σύλλογος.

— Γεωργίου Ντυμελ (μετάφρ. Ἀγαμ. Ζάχου): «Ἡ ἀπόκτησις τοῦ κόσμου».—Ἀννας Κατοίγρα: «Αἷτια καὶ ἀποτελέσματα τῆς ἐξωσπικτικῆς ἐργασίας τῆς γυναικας».—Μ. Οὐναμόννου: «Ἡ ἀγωνία τοῦ Χριστιανισμοῦ» (μετάφρ. Ἀδ. Παπαδήμα).—Σίλλερ: «Πραγματισμός καὶ Οὐμανισμός» (μετάφρ. Ἐλ. Λαμπρίδης).—Ὅλ' αὐτὰ ἀπὸ τὶς φιλοσοφικὰς μελέτες πού ἐκδίδει σὲ φυλλάδια κατὰ δεκαπενθήμερον ὁ ἐκδοτικὸς οἶκος Καλλέργη (Πανεπιστημίου 22Β), Ἀθήνα, 1929, δραχ. 5 τὸ κάθε φυλλάδιο.

— Νέοι Διηγηματογράφοι: «Οἱ θεότητες τοῦ Κοτύλου καὶ ἄλλα δώδεκα διηγήματα», βραβευθέντα ἢ ἐπαινεθέντα στὸν Α' λογοτεχνικὸν διαγωνισμόν τῆς «Νέας Ἑστίας».—Ἀθήναι, Κολλάρος, 1929, δραχ. 25.

— Β. Γ. Στεφελίδης: «Δόγια καὶ Ὀνειρα». Τὸ ποιητικὸν ἔργον τοῦ ἀλημονήτου ἀρχιμανδριτοῦ Κωνστ. Βούλαρη. Ἐκδοτικὸς οἶκος Γ. Βασιλείου, Ἀθήναι, 1928 δραχ. 40.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ ΚΙ' ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

— Στὴν *Κέρκυρα* (Κερκύρας) ἡ ὥραία διάλεξη γιὰ τὸν Πολυλᾶ ἀπὸ τὸν κ. Θεόδ. Μακρῆ.

— «Ἐλευθερία Σκέψη» (Μηνιαῖο περιοδικὸν Καλαμῶν). Στὸ τεῦχος Μαΐου διαβάσαμε δυὸ καλὰ διηγήματα, μεταφράσεις ἀπὸ τὸν «Προμηθεὺς Δεσμώτη» καὶ τὴν Ἀντίη, λαογραφικὸν σημείωμα τοῦ Κ. Μαρίνη κτλ.

— Στὴν «Πρωτοπορία» (Ἰούνιος—Ἰούλιος), ἔν' ἄρθρον τοῦ Ψυχάρη καὶ πλούσια «Ζωὴ τοῦ μηνός».

— Στὸν «Ραδάμανθυ» (Μάιος), ἓνα σημείωμα «Ἱστορικαὶ ἀφηγήσεις Ζακύνθου» τοῦ κ. Α. Ζώη.

— Στὸν «Ἄγιο Σπυρίδωνα» (Κερκύρας): «Ἡ ἱερὰ μονὴ τῆς Υ. Θ. Πλατυτέρας ἐν Κερκύρᾳ» ἀπὸ τὸν Καλλ. Μεταλληνόν.

— Πολὺ ἐνδιαφέρον τὸ φύλλον τῆς 21 Μαΐου τῆς ἐφημερίδας «Ἐγερσις» (Κερκύρας), ἀφιερωμένον στὴν ἔνωση τῆς Ἐπτανήσου, μὲ ὥραία ἄρθρα, εἰκόνες καὶ σχετικὰ ποιήματα τοῦ Βαλαωρίτη, Μαρκοῦ, Παλαμᾶ κτλ.

— Στὴν «Ἑλληνίδα» (Μάιος): *Μία πολὺ μακροπρὸν καὶ δοξασμένη φεμινίστρια*: «Ἡ Βασίλισσα Χάτσεψσούτ», ἀπὸ τὴν Ἀγγελικὴ Παναγιωτάτου.

— Στὴν «Πνοή» (Μάιος): «Καὶ πάλι γύρω στὸν Μορέας» τοῦ Τέλλου Ἀγρα, μεταφράσεις ποιημάτων καὶ μερικά πρωτότυπα νέων Ἐπίσης ἓνα τῆς Ρίτας Μπούμη.

— «Ἑλληνικὴ Ἐπιθεώρησις» (Ἀπρίλιος): Ἐνα βιογραφικὸν σημείωμα γιὰ τὸν φιλέλληνα Casimir Delavigne ἀπὸ τὴν Ἰταλὰ Φραβασίλη.—Τέσσαρα ὡραιότατα ποιήματα τοῦ Καβάφη, κ' ἔν' ἄλλο ὥραιο τῆς Ρίτας Σαγκοπούλου.

— Στὴν «Ἐλευθερία» (Κερκύρας) μιὰ περιεργὴ μετάφραση στὴ... δημοτικὴ τοῦ: «Μὴν εἶδες τὴν Ξανθοῦλα».

— Στὸν «Παρατηρητὴν» (Χανίων, 13 Ἰουνίου), ἔν' ὥραιο ἄρθρον τοῦ Τίτου Λίβου «Τὸ Φραγκοκάστελλον».

— Στὸ «Τελώνιον» (Ἀργοστολίου) ἓνα ποίημα τοῦ Π. Βεργωτῆ: «Ἀγαπητοὶ ἀδελφοί».

— Στοὺς «Παξούς» (15 Ἰουνίου): «Τὸ Καλὰ Ἀζάρ (σπληνομεγαλία ἢ Πιάσμα) ἐν Παξοῖς ἄλλοτε καὶ τώρα», ἀπὸ τὸν ἱατρὸ Φ. Ἀργυρό, καὶ μιὰ σελίδα ἀπὸ τὴν Ἐπανάστασι «Γεώρ. Ἀνεμογιάννης ὁ Παξινός».

— Στὴ «Δωδεκανησιακὴν Ἀγὴν» (15 Ἰουνίου): Ἐγγραφα Σουλτανικὰ πρὸς τοὺς κατὰ καιροὺς ἄρχοντας.—Στὸ φύλλον 1ης Ἰουλίου: «Νισυριακὸν λεξιλόγιον».

— Στὸν «Ἀγῶνα Παρισίων» ἐξακολουθοῦν νὰ δημοσιεύονται ἀνώτερα πανεπιστημιακὰ μᾶθημα τοῦ Παρισίου, διαφωτιστικὰ πολιτικὰ ἄρθρα, φιλολογικὴ σελίδα μὲ ἀνέκδοτα διηγήματα Γαλάτεια, Καζαντζάκη, Δασκαλάκη, Καστανάκη κτλ.

— Στὸ τελευταῖο τεῦχος τῆς «Σύγχρονης Σκέψης» ποιήματα τοῦ Φιλύρα, Παλαμᾶ, Λαύρα, Καβάφη, Σιγούρου, καὶ μιὰ δλόκληρη σειρὰ τοῦ Βαϊάνου. Ἐνα διήγημα τοῦ Βισάνθη, συνεργασία τοῦ Βάλα, βιογραφικὰς σημειώσεις νέων ποιητῶν καὶ πολλὰς ὥραιες εἰκόνες.

— Στὴ «Νέα Ἑστία» (15 Ἰουνίου), ἓνα ποίημα τοῦ Προβελέγγιου, ἔν' ἀνέκδοτο τοῦ Μαρκοῦ «Καλοκαιρινὴ βραδυὰ» καὶ μετάφρασί του ἀπὸ τὸν Ντάντε.—Μετάφρασις ἐπίσης τοῦ Στασινόπουλου ἀπὸ τὸ ὥραιο βιβλίον τῆς Ἰνᾶ Μεταξᾶ «Ἡ μυστηριώδης Ἰαπωνία», καὶ τοῦ Βουτεριδῆ ἀπὸ τὰ τραγούδια τῆς Σαπφῶς.—Στὸ τεῦχος 1ης Ἰουλίου τρία ποιήματα τοῦ Τσιριμώκου καὶ τρία Ἀνατολίτικα τοῦ Μιχ. Ἀργυρόπουλου.—Δαογραφικὰ τῶν Ἰονίων νήσων ἀπὸ τὸ Ν. Ἀνδριώτη κτλ.

— Μᾶς ἀγγέλλεται ἡ προσεχὴς ἐκδόσις ἐβδομαδιατικῆς ἐπιθεωρήσεως, πολιτικῆς, οἰκονομικῆς καὶ τέχνης, τῆς «Παιδαρχείας» μὲ τὴν Διευθύνσιν τοῦ κ. Γερ. Λυχνού, πρῶτον Διευθυντοῦ τοῦ «Ἐλ. Βήματος».

— Ἀπὸ τὸ «Journal des Hellenes» μαθαίνουμε πὼς μιὰ ἐκκλήσις ὑπογραμμένη ἀπὸ διάφορες ἐξοχότητες Ἀγγλῶν κυκλοφορεῖ στὸ Λονδίνο γιὰ νὰ δωρηθῶν στὸ Μεσολόγγι νέας προσωπογραφίας τοῦ Λόρδου Βύρνονος καὶ Ἀστιγγος σ' ἀναπλήρωσιν κείνων ποὺ κήκων.

— «Μουσικὰ Χρονικά». Μὲ τὸ τεῦχος Φεβρ. Ἀπριλίου τελειώνει ὁ Α' τόμος τοῦ μοναδικοῦ τούτου μουσικοῦ καὶ ἐπιστημονικοῦ περιοδικοῦ πού διευθύνει ὁ Λαμπλέτ. Σημειώνουμε μιὰ ὥραία μελέτη τοῦ ἴδιου: «Τὸ δραματικὸν θέατρον».—Τὸ θέατρο τοῦ Ντ. Ἀννούντσιο καὶ ἡ ἀντίθεσις του μὲ τὸ ἰσπνικό, «Τὸ μουσικὸ συναίσθημα στὴν πρωτόγονη μορφὴ του», σημειώματα, καλλιτεχνικὴ κίνησις, παγκόσμια νέα κτλ.

— Στὴ «Ναυτικὴν Ἑλλάδα» τὸ ἄριστο περιοδικὸ πού ἐκδίδει τὸ Γενικὸ Ἐπιτελεῖον Ναυτικοῦ τάποτελέσματα τοῦ Β'. Διηγηματογραφικοῦ του διαγωνισμοῦ. Βραβεύεται τὸ διήγημα τῆς ἀρχισυντάκτριάς μας Ρίτας Μπούμη «Ἐνας Παπποῦς Βαρκάρης».

— «Ἀλεξανδρινὴ Τέχνη» (Ἀπρίλιος): Πεζὰ τοῦ Βρισιμιτζάκη, ποιήματα, συνέχεια τοῦ δράματος τοῦ κ. Χρυσάκη, βιβλιοκρισίαι κτλ.

— «Δεσβιακὰ φύλλα».—Ἀπ' ὅλες τὶς ἐπαρχίας ἡ Μιτυλήνη εἶναι πρωτοπόρα σ' ὅλα καὶ στὴν πνευματικὴ δημιουργικὴ κίνησις, πού κέντρον εἶναι ὁ Στρατῆς Μυριβήλης.—Στὸ τεῦχος Μαρτίου τοῦ σοφaroῦ των περιοδικῶ διαβάσαμε ἓν ὥραιο διήγημα τοῦ Μυριβήλη «Τὸ δάσος» πάντα πάνω στὴ ζωὴ τοῦ μετόπου, δεσβιακὴ λαογραφία, παροιμίαι, καὶ μιὰ μακρὰ κριτικὴ ἀνάλυσις τῶν διηγημάτων τοῦ Βενέζη ἀπὸ τὸν Παρακλαύτη.

— Στὸν «Ἑθνικὸν Κήρυκα» (Νέας Ὑόρκης), Μάρτιος: «Ἡ Ἑλληνὶς λογία Ἰσαβέλλα Θεοτόκη Ἀλμπρίτσι» πού τελειώνει πολὺ σωστά: «...ἀστυχῶς ἡ Ἰσαβέλλα Θεοτόκη δὲν εἶναι ὅσο θὰ ἔπρεπε γνωστὴ εἰς τὴν σημερινὴν Ἑλλάδα καὶ δὲν ἀνταπεδοῦνται παρὰ τῶν Ἑλλήνων εἰς τὴν μνήμην τῆς αἰ τιμαὶ τὰς ὁποίας αὐτὴ ἀφειδῶς

έδωκεν εις τὸ «Ἑλληνικὸν ὄνομα». — Ἐπίσης ἐν ἄρθρῳ «Εἰς ἀναζήτησιν τῶν βραχιόνων τῆς Ἀφροδίτης» ἀπὸ τὸν Θεόδ. Βελλιανίτη. — Στὸ τεύχος Μαιου «Οἱ φιλέλληνες τῆς Ἑλβετίας» του καθηγ. Μιχ. Κεπετζή. — Καὶ τὰ δύο τεύχη κοσμοῦνται, ὅπως πάντα μ' ἐξαίσιες εἰκόνες.

— Στὸ «*Νεολόγο Πατρῶν*» (5 Ἰουλίου): ἐν ἄρθρῳ τοῦ Νικ. Μουσαμῆ «Ὁ τοῦ Πλάτωνος καὶ ὁ σύγχρονος πολιτισμός».

— Στὸ *Corriere marittimo Siciliano* (10-22-30 Ἰουνίου) ἐν ἄρθρῳ τοῦ σοφοῦ ἱστορικοῦ συγγραφέως Φραγ. Γκουαρντιόνε «*Del obbligo di onorare le realtà delle opere*» μ' ἐνδιαφέροντα ἱστορικά σημεῖα τῆς πολιτικῆς δράσεως τοῦ Φωσκόλου.

— *Rassegna Nazionale* (Ρώμη), μηνιαία σοβαρώτατη ἐκδόσι διευθυνόμενη ἀπὸ τῆς Μαρία Λουίζα Φιοῦμε. Διαβάσωμε στὸ τεύχος Μαρτίου ἐν' ἐνδιαφέρον ἄρθρον «*L'esilio e l'idea unitaria monarchica di Daniele Manin*».

— Στὸ «*Guida Bibliografica mensile*» (Μιλάνο, Μάρτιος), ἐν ἄρθρῳ «*La Questione Romana*» μὲ πλούσια σχετικὴ βιβλιογραφία. Ἄλλο ἓνα «*Il libro italiano in Grecia e Bulgaria*», ἀπ' ὅπου μαθαίνουμε πὺς στήν Ἑλλάδα ξοδεύονται ἐβδομαδιαία 30 ἰταλικά βιβλία κάθε εἵδους. Ἀπὸ τοὺς σύγχρονους ζητοῦνται ὁ Ντ' Ἀννούτσιο, Πιραντέλλο, Παπίνι, Ντα Βερόνα. — Στὸ τεύχος Ἀπριλίου ἐν ἄρθρῳ γιὰ τὸ νέο Ἀκαδημαϊκὸ καὶ σοφὸν ἑλληνιστὴ Ettore Romagnoli. Στὸ ἴδιο τεύχος σημειώνεται ἡ «Ἰόνιος Ἀνθολογία» γιὰ τὴν ἑλληνικὴ μετάφραση τῶν ποιημάτων τοῦ Βρίκου.

— Στὸ «*Libri del giorno*» (Ρώμη, Ἰούλιος) ἐν ἄρθρῳ τοῦ G. Cesari «*Ellenismo dannunziano*», κ' ἐν ἄλλῳ τοῦ Boselli «*Decadenza di Blasco Ibanez*». — Στὸ τεύχος Ἰουνίου ἐν ἄλλῳ πολὺ ἐνδιαφέρον τοῦ Roggero «*Sotto le mura di Constantinopoli*» σχετικὸ μὲ τὴς Σταυροφορίας καὶ τὴν ἐκστρατεία τοῦ Dandolo ἀπὸ τὰ Ἐφτάηρα.

— Στὸ *Studi Senesi* τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Σιένας (τεύχος 1—2): «*Lo status internazionale dell' Italia*» κ' ἐν ἄλλῳ τοῦ φίλου καθηγητοῦ καὶ διευθυντοῦ των Alberto Bertolino «*Bacone e l'economia*».

— Τὸ Τεύχος 25 Ἀπριλίου τῆς *Semaine Egyptienne* ἀφιερῶμένο στὸν Καδᾶφι μὲ γνῶμες καὶ ἄρθρα τῶν R. Furness, Γρυπάρη, Dieterich, Dobrée, Fiechter, Φιλήντα, Α. Πολίτη, Θρύλου, Μαλακάση, Βερναρδάκη, Καζαντζάκη, Lebesgue, Μαρριέττας Μινώτου, Hesselring, Ρίνας Σεγκοπούλου καὶ ἄλλων. Μὲ σκίτσα, αὐτογράφα ὠραιότατων ποιημάτων του. μεταφράσεις γαλλικῆς κ. τ. λ. Πουλιέται τρία φράγκα.

— Ἡ «*Italia Letteraria*», δημοσιεύει μίαν ἀριστοτεχνικὴν βιογραφία τοῦ Καδῶρ ἀπὸ τὸν Alfredo Panzini. Στὸ φύλλο τῆς 14 Ἰουλίου, στήν πρώτη σελίδα, σημειώνεται ἡ ἐξέλιξις τῆς Ἰονίου Ἀνθολογίας.

— Στὴν «*Europa Orientale*» (Μάρτιος Ἀπρίλ.): «*Come la storia della Russia premongolica...*» τοῦ καθηγ. Workonsky.

— Μαθαίνομε ἀπὸ τὸν Ἰταλικὸ τύπο, ὅτι τὴν ἀνοίξῃ τοῦ 1930 θὰ γίνουιν στὴ Συρακοῦσα τῆς Σικελίας, οἱ τακτικῆς κλασσικῆς Παραστάσεις στὸ ἐκεῖ ἄρχαιον Ἑλληνικὸ θέατρο. Θὰ παιχθοῦν ἡ «Ἰφιγένεια ἐν Αὐλίδι» τοῦ Εὐρυπίδου καὶ ὁ «Ἀγαμέμνων» τοῦ Αἰσχύλου.

Ὁργανωτὴς τῶν Παραστάσεων ποὺ σημείωσαν τόσο μεγάλῃν ἐπιτυχίαν κάθε φορὰν, ἀπὸ τὸ 1914, εἶναι τὸ Istituto Nazionale del Dramma Antico, ποὺ διευθύνει ὁ Σικελὸς εὐπατρίδης καὶ φιλέλλην conte Mario Gargallo, ὁ ὁποῖος εἶναι καὶ ὁ κυριώτερος παράγων τοῦ Ἰστιτούτου καὶ εἰς αὐτὸν ὀφείλεται ὅλη αὐτὴ ἡ ἀναβίωσις τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀρχαίου θεάτρου στὴ Συρακοῦσα. Μεταφραστὴς τῶν ἔργων ἀπὸ τὸ ἀρχαῖον ἑλληνικὸν κείμενον, εἶναι πάντα ὁ διάσημος ἰταλὸς ἑλληνιστὴς, ὁ ἀκαδημαϊκὸς Ettore Romagnoli, ὁ ὁποῖος ἔχει μεταφράσει τοὺς περισσότερους ἑλληνικὰς κλασσικοὺς σὲ ἀρμονικώτατες καὶ ἑμμετρὰς μεταφράσεις. Γιὰ τὴς ἐφορτὲς αὐτῆς, ποὺ ἀσχολήθηκε πάντα ὁλος ὁ εὐρωπαϊκὸς τύπος, θὰ γράψωμε προσεχῶς.

Στὸ ἐρχόμενο θὰ δημοσιεύσωμε ἓνα ὠραιότατον ἄρθρον τοῦ κ. Β. Βενιαρέλλη μὲ ἀνέκδοτα ἀπὸ τὴ ζωὴ τοῦ Βενιζέλου. Ἀνατιχῶς δὲν μπόρεσε νὰ συμπεριληφθῇ σ' αὐτὸ τὸ τεύχος γιὰ τὴ λήφθηκε πολὺ ἀργά.

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΩΝ

"ΣΟΚΟΜΠΕΛ,"

Βενεζίνη, Πετρέλαια ἀκάθαρτα, Ὀρυκτέλαια

= Διαρκῆς Παρακαταθήκη =

Παρά τῷ Ἀντιπροσώπῳ ΑΝΤΩΝΙΩ Δ. ΚΑΣΙΜΑΤΗ

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΖΩΗΣ "Η ΕΝΩΣΙΣ,"

Ἰδρυθεῖσα τῷ 1829.

Ἡ μεγαλειτέρα Γαλλικὴ Ἀσφαλιστικὴ Ἑταιρεία

καὶ ἐκ τῶν πρώτων Εὐρωπαϊκῶν Ἀσφαλιστικῶν Ἑταιρειῶν Ζωῆς.

Πράκτωρ Ζακύνθου ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΚΑΣΙΜΑΤΗΣ

ΕΤΑΙΡΕΙΑ "ΝΕΣΤΛΕ,"

Γάλα Βλάχας, Γαλακτοῦχον Ἀλευρον Νεστλέ, Φαρίνα ΜΙΛΟ

—ο Διαρκῆς Παρακαταθήκη ο—

Παρά τῷ Ἀντιπροσώπῳ ΑΝΤΩΝΙΩ Δ. ΚΑΣΙΜΑΤΗ

ROYAL EXCHANGE ASSURANCE

Ἡ πρώτη Ἀγγλικὴ Ἀσφαλιστικὴ Ἑταιρεία ΠΥΡΟΣ

Ἐργαζομένη ἀπὸ τοῦ 1720 μὲ Κεφάλαια ἰδικὰ της.

Δίρας 18,000,000.

Πράκτωρ Δ. Β. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ἀνώνυμος Ἑταιρεία — Ἔτος Ἰδρύσεως 1893.

Κεφάλαιον Δρχ. 100,800,000, Ἀποθεματικὰ Δρχ. 221,800,000

96 ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

ΠΛΕΙΟΝΑ ΠΑΣΗΣ ΑΛΛΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

9 ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΝ ΤΩ ΕΞΩΤΕΡΙΚῳ,

(Ἐν Ἀμερικῇ, Ἀγγλίᾳ, Αἰγύπτῳ καὶ Κύπρῳ)

ΠΥΚΝΟΤΑΤΟΝ ΔΙΚΤΥΟΝ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΩΝ

ΕΚΤΕΛΕΙ: τηλεγραφικὰς ἐντολὰς ἀγορᾶς καὶ πωλήσεως χρεωγράφων καὶ εἰς τὸ Χρηματιστήριον τῆς Νέας Ὑόρκης.
ΠΑΡΕΧΕΙ: πᾶσαν πληροφορίαν ἐν σχέσει μὲ τὰ Ἀμερικανικὰ χρεώγραφα.
Σύνολον Καταθέσεων τῇ 31 Δεκεμβρίου 1928 Δρχ. 2,500,000

Τύποις 'Αδ. Σχορδύλη.—Στράς

ΠΑΡΑΤΕΙΟΣ

ΕΘΝ. ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΠΟΛΥΤΟΥ